

CITATION

Akgül, Yusuf. "Regarding to the book "İ'lâu's-Sunan" of Zafer Ahmed at-Tahânevî - I" *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*. 5,5 (2014/5), pp. 107-160.

Zafer Ahmed Et-Tehânevî'nin İ'lâu's-Sünen adlı eserine dair

Yusuf AKGÜL

Yrd. Doç. Dr. Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Özet

Bu çalışmada Zafer Ahmed el-Usmânî et-Tehânevî'nin (ö. 1974) kısaca hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, ardından İ'lâu's-sünen adlı eseri tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: et-Tehânevî, İ'lâu's-Sünen, Ahkâm Hadislerin Şerhi.

Çalışmanın asıl hedefi "eser tanıtımı" olduğundan, burada, müellifin hayatı ve eserlerine geniş yer verilmeyecek; sadece yazar ve eserleri hakkında genel bir kanaat edinebilecek ölçüde bilgi sunulmuştur. Ayrıca tanıtımını yaptığımız bu eserin, içeriği hakkında bilgi sahibi olunması için fihrist bölümünün tercümesi verilmiştir.

I. Zafer Ahmed'in hayatı ve eserleri

İ'lâu's-sünen'in müellifi Zafer Ahmed, hicrî 1310 (m.1892) yılında Hindistan'ın büyük ilim merkezlerinden biri olan Deoband (Diyobend) şehrinde doğmuş, küçük yaşta annesini yitirmiş, onu takva sahibi ninesi büyütmüştür. İlk tahsiline doğduğu şehrin meşhur hafızlarından Kur'an eğitimi alarak başlamıştır. Aynı zamanda Karaçi'deki Daru'l-Ulumi İslamiyye'nin kurucusu olan Mevlana Muhammed Şefi' Diyobendî'nin babası Mevlana Muhammed Yasin'den Farsça ve Urduca dinî ilimler ve Matematik tahsil etmiştir. Daha sonraDiyobend şehrin-denThana Bhawan'a (Tanabon) giderek dayısı Mevlana Muhammed Eşref Ali

01. Mehmet Özşekel, "Pakistan'da Hadis Çalışmaları", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1992), ss. 138-140; Daudi, Halid Zaferullah "Pakistan ve Hindistan'da Şah Veliyullah ed-Dehlevî'den (ö.1176/1762) Günümüze Kadar Hadis Çalışmaları" (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 1994), ss. 160-164.; Yasir İsmail Mustafa el-Ubeydi, "Kavâid mustalahi'l-hadis inde imam et-Tehânevî fi kitabihî i'lâu's-sünen" (Yüksek Lisans Tezi, Câmiatu'l-İslamiyye Bağdat, 2006), ss.14-33.

02. Ebu Bekir Sifil, *İ'lâu's-Sünen* mad., İ.A.T.D.V.Y., (İstanbul:2000), XXII, s. 78.

03. Zafer Ahmed et-Tehânevî, *Kavâid fi Ulûmi'l-Hadis*, Thk. Abdu'l-Fettah Ebu Gudde, (Beyrut: 2007) s.1-15. et-Tehânevî, Zafer Ahmed *İ'lâu's-Sünen* Thk. Muhammed Taki Usmânî, (Karaçi:1418) I, s. 1-35.

KAYNAKÇA

Akgül, Yusuf. "Zafer Ahmed Et-Tehânevî'nin İ'lâu's-Sünen adlı eserine dair-1" Bozok Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi. 5,5 (2014/5), ss. 107-160.

Biz bu yazımızda tarih, tasavvuf, tefsir, fıkıh ve hadis usulü gibi birçok alanda kendini yetiştirmiş, Hint asıllı bir âlim olan Zafer Ahmed b. Latîf el-Usmânî et-Tehânevî'nin (h.1310-1394/m.1892-1974) İ'lâu's-sünen a'dlı eserini tanıtmaya çalıştık.

Söz konusu bu eserin tanıtımını yaparken konuyla ilgili araştırmalardan⁰¹, yazılı ansiklopedik malumattan⁰²ve kitabı tahkik edenlerin vermiş olduğu bilgilerden⁰³yararlandık.

et-Tehânevî'nin (ö.1362/1943) meclisine katılmıştır. Burada Mevlana Muhammed Abdullah el-Gengûhî'nin yanında Arapça sarf, nahiv ve edebiyat okumuş, dayısından da tecvid ilmini tahsil etmiştir.⁰¹

Hakîmu'l-ümme diye de anılan dayısı Mevlana Muhammed Eşref Ali et-Tehânevî o sırada "*Beyânu'l-Kur'an*" adlı eserin telifi ile uğraştığından onu Kânpûr'daki Câmiu'l-Ulûm medresesine götürmüştür. Orada dayısının talebelerinden Mevlana Muhammed İshak Berdevânî ve Mevlana Reşid Kânpûrî'nin yanında başta *Kütübi site* olmak üzere *Mişkâtul-mesabîh* gibi hadis kitaplarını ve hadis usul eserlerini okumuştur. Bunların yanı sıra Fıkıh, Tefsir, Edebiyat ve Mantık sahasıyla ilgilenmiştir. 1909 senesinde Sehâranpur'daki Mezâhiru'l-ulûm medresesine girmiş, orada "*Bezlu'l-mechûd*" adlı eserin müellifi Mevlana Halil Ahmed Sehârenpûrî'nin hadis derslerine katılmış, bu medreseden 18 yaşında mezun olmuştur. Yüksek tahsilini tamamladığı medresede ertesi yıl ders vermeye başlamış, yedi yıl boyunca Fıkıh, Usul, Mantık ve Felsefe dersleri okutmuştur. Buradan da Tanabon'a geçerek İmdadu'l-Ulûm medresesinde hadis dersleri vermiştir.⁰²

Bu arada hem hocası ve hem de dayısı olan Muhammed Eşref Ali, Hanefîm mezhebinin içtihat anlayışının sadece kıyasa değil hadise de dayandığını or-

taya koymaya ve aleyhte ileri sürülen iddialara karşı cevap vermeye çalışıyordu. Bunun için yazdığı *İhyâüs-sünen*'in müsveddelerinin kaybolması üzerine benzer bir çalışma yapması için Ahmed Hasan es-Senbehlî'yi görevlendirmişti. Senbehlî'nin hazırladığı *İhyâüs-sünen*'in ilk cildini beğenmeyen Muhammed Eşref Ali, Zafer Ahmed'den onun hatalarıyla ilgili bir *istidrâk* yazmasını istemiş, Zafer Ahmed de *İstidrâkûl-hasen ala ihyâ'i's-sünen*'i kaleme almıştır. Muhammed Eşref Ali çok beğendiği bu çalışmadan sonra Senbehlî'nin eserinin neşrini durdurmuş ve eseri yazmakla Zafer Ahmed'i görevlendirmiştir. Zafer Ahmed de yirmi yıl çalışarak meydana getirdiği iki mukaddimesiyle beraber 20 ciltlik kitabın metin kısmına *İ'lâu's-sünen*, şerh kısmına *İsdârül-minen* adını vermiş, ikinci baskıdan itibaren eserin tamamı *İ'lâu's-sünen* adıyla yayımlanmıştır.⁰³

1930'da Burma'nın Rengun şehrindeki Medrese-i Randiyye'ye yönetici olarak gitmiş, iki sene sonra Tanabon'a dönmüş, *Delâilu'l-Kur'an* adlı eserin telifiyle meşgul olmuştur. 1939'da Dakka Üniversitesi'ne ders vermeye gittiği -bugün ki- Bengladeş'te Medrese-i Eşrefu'l-Ulûm'u kurmuştur. 1948-1954 yılları arasında Dakka'daki Medrese-i Aliyye'de çalışmıştır. Ardından hacca gitmiş, döndükten sonra Pakistan'ın Sind eyaletine bağlı Tando Allahyar'daki Dâru'l-Ulûm'da *Şeyhul-hadis* unvanıyla ömrünün sonuna kadar hadis okutmaya devam etmiştir. Hicri 1394/1974 yılı Zi'l-Kâde ayının 8.günü

03. Ebu Bekir Sifil, *İ'lâu's-Sünen*, TDVİA, XXII, s.78.

01. Zafer Ahmed et-Tehânevî, *Kavâid fi Ulûmi'l-Hadis*, Thk. Abdu'l-Fettah Ebu Gudde, (Beyrut: 2007) s. 8.

02. Zafer Ahmed et-Tehânevî, *Kavâid fi Ulûmi'l-Hadis*, Thk. Abdu'l-Fettah Ebu Gudde, (Beyrut: 2007) s. 8.

vefat etmiştir.⁰¹

Zafer Ahmed'in *İ'lâû's-sünen* adlı kitabının yanı sıra tefsir, tasavvuf, hadis gibi çeşitli alanlarda Arapça ve Urduca birçok eseri vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Ahkâmu'l-Kur'an (Tefsir)
2. İnkişâfu'l-hakikat an istihlafi't-tarikat (Tasavvuf)
3. El-Kavlu'l-mâdi fi nasbi'l-kâdi (Fıkıh)
4. Keşfu'd-deca an vechi'r-ribâ (Fıkıh)
5. Tahziru'l-muslimin an muvâlâti'l-müşrikîn
6. İncâû'l-vatan an izdirâi bi imami'z-zaman
7. El-Kavlu'l-metîn fi'l-ihfâi bi âmîn
8. Şakku'l-ğayn an hakkı ref'i'l-yedeyn
9. Fâtihatu'l-kelâm fi'l-kıraati halfe'l-imâm
10. El-Envâru'l-Muhammediyye
11. Rahmetu'l-kuddûs fi tercemeti behcetî'n-nufûs
12. El-İtru'l-verdî fi zikri'l-Mesihî'l-Mehdî
13. Terdîdi Perviziyyet

Urduca'ya çeviri yaptığı eserler ise şunlardır:

1. Şa'rânî'nin "Adâbu'l-ubudiyyet"i
2. Şa'rânî'nin "el-Bahru'l-mevrud"u
3. Seyid Ahmed Rufâî'nin "el-Burhânu'l-müeyyed"i
4. Seyid Ahmed Rufâî'nin "el-Nizâmu'l-hâlis"i
5. İbn Hacer el-Askalânî'nin «Behcetü'n-nufûs"u
6. Münzirî'nin "et-Terğîb ve't-Terhîb"i
7. Allame el-Yafîî'nin "Ravdur-reyyâhîn"i

01. Halid Zaferullah Daudi *Pakistan ve Hindistan'da Şâh Velîyullah ed-Dehlevî'den Günümüze Kadar Hadis Çalışmaları*, (İstanbul: 1995), ss. 222-227.

8. Eşref Ali Tehanevî'nin Arapça bir risalesidir.⁰²

III. İ'lâû's-Sünen

Zafer Ahmed'in yirmi yıllık çalışmasının ürünü olan bu eseri, Hanefi fıkhının dayandığı ahkâm hadisleri incelemek ve bu hadislerin sıhhati hakkında bilgi edinmek isteyenler için değerli bir kaynaktır. Yine bu eser, muhtelif birçok kaynaktan yararlanılarak hazırlandığından sahasında mevcut en kapsamlı bilgileri içeren başvuru kitabıdır. Kitabın yazımı h. 1338-1357 yılları arasında tamamlanmıştır.⁰³

Her biri bir cilt hacmindeki yirmi iki cüzden oluşan yaklaşık beş bin sayfalık eserin ilk on bir cildi Tanabon'da, 12-18. cüzler Karaçi'de (1965-1967) taşbaskı yöntemiyle yayımlanmış, daha sonra İdâretü'l-Kur'ân ve'l-ulûmi'l-İslâmiyye tarafından yine Karaçi'de neşredilmiştir. Hadisleri numaralanıp tashihler yapılmak ve her sayfaya konu başlıkları yazılmak suretiyle yeniden yayımlanan kitapta (Karaçi 1415/1994) mukaddimeler 19, 20 ve 21. cüz olarak yer almış, 22. cüz eserin tamamının konu başlıklarının fihristine ayrılmıştır.⁰⁴

Karaçi'deki baskıda *İ'lâû's-sünen*'in ilk iki cildinde Muhammed Takî Usmânî'nin tahkik ve talikleri de yer almaktadır. *İ'lâû's-sünen* bugün mukaddimeleri, metin ve şerhiyle birlikte bir isim altında oniki cilt (yirmi bir

02. Yunus İbrahim es-Semerrâî, *Ulemâu'l-arab fi şibhi'l-kârrati'l-hindiyye*, (Bağdat:1986), s. 786.

03. Mehmet Özşekel, "Pakistan'da Hadis Çalışmaları", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1992), ss. 138-140.

04. Ebu Bekir Sifil, *İ'lâû's-Sünen*, TDVİA, s.78.

mücellet) halinde Karaçi'de 1397/1977 yılında yayınlanmış bulunmaktadır. Ayrıca Beyrut'ta Daru'l-Fikr tarafından Muhammed Eşref Ali'nin kaleme aldığı eser esas alınarak Zafer Ahmed'in telif ettiği *İ'lâû's-sünen* 20 cüz halinde yayımlanmıştır. Son cilt fihrist olarak ayrılmıştır.

Bu eserin, Ebû Bekir Sifil tarafından tercümesi yapılmakta olduğu ifade edilmiş⁰¹, diğer taraftan Misvak Neşriyat tarafından da *Hadislerle Hanefî Fıkhu* adıyla Türkçeye tercümesi devam etmektedir.⁰²

A. Kaleme alınış nedeni

20. asrın ortalarında Hindistan'da ortaya çıkan ve kendilerine *Ehl-i hadis* adı verilen bir grubun, Hanefî mezhebinin hadislere istinat etmediği ve Hanefîlerin kıyası hadise tercih ettikleri yolundaki iddialarına cevap vermek gayesi ile yazılan kitaplardan biri de Zafer Ahmed'in *İ'lâû's-sünen* adlı kitabıdır. Zafer Ahmed'in bu eserini kaleme alış nedeninde dayısı ve hocası olan Muhammed Eşref Ali'nin özel talebi etkili olmuştur. Zira daha önce sözünü ettiğimiz gibi Hanefî mezhebine destek veren hadislerin toplanması için Muhammed Eşref Ali *İhyâû's-sünen* isim-

li bir hadis kitabını yazmaya başlamış, müsveddelerinin kaybolması üzerine talebesi Ahmed Hasan Senbehlî'ye kitabı tamamlama görevi vermiştir. Fakat onun yaptığı *İhyâû's-sünen* isimli çalışmasından memnun olmamış, bundan dolayı bu görevi Zafer Ahmed'e vermiştir. Zafer Ahmed, *İhyâû's-sünen*'e bir istidrak olan *İstidrâkü'l-Hasen'i* yazmış, *İhyâû's-sünen ve'l-istidrâku'l-Hasen'i* tekrar gözden geçirerek birleştirmiş ve ismini *İ'lâû's-sünen* koymuştur.⁰³

Zafer Ahmed kitabının birinci cildini Muhammed Eşref Ali'ye götürmüş, o görünce çok beğenerek ikinci cildini yazmasını ondan istemiştir. Bunun üzerine Zafer Ahmed ikinci cildini yazmış ve bunu da ona sunmuştur. Muhammed Eşref Ali bunu çok beğenerek üzerindeki şalı onun üzerine örtüp şöyle dediği nakledilir: "*Hanefî âlimleri üzerinde bin iki yüz seneden beri Ebû Hanife'nin alacağı vardı. Hamdolsun bugün bu ödendi.*"⁰⁴

Yine eserin yazımına neden olan hususlardan biri de Hanefî mezhebi ve imamı hakkında ileri sürülen şu üç iddiaya cevap vermektir:

1. Ebû Hanife, pek hadis bilmez ve görüşleri kıyas ve re'y'e dayanır.
2. Hadise muhalefet eder, kıyas ve re'yi tercih eder.
3. Mezhep imamları zayıf hadisleri rivayet eder.

03. Zafer et-Tehânevî Ahmed, *İlâû's-Sünen* Thk. Muhammed Taki Usmânî, (Karaçi:1418) I, ss. 28-29.

04. Halid Zaferullah Daudi, "*Pakistan ve Hindistan'da Şah Veliyullah ed-Dehlevî'den (ö.1176/1762) Günümüze Kadar Hadis Çalışmaları*" (Doktora Tezi, AÜSBE, 1994), s.161.

01. Ebu Bekir Sifil, *İ'lâû's-Sünen*, TDVİA, s.78.
02. Henüz 15 cilde ulaşan eserin tercümesi Mehmet Erdoğan kontrolünde yapılmakta olup sırasıyla ciltlerin tercümesini yapanlar şunlardır. 1. Ahmet Yücel, 2-3. İbrahim Tüfekçi, 4. Hakan Çavuşoğlu, Rahmi Yaran, 5. A. Yücel, İ. Tüfekçi, Ferhat Koca, 6. Nedim Yılmaz, İ. Tüfekçi, 7. İ. Tüfekçi, Yılmaz Özdemir, Hüseyin Kayapınar, 8. H. Kayapınar, İ. Tüfekçi, 9-10. İ. Tüfekçi, 11. H. Kayapınar, İ. Tüfekçi, 12. İ. Tüfekçi, 13. Tahir Tural, Mehmet Canbulat, İ. Tüfekçi, 14. İ. Tüfekçi, Abdülhalik Duman, 15. A. Duman, Macit Bilge.

B. Yazılış metodu ve bölümlenmesi

İ'lâ'ü's-sünen, muhaddislerin takip ettiği geleneksel usul yerine Hanefi mezhebi anlayışına uygun hadis usulü-çerçevesinde kaleme alınarak oluşturulmuştur. Hadisler için mümkün olan her kaynaktan yararlanılmıştır.

Öte yandan eser, metin ve şerh olarak iki kısım halinde kaleme alınmıştır. Metin kısmında Hanefilerin görüşlerinin delili olan sahih hadis ve sahabe kavilleri, sayfanın üst kısmında kaynakları ile birlikte zikredilmiştir. Rivayetlerin sened ve metinleri hakkında muhaddislerin değerlendirmelerine kısaca temas edilmiş, sahih rivayetlerin ardından bunları desteklemek amacıyla varsa zayıf rivayetlere de yer verilmiştir. Şerh kısmı olan sayfanın alt kısmında, zikredilen rivayetler sened ve metin açısından tenkide tâbi tutulmuş, fikhî yönleri üzerinde durulmuş, bu konularda mezhebin muteber kitaplarından iktibaslar yapılmış, görüş farklılığı olan yerlerde tercih edilen görüş belirtilmiştir. Sayfanın en sonunda ise diğer mezheplerin delil olarak kullandığı hadislerle Hanefî mezhebinin delilleri karşılaştırılmış, Hanefilerin delillerinin tercih sebepleri açıklanmıştır.⁰¹

İ'lâ'ü's-sünen'in bölümlenmesi temelde fikhî konulara göre olduğu görülmektedir. *Kitabu't-Tahâre*'den başlayarak *Kitabu'l-Hiyel*'e kadar tamamı fikhî bölümlerdir. Sadece son kısım olan *Kitabu'l-Edeb ve't-Tasavvuf* ahlakla ilgili bir bölümdür. Her bölümün içinde geçen fikhî konular bab başlığı konularak ilgili hadislerle işlenmiştir.

01. Ebu Bekir Sifil, *İ'lâ'ü's-Sünen*, TDVİA, s. 78.

Müellifin şerhteki üslûbuna gelince, eserinde Hidâye'nin tertibi esas alınmış ve fıkıh babları altında konuyla ilgili hadisler bir araya getirilmiştir. Şerh kısmında her hadisle ilgili hadis usûlü kaideleri çerçevesinde izah ve incelemelerde bulunulmuş, hadisler hakkında muhtelif imamların görüşleri nakledilmiş ve Hanefilerin bakış açısı ortaya konmuştur. Bunun yanısıra siyasi açıdan iki millet teorisini yani Pakistan'ın ayrılmasını destekleyen Zafer Ahmed'in bu görüşünün eserine de yansıdığı görülmektedir.⁰²

C. Mukaddimesi

İ'lâ'ü's-sünen'in mukaddimesi her biri bir cilt olan üç cüzden oluşur:

Birinci cüzü, *Kavâid fî ulûmi'l-hadîs* adıyla ki hadis usulü ile ilgilidir. Bu cüzü Zafer Ahmed yazmıştır. Bunun ilk baskısı "*Inhaus-seken ila men yutaliu i'lâ'ü's-sünen*" ismiyle h. 1345'te Hindistan'da, ikinci baskısı da h. 1385'te Karaçi'de yapılmıştır. Yine bu cüzün birkaç baskısı Abdu'l-Fettâh Ebû Ğudde'nin tahkik ve ta'likiyle yapılmış ve Halep'te neşredilmiştir. "*Kavâid fî ulûmi'l-hadîs*" adıyla meşhurdur. Türkçe tercümesi İbrahim Canan tarafından yapılmış, "*Yeni Usul-i Hadis*" adıyla İzmir'de 1982 yılında yayımlanmıştır.

Hanefî düşüncesine göre hadis usulünün ilk kapsamlı çalışmasıdır. Kitap on bölüm(fasıl) halinde başlıca şu hususlar üzerinde durmaktadır:

Hadis ilminde kullanılan lafız ve lakaplar, zayıf hadislerle amel, merfu, mev-

02. Mehmet Özşekel, "*Pakistan'da Hadis Çalışmaları*", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1992), ss.138-140.

kuf, maktu, mürsel hadis çeşitleri ve hükmü, hadisin sahih ve zayıf olarak değerlendirilmesine dair meseleler, cerh ve ta'dil esasları, mezhep imamları hakkında cerh ve ta'dil ulemasının değerlendirme-leri, hadisler arasındaki tearuz, *İ'lâü's-sünen*'de kullanılan bazı terimlerin anlamları gibi muhtelif meselelerdir.

İkinci cüz, *Kavâid fi ulûmi'l-fıkh* adıyla anılan ictehad, taklid, telif ve kıyasla amelîn vücubiyetinin isbatı gibi fıkhî veusule dair önemli kuralların açıklandığı bir çalışmadır. Bu çalışmayı Mevlânâ Habîb Ahmed el-Girânevî yapmıştır. 1385'te Karaçi'de neşredilmiştir.

Bu iki mukaddimeden her biri *İnhaus-seken ila men yutaliu İ'lâü's-sünen* diye adlandırılmıştır.

Üçüncü cüz ise *Ebû Hanîfe ve Eshâbuhu'l-Muhaddisîn* ismiyledir. Bunun diğer adı *İncâu'l-vatan anil-izdirâ'i bi imâmi'z-zaman*'dir. Zafer Ahmed tarafından kaleme alınmış olup İmam Ebû Hanîfe'nin hadis ilmindeki yeri, hadis âlimlerinin onun hakkındaki övgüleri, önde gelen hadis âlimlerinden hoca ve talebeleri zikredilmekte, onun hadis ilmine hizmetleri incelenmektedir.

Bu üç cüz birlikte ciltli halde *Mukaddimetü i'lâ'ü's-sünen* ismiyle Karaçi'de basılmıştır. Diğer taraftan bu üç mukaddime sırasıyla tanıtmaya çalıştığımız eserin 19, 20 ve 21. cüzünü oluşturmaktadır.

D. Muhtevası ve sistematiği

Yirmi iki cüz ve yaklaşık dokuz bin sayfalık⁰¹ bir eserin her cildindeki konular hakkında ayrıntılı bilgi vermek

01. İncelediğimiz kitabın baskısına ait sayfa numaralarına göre bu sayı tespit edilmiştir. Oysa kitap hakkında bilgi veren çalışmalarda bu sayı beş bin olarak ifade edilmiştir. Bu farklılığın kitabın baskısından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

bir makalede mümkün değildir. Bu sebeple eseri tanıtıcı ve dikkat çeken özelliklerinden bahsedip ardından eserin fihristinin tercümesini vereceğiz. Şu halde eserin özelliklerinden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Eser Arapça olarak kaleme alınmıştır.

2- Müellif daha önce de ifade ettiğimiz gibi Hanefî mezhebinin görüşlerini destekleyen bilhassa merfu hadisleri fıkhî konularına göre bir araya getirmiştir. Bunun yanı sıra hadis ve fıkhî'l-hadisten tutun, hadis ve usulünden, rical ilmine kadar birçok konuya kitabında değinmiştir.

3- Konular hadislerle müdellel olarak işlenmiştir. Eserde numaralandırılmış hâlde 6123 hadis mevcuttur. Nakledilen hadislerin kaynağı belirtildiği gibi senedi de zikredilmiş, yeri geldikçe ravi kritiği yapılmış, şahısların biyografisi verilmiştir. Bu yönüyle *İ'lâ'ü's-sünen* hadisin sened ve metin kritiği üzerinde çalışma yapanlar için kıymetli bir kaynaktır.

5- *İ'lâ'ü's-sünen* her ne kadar Hanefî mezhebinin fıkhî görüşlerinin dayandığı hadisleri rivayet ve dirayet yönüyle irdeleyen bir eser ise de diğer mezhep imam ve müçtehitlerinin görüşlerine delilleriyle beraber yer verdiği için İslâm Hukukunun konularını ele alan mukayeseli bir İslâm Hukuku kaynağı olarak da değerlendirilebilir.

6- Muhteva ve sistematiği yönüyle esere bakacak olursak, kitabın fihristi incelendiğinde de görüleceği gibi 1. ciltten son cilde kadar (yaklaşık 9000 sayfada) İslâm hukuku konularına yer verilmiştir. Hadis ve fıkhî usulü kaide-lerine dair bilgilerin verildiği kısım son üç cüzdedir. Fıkıh bölümlerinin tama-

mında temel konuları önce “Kitap” veya bazen “Ebvab” diye bölümlere ayırmış, her bir konuya bir kitap (bölüm) tahsis etmiş ve konunun ismini de -Kitâbü't-Tahâre, Ebvâbu'l-Buyu' gibi- kitap ismi olarak kullanmıştır. Temel konular 54 bölüm halinde ele alınmıştır. Bölümlerin alt başlıkları ise genelde “Bâb” şeklinde bazan, “Ebvâb”, “Fasl”, “Fâide”, “Tenbih”, “Tetimme” veya herhangi bir başlık ifadesi verilmeden gösterilmiş olduğundan sistematik açıdan pek kullanışlı olmayan bir düzende ele alınmıştır.

Bunun sebebini de müellifin Hanefî mezhebinin görüşlerini eleştiren İbn Hazm gibi âlimlere cevap verme düşüncesine bağlayabiliriz. Nitekim kitaptaki bölümlerin birçok alt başlığında eleştirilen bu görüşlerin değerlendirilmesinin yapıldığını görmek mümkündür. Kitapta geçen temel konuların tasnifi ise fıkıh kitaplarındaki gibi klasikleşmiş sırasıyla ibâdât, muâmelât ve ukûbât bölümlerinden meydana gelmektedir.

7.Eser metin ve açıklama şeklinde iki kısımdan oluşmaktadır. Metin kısmında hadis, sahabe ve tabiîn görüşlerine yer verilmiş, açıklama kısmında ise hadislerin sened ve metinleri hakkında detaylı açıklamalarda bulunulmuştur.

8. Eserde hadisin nakledilmesinde hadis kitaplarının derecelerine dikkat edilmemiştir. Hadis kaydedildikten sonra ricâl hakkında bilgi verilmiş,⁰¹ gereken yerlerde “” denilerek müellifin hükmü belirtilmiştir. Fıkıhî kaidelerin ve Hanefî içtihatların açıklandığı yerde tefsir, hadis, fıkıh ve lügatten yarar-

01. Zafer Ahmed et-Tehânevî, *İlâû's-Sünen* Thk. Hazim el-Kâd (Beirut:2001), I, s. 65,66.

lanılmıştır. Muhtelif deliller zikredildikten sonra Hanefî mezhebinin görüş veya fetvasının da hadise daha yakın olduğu ispata çalışılmıştır. Bazen diğer görüşlerin reddedildiği görülür. Özellikle İmâm Şafiî, İbn Hazm ve Avnu'l-Ma'bûd'un müellifi bunlar arasındadır.⁰²

9. Ayrıca eserde nakledilen hadislerin diğer tariklerine sened ve metniyle uzunca yer verildiği gibi sadece sahabi ravisiyle zikredildiği de görülmektedir. Hadis tahririnde esas aldığı kaynakları şöyle sıralayabiliriz: Ebû Yusuf'un *el-Âsâr'ı*, İbn Hacer'in *Buluğu'l-meram*, *Telhîsu'l-habîr* ve *Fethu'l-bârî* adlı kitapları, Münzirî'nin *et-Terğîb ve't-terhîb*'i, Beyhakî'nin *Delâilu'n-nubuvve*, Ali el-Muttakî'nin *Kenzu'l-ummâl*'i, Heysemî'nin *Mecmeu'z-zevâid*'i, Zeylâî'nin, *Nasbu'r-râye*'si, Şevkânî'nin *Neylu'l-evtâr*'ı ve el-Ğumârî'nin *el-Hidâye*'sidir.⁰³

Tanıtmaya çalıştığımız kitabın muhtevasının daha iyi kavranması için fihristin tercümesini yapmaya çalıştık. Bunun için çalışmamızda on iki cilt (yirmi ikicüz) halinde Beyrut'ta 1421/2001 yılında yayınlanmış eserin son cildindeki fihristi kullandık. Fihristte yer alan konu başlıklarını ciltlere göre aşağıda tercüme ettik.⁰⁴

02.Daudi, Halid Zaferullah, “Pakistan ve Hindistan'da Şah Veliyullah ed-Dehlevî'den (ö.1176/1762) Günümüze Kadar Hadis Çalışmaları” (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 1994), s.162.

03.el-Ubeydi, Yasir İsmail Mustafa “Kavâid mustalahi'l-hadis inde inam et-Tehânevî fi kitabihî i'lâû's-sünen” (Yüksek Lisans Tezi, Câmiatu'l-İslamiyye Bağdat, 2006), s.30.

04. Fihristin tercümesini yaparken bazı uzun cümleleri içeriğe uygun halde kısaltarak vermeye çalıştık. Ayrıca fihristin tercümesinde, eserin hadis usulüyle ilgili mukaddimesini *Yeni*

İLAÜ'S-SÜNENİN KONUSU FİHRİSTİ

1. TEMİZLİK BÖLÜMÜ

ABDEST
ABDESTİ BOZAN DURUMLAR
GUSÜL
SULARIN HÜKMÜ
ARTIKLAR
TEYEMMÜM
MEST ÜZERİNE MESH
HAYIZ VE NİFAS (KADINLARA
MAHSUS HALLER)
NECİS SAYILAN MADDELER ve
HÜKÜMLER
TAHARETLENME (İSTİNCA)

2. NAMAZ BÖLÜMÜ

NAMAZ VAKİTLERİ
NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ
NAMAZDA KIRAAT
İMAMET
NAMAZDA ABDESTİN BOZUL-
MASIYLA İLGİLİ HÜKÜMLER
NAMAZIN MEKRUHLARI (YA-
SAKLARI)
MESCİTLERE AİT HÜKÜMLER
VİTİR NAMAZI
NAFİLE VE SÜNNET NAMAZLAR
GEÇMİŞ NAMAZLARIN KAZÂ
EDİLMESİ
HASTALARIN NAMAZI
YOLCULARIN NAMAZI
CUMA NAMAZI

BAYRAM NAMAZLARI
KORKU NAMAZI
CENAZE İLE İLGİLİ KONULAR
CENAZE NAMAZI
ŞEHİTLİK

3. ZEKÂT BÖLÜMÜ

SAİME HAYVANLARIN ZEKÂTI
(ALTIN VE GÜMÜŞÜN), TİCA-
RET MALLARININ ZEKÂTI
TARIM ÜRÜNLERİNİN VE MEY-
VELERİN ZEKÂTI
FİTRE (SADAKA-İ FITR)

4. ORUÇ BÖLÜMÜ

KEFFARETİ VEYA KAZAYI GE-
REKTİREN DURUMLAR
İTİKÂF

5. HAC BÖLÜMÜ

MİKAT VE İHRAM OLMADAN
MEKKE'YE GİRİLMEYECEĞİ
ŞEYTAN TAŞLAMA VE ADABI
İHRAMIN TÜRLERİ
(HAC'DA) CİNAYETLER
AV CEZALARI
HACC'DAN MENEDİLMEK VEYA
GERİ KALMAK (İHSAR)
BAŞKASININ YERİNE HAC YAPMAK
HEDY
HZ PEYGAMBER'İ (S.A.V.) ZİYÂRET

6. NİKÂH BÖLÜMÜ

NİKÂHTA VELİ VE DENKLİĞİN
BULUNMASI ŞARTI
MEHİR
KÂFİRLERİN NİKÂHI
KASM

7. SÜT EMZİRME BÖLÜMÜ

8. BOŞANMA (TALÂK) BÖLÜMÜ

TALÂK ÜZERİNE YAPILAN YE-
MİNLER

Hadis Usulü adıyla tercüme eden İbrahim Canan'ın çevirisinden yararlandık. Yine *Hadislerle Hanefî Fıkhı* adıyla Ahmet Yücel, İbrahim Tüfekçivd. heyet tarafından tercümesi devam eden eserin basılı bulunan çevirisinden istifade ettik. "Kitab" ve "Ebvâb" diye verilen konu başlıklarını numaralandırdık. Eserin mukaddime adıyla 19, 20 ve 21. cüzlerinde yer alan kısmın tercümesini ise başta verdik.

BOŞAMADAN VAZGEÇME (RİC'AT) İ'LÂ HUL' ZİHAR LİÂN CİNSEL KUSURLAR: İNNİNVE DİĞERLERİ İDDET İHDAD: YAS TUTMA AZİL, ĞİLE, EŞİNE ARKADAN YAKLAŞMA, İSTİMNA ÇOCUK BAKIMI (HADANE)VE BUNA ÖNCELİK HAKKI OLANLAR NAFAKA	VAKFIN İDARESİ (VELAYETİ) BÖLÜMÜ ARAZİNİN VAKFI VE MESCİD İNŞA ETME BÖLÜMÜ 20. ALIŞ-VERİŞ BÖLÜMÜ KUSURLU MAL (AYB) SATIŞI FASİT SATIŞLAR FAİZİN (RİBA) SATIŞI SELEM AKDİ 21. KEFALET BÖLÜMÜ 22. HAVALÉ BÖLÜMÜ BUYU' BÖLÜMÜNÜN SONU KEŞFU'D-DÜCÂ AN VECHİ'R- RİBÂ ADLI RİSALE 23. KAZÂ BÖLÜMÜ 24. ŞAHİTLİKLER (ŞEHÂDÂT) BÖLÜMÜ 25. VEKÂLET BÖLÜMÜ 26. DAVA BÖLÜMÜ 27. İKRAR BÖLÜMÜ 28. SULH BÖLÜMÜ 29. KÂR ORTAKLIĞI (MUDAREBE) BÖLÜMÜ 30. ARİYET BÖLÜMÜ 31. EMANET (VEDİA) BÖLÜMÜ 32. HİBE BÖLÜMÜ 33. KİRALAMA (İCÂRE) BÖLÜMÜ 34. MUKÂTEBE BÖLÜMÜ 35. VELÂ BÖLÜMÜ 36. İKRAH BÖLÜMÜ 37. TASARRUFTAN MEN (HACR) BÖLÜMÜ 38. GASP BÖLÜMÜ 39. ŞUF'A BÖLÜMÜ 40. KİSMET (TAKSİM) BÖLÜMÜ 41. MUZARAA BÖLÜMÜ 42. MUSÂKÂT BÖLÜMÜ 43. ZEBÂİH BÖLÜMÜ AKİKA'NIN HÜKÜMLERİ 44. KURBAN BÖLÜMÜ
9. KÖLE AZADI (ITAK) BÖLÜMÜ 10. YEMİNLER BÖLÜMÜ 11. CEZALAR (HADLER) BÖLÜMÜ 12. HIRSIZLIK BÖLÜMÜ 13. SİYER BÖLÜMÜ DÜŞMANLA SULH YAPMAK (MUVÂDE'A), EMÂN VERMESİ CAİZ OLAN KİŞİLER GANİMETLER VE TAKSİMLERİ EMAN ALMA (İSTİ'MAN) ÖŞÜR ve HARAÇ CİZYÉ DİNDEN DÖNME VE AHKÂMI İSYANCILARA (BÂĞİLERE) DAİR HÜKÜMLER 14. BULUNTUÇOCUK (LAKÎT) BÖLÜMÜ 15. KAYIPLAR (LUKATA) BÖLÜMÜ 16. KAÇAK KÖLE (İBAK) BÖLÜMÜ 17. KENDİSİNDEN HABER ALINA- MAYAN KİMSE (MEFKUD) BÖLÜMÜ 18. ORTAKLIK (ŞİRKET) BÖLÜMÜ MUDAREBE VE HÜKÜMLERİ 19. VAKIFLAR BÖLÜMÜ	

45. YASAKLAR VE MÜBAHLAR (HAZR ve İBAHA) BÖLÜMÜ
46. ÖLÜ ARAZİLERİ İHYA ETME BÖLÜMÜ
47. İÇECEKLER (EŞRİBE) BÖLÜMÜ
48. AVLANMA BÖLÜMÜ
49. REHİN BÖLÜMÜ
50. CİNAYETLER BÖLÜMÜ
51. VASIYETLER BÖLÜMÜ
52. MİRAS (FERAİZ) BÖLÜMÜ
53. HİYEL BÖLÜMÜ
54. EDEB, TASAVVUF VE İHSAN BÖLÜMÜ

**MUKADDİMEDEKİ KONULARIN
FİHRİSTİ (19. CÜZ)**

MUKADDİME FÎ ULÛMÎ'L-HADÎS

-Eseri Tahkik edenin Önsözü, (Burada Hint ve Pakistan Ulemasının Zamanımızda, Sünnet-i Seniyyeye Olan Hizmetlerine ve Hadis İlimleri Üzerine Yaptıkları Orijinal Çalışmalara Dikkat Çekilmektedir.)

-İmam İbni Mâlik en-Nahvî'nin: "Cenâb-ı Hakk Müteahhirîn Ulemasına İlimden Bir Nasip Saklamıştır" Sözü

-Bu Kitabın Önemi, Özellikleri, Müellifin Eseri Hazırlamakta Harcadığı Gayret

-Kitabın Telif Sebebi ve Tarihçesi

-Kitabın Çeşitli Baskıları, Eserle Karşılaşmam Üzerinde Yaptığım Çalışma ve Bu Baskının Hususiyetleri

-Eserde Geçen Bazı Terimler ve Müellifini Ziyaretim Hakkında Not

-Müellifin Biyografisi, İlmî Hayatı, Eserleri

-Hakîmu'l-Ümmet Eşref Ali'nin İ'lâü's-sünen'e Yazdığı Takriz

-Bu Kitap ve İ'lâ'ü's-sünen İçin İmam Kevserî'nin Takrizi

**KAVAİD FÎ ULÛMÎ'L-HADÎS
KİTABININ BAŞI**

-Hindistan'da Bazı Kimselerin Ebû Hanîfe'yi ve Onun Mezhebini Tenkid Ettiğine ve Bu Durumun İ'lâü's-Sünen ve Elinizdeki Kitâbın Telifine Sebep Olduğuna Dair

-Bu Gaye ile Hakîmu'l-Ümmet'in İki Kitap Yazmaya Başladığına Sonra Bunun Tamamlanmasını Yeğeni Olan Eserimizin Müellifine Emrettiğine, Müellifin Böylece Bu Kitabı ve Başkalarını Telif Ettiğine Dâir

-Ricalin Tashîh ve Taz'ifinde İstinâd Edilen Esasların Zannî Olduğuna, Böylece İmamların Hükümlerinde Farklılıklar Bulunduğuna Dâir, Bu Mevzu ile İlgili Olarak Buharî, Müslim, İbn Hibbân ve Ebû Hanîfe'nin Uygulamalarından Misâller

MUKADDİME

(Prensipler ve Tarifler Hakkında)

-Dirayet ve Rivayet Yönünden Hadis İlminin Tarifi, Faidesi, Dayanağı, Konusu, Meseleleri, Prensipleri

-Hadis Kelimesinin Tanımı

-Eser Kelimesinin Muhaddis ve Fakihlerce Tarifi, Leknevî'nin İzahı

-Metin, Sened, İsnâd ve Müsned Kelimelerinin İzahı

-Müsnid, Muhaddis Kime Denir, Tâlibin Ne Zaman Muhaddis Olduğu

-Hafız Kime Denir, Bu Hususta Sübkî, Müellif ve Kevserî'nin Görüşleri

-Hâkim ve Hücet'in Hıfza Delâlet Eden Lakaplar Olmadığı

-Ehl-i Hadis'in Mertebeleri, İbnu'l-Matrî ve El-Cezerî'nin Tanımlamaları

HADİSİN ÇEŞİTLERİ

- Hadisin Sahih, Hasen, Zayıf, Mütevâtir, Meşhur, Âhad Diye Taksimi
- Mütevâtirin Tarifi ve Hükümü
- Meşhûr, Müstefiz, Aziz, Garîb Hadisler, Bunların Kısımları ve Hükümleri
- Sahih li-Zâtihi, Hasen li-Zâtihi, Sahih li-Gayrihi, Hasen li-Gayrihi Tarifleri, Hükümleri
- Zayıfın Turuku Çoğalır, Hasen li-Gayrihi Olduğu, Bazan Sahih li-Gayrihi Mertebesine de Yükseldiği
- Sahih li-Zâtihi ve Hasen li-Zâtihi'nin Mertebeleri, Birbirlerine Takdimleri
- Zayıf'ın Tarifi, Kısımları, Hükümü ve Mevzû Hadisin Hükümü
- Ebû Dâvud'un Bir Konuda Başka Bir Rivayet Bulamadığında Zayıf Hadisi Tahriç Edip Bu Hadisi Ricâlin Re'iyine Tercih Etmesi
- Müsned, Muttasıl, Merfû', Mu'an'an'ın Tarifi, Buhârî ve Müslim'e Güre Hükümleri
- Muallâk, Munkatî', Mürsel ve Müdrec'in Tarifleri ve Hükümleri
- Müselâlin Tarifi, Musahhaf ve Bazı Örnekler
- Muharref, Mevkuf, Maktu', Mu'dal, Müdelles Hadisler ve Kısımları
- Mürselü'l-Hafî, Şâz, Mahfuz, Münker, Ma'ruf ve Mevzu Hadis ve Alâmetleri
- Metruk, Muallel, Muzdarib ve Maklub Hadislerin Tarifi
- Mezîd, Mühmel, Şâhid, Mütâbaat, İ'tibâr, Muhkem, Muhtelifü'l-Hadîs, Nâsîh ve Mensûhun Tanımları
- Manaile Rivâyeti Câiz Olmayan Hadislerin Açıklaması, Muhaddislere Göre Tabakanın Ne Demek Olduğu

-Sahâbî, Tâbî' ve Muhadramın Kime Dendiği

BİRİNCİ FASIL

-Hadis Ricalinin Taz'if ve Tevsiki, Hadislerin Tashîh ve Tahsîninin İctihâdi Bir Keyfiyet Olduğunun İzahı ve Bu Meselenin İbn Teymiyye, Suyutî, İbn Hacer, Buhârî, Tirmizî, Zehebî ve Nevevî'den Verilecek Örneklerle İzahı

İKİNCİ FASIL

-Tashîh ve Tahsîne Dair Bir Kısım Mühim Kaide ve Prensiplerin İzahı

-*Hadîsun Sahîhun* (Bu Sahih Bir Hadistir) veya *Hadîsun Zaîfun* (Bu Zayıf Bir Hadistir), Sözlerinin Manası, Bir Karînenin Sahih Olan Hadisle Çeliştiğindeki Durum, Bir Karînenin Zayıf Olan Hadisi Teyîd Ettiğindeki Durum

-İbnu'l-Hümâm'ın "Taz'if ve Tashîhin İctihâdi Bir Keyfiyyet Olduğunu" Söylemesi ve Bu İfadeyle Alakalı Bazı Bilgiler, Karîne ile Sahih Hadisin Taz'if, Hasen Hadisin de Tashîh Edileceğine (Sahih Mertebesine Yükseltilebileceğine) Dâir

-Müctehidin Sahih Olan Hadisle İctihâd Etmesi, Bunu Teyîd Eden Bir Kısım Metinlerin İbnu'l-Hümam, İbnu'l-Hassâr, İbn Hacer, İbnu'l-Cevzi, İbn Hazm, Muhammed b. Hasan ve Tahavî'den Nakli

-Merfu' Olmayan Hadisle, Merfu' Fakat Mercûh Olan Hadislerin Sıhhatlarına Delâlet Eden, Karînelerin Yardımıyla Bazen Râcih Muâdillerine Takdim Edildikleri Hakkında

-Bâzen Bir Hadise, Ulemânın Hüsnü Kabulüne Dayanarak-Senedindeki Za'fına Rağmen Sıhhat Hükümü Verilmiş Olduğu, Bu Konuda İbn Abdilberr,

- İbn Hümâm, Tirmizî, Kasım, Salim, İmâm Mâlik, Suyûtî, Beyhakî'nin Sözleri -Ümmetin Kabul Etmiş Olduğu Ahâd Bir Hadisin Hanefiler Nezdinde Onu Manevî Mütevâtir Derecesine Yükselttiği Hakkında
- Sahih Hadislerin Sahihayn'e Münhasır Olmadığı, Bu Hususu Bizzat Buhârî ve Müslim'in de İfade Ettiği
- İki Sahih Hadis Tearûz Ettiği Takdirde Bunlardan Biri Buhârî veya Müslim'de Geçtiği Gerekçesiyle Üstün Tutulamayacağı, Takdîme Etki Edecek Başka Bir Hârici Sebep Aranacağı
- Buhârî ve Müslim'de Yer Alan Bir Hadisin Bunlar Dışında Kalan Bir Hadisle Teâruz Edebileceği ve Bu Meselenin İbnu'l-Hümâm'ı ve Onun Talebesi Olan İbn Emîri'l-Hâcc'dan Rivayetle Tahkiki
- İbn Emîri'l-Hâcc'ın: "*Sahihayn*'in En Sahih (Esahh) Olduklarına Dair Hükümün Kendilerinden Sonra Gelenlere Nisbetle Verildiğine, Kendilerine Tekkaddüm Eden Müctehidlere Nisbetle Verilmediğine" Dâir Tembihi ve Bunu Keşerî'nin Te'yîd Etmesi
- Sahihayn*'in En Sahih Olmasının (Esahhiyyet) Muaraza Esnâsında Geçerli Olmadığı, Onların En Güvenilir Olmasının İcmâlî (Genel Anlamda) Olduğu, Tafsîli (Yânî Her Hadisin Teker Teker Ele Alınmasıyla) Olmadığı ve Bu Hususun Suyutî Tarafından İzahı
- Zann-ı Gâlible, Sahih Hadis İhtiva Ettikleri Kabul Edilen Kitaplar Hakkında ve Bir Hadisin Bunlara Nisbet Edilmesiyle Sıhhatine Alâmet Olduğuna Dâir
- İçerisinde Sahih, Zayıf, Mevkûf Hadisler Tahrîc Edilen Kitaplar, Bu Hususun İbn Hacer Tarafından Tafsili
- Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde Sahih ve Zayıf Hadislerin Varlığı ve Mevzu Olduğu Söylenen Hadisler Hakkında
- Sahihayn* Üzerine Tahrîc Edilen *Müstahrecât* ve Bunların İki Faydası
- Hâkim'in *El-Müstedrek Ale's-Sahihayn*'i ve Buna Zehebî Tarafından *Telhisu'l-Müstedrek* Adı ile Yapılan Tenkidi Hakkında
- Suyutî'nin: "Hâkim'in Tashih Edip Zehebî'nin de Hakkında Sükût Etmiş Olduğu Hadisler, Muteber Bir İlet Sâbit Olmadıkça Hasendir" Sözü
- Nesai'nin, *Sünen-i Suğra*'sının Zann-ı Gâlible Sahih Kabul Edildiği ve Ona Mutlak Olarak Sahih Diyenlerin Zikri, Sindî'nin: "Bu Hüküm, Hasenin Sahih Olarak da İsimlendirilmesine Dayanır" Mealindeki Sözü
- Hadisin Ne Zaman Hasen Olduğu, Hasenin Mertebeleri ve Örneklerle İzahı
- Zehebî'nin: "Hasen Hadisin En Yüksek Mertebesini *Meğâzi* Sahibi Muhammed b. İshâk'ın et-Teymî'den Yaptığı Rivâyetler Teşkil Eder" Dediğine, İmamlardan Bir Cemâatin İbn İshâk'ı Tevsik Ettiğine Dâir
- Hâfız Zehebî'nin Rical Hakkında Tam Söz Sahibi Olduğuna Dâir Ulemânın Şehâdeti
- Nesai'nin: "Bir Kimse Hakkında Bütün Âlimler Terki İçin İttifak Etmedikçe Hadisleri Terkedilmez" Prensibine Dâir
- Ulemadan Münzirî, İbnu'l-Kattân, İbn Dakîki'l-İd, 'Âlâî, İbnu'l-Hümam, Suyutî ve İbn Hacer'in: "Tevsik ve Taz'ifinde İhtilâf Edilen Ravilerin Hadisleri Hasendir" Dediklerine Dâir
- Hasen, Kuvvetçe Sahihden Aşağı Mertebede de Olsa Delil Olma Yönünden

(İhticac) Sahih Gibi Olduğu

-Hasen li-Zâtihi, Bir Tek Vecih de Olsa Bir Başka Vecihten Rivayet Edildiği Takdirde Sahihin Mertebesine Yükseldiği

-Râvileri, Su-i Hıfz ve Benzeri Bir Vasıfla Nitelendirilen Zayıf Hadis Bir Tek Tarikle de Olsa Tariki Taaddüd Ettiği Takdirde Hasen Derecesine Yükseldiği, Hâfız İbn Hacer'in Bu Zaaf Sebebiyle Câbîr Hakkındaki İtirazî Kaydının Zikri

-İbn Hacer, Suyutî, Irakî, İbnu'l-Hümâm ve Şa'rânî'den Hadisin Turukunun Taaddüdüyle Zayıflıktan Hasen li-Gayrihi Mertebesine Yükselleceğine Dâir İfadeleri

-İbn Salâh ve Sübkî'nin: «Ravisinin Hıfzı Sebebiyle Zayıf Kabul Edilen Bir Hadis, Turukun Taaddüdüyle Hasen veya Sahih Derecesine Yükselir» Sözü

-Ebû Dâvud'un, Hakkında Sükût Ettiği Hadislerin Delil Olabileceği Hükmü, Muhakkik Kevserî ve Hafız İbn Hacer'in Şu Kitaptan Başka Yerde Bulamayacağına Dair Nakillerle Bu Mutlak Hükmün Tenkidi ve EbûDâvud'un Sözü'nün ve Bu Sözü'nün Muhtemel Manasının Tahkiki

-Hafız Münzirî'nin Ebû Dâvud'un Bir Kısım Zayıf Hadisler Hakkındaki Sükûtu Üzerine Yaptığı Tenkit

-Ulemânın Kendisiyle İhticâc Ettiği Bir Hadis Hakkında Ebû Dâvud'un Sükûtunu Kâfi Bulmayı Münzirî'nin de Aynı Hadis Hakkındaki Sükûtunu Aradığıyla İlgili Misâller, İkisinin Sükûtu İttifak Edince O Hadisin, Hasen Derecesinden Aşağı Düşmediği

-Sünen-i Ebû Dâvud'un Hasen Hadisleri İhtivâ Ettiği Zannı

-İbn Hacer'in *Fethu'l-Bârî*'de Naklet-

tiği ve Değeri Hususunda Sükût Ettiği Hadislerin, Ona Göre Sahih veya Hasen' Olduğu

-İbn Hacer'in *Telhîsu'l-Habîr*'de Nakledip Hakkında Sükût Ettiği Hadislerin de Sahih veya Hasen Olduğu

-”Bu Bâbda Bundan Esahhî (Daha Sahihi) Yoktur” Sözü'nün Manası

-Ebû Dâvud'un: “Bu Hadis Şundan Daha Sahihtir” Sözü'nden Hadisin Sahih Olduğu Hakkında Kesin Bir Hükmü Verilemeyeceği

ÜÇÜNCÜ FASIL

-Amellerin Faziletiyle İlgili Zayıf Hadislerle Amel Etmenin Hükmü

-Hâfız İbn Hacer'e Göre Zayıf Hadisle Amel Etmenin Şartları

-İsnadı Zayıf Olan Hadisin Sadece “Zayıftır” Şeklinde Değil, “Bu İsnâdla Zayıftır” Şeklinde İfade Edilmesi

-İbn Hâzm'in: «Hanefîler, Ebû Hanife Mezhebinde, Zayıf Hadisin Reyden Evla Olduğunda İcmâ Etmişlerdir” Sözü

-Hanefî Muhakkiklerin Sahâbî Sözü'nü Kıyâsa Takdîm Ettiği

-Nesâî, Ebû Dâvud Ve Ahmed'in Bir Konuda Başka Hadis Bulamamışlarsa Zayıf İsnâdı Tahrîc Ettiği

-Ahmed ve Başkalarının Re'ye Takdîm Ettikleri Zayıf Hadislerin Beyanı

-İbnu'l-Kayyim'in *İlamu'l-Muvakkîn* Kitabının Harekesi Hususunda İhtilâflar Ve İbnu'l-Kayyim'in: “Hanefîler'in, Ebû Hanife Mezhebinde Zayıf Hadisin Re'yden Evla Olduğunda İcma Ettiklerine” Dair Sözü ve Buna Şahit Olarak Bir Kısım Hadislerin Zikri

-Zayıf Hadisle Zayıflatılmış (Muza'af) Hadis Arasındaki Fark

-Hâkim'in, Sahih Hadisi On Kısma

Ayırması ve İbn Hacer'in Bunu Tekîdi
-İbnu'l-Hümmam ve Suyutî'nin, Zayıf Hadisle İstihbâba Hükmedileceğine, Mevzu Hadisle Bu Hükümün Caiz Olamayacağına Dâir Sözleri
-Zayıf'ın, Kuvvetlendirme ve Takviye Bir de İki Nassdan Birini Tercîhe Uygunluğu
-Beyhakî'nin Eserlerinde Mevzû Olduğunu Bildiği Hadisi Tahrîc Etmeme Hususundaki Prensibi Ve Bunun İhlâli
-Münzirî'nin Mevzû Olduğu Tahakkuk Eden Bir Hadisi *Terçib*'de Tahrîç Etmeme Hususundaki Prensibi
-İbnu'l-Cevzî'nin Hadisleri Altı Kısma Taksîmi, Bu Durumdan Anlaşılacağı Üzere *el-İlelül-Mütenâhiyenin* İhtiva Ettiği Bütün Hadislerin Zayıf Olduğunda İcmâ Edilmeyişi
-Makbul Hadis: "Ceyyîd, Kavî, Sâlih, Ma'ruf, Mahfuz, Mücevved, Sâbit, Müşebbeh İsimlerini Alır", Bunların İşaret Ettiği Anlamların İzâhı
-Müellif, *İ'lau's-Sünen* Adlı Kitabında Bir Kısım Zayıf Hadisleri İ'tizâd veya Mevzû Edilen Meselenin Hadiste Bir Asla Sahip Olduğunu Göstermek Kasdıyla Zikreder

DÖRDÜNCÜ FASIL

-Ref', Vakf, Vasi ve Kat'ın Hükümü Sahabe ve Tabiin Akvâlinin Hücçetlik Durumu, Sika Râvilerin Ziyâdeleri
-Sika ve Zâbit Râvilerden Gelen Bir Hadiste İrsâl ve İttisal veya Vakf ve Ref' Tearuz Ederse Vasl ve Ref' Esâs Alınır, Bu Husustaki Metinlerin Zikri
-Sikâ'nın Ziyâdesi, Kendisinden Evsâk Olana Münâfaat Etmedikçe Makbuldür
-Rivayetlerde Vaki Olan Ziyadeyi İbn Hibban'ın Kabulü Hususundaki Tafsi-

lat ve Onun Bunu Reddi
-Hasen Ravinin ve Tevsik ile Taz'ifte İhtilaf Edilen Ravinin Ziyadesinin Kabulü
-Adl Sahibi Ravinin İnfirad Ettiği Ziyadenin Hükümü Hususunda Hanefilerin Görüşlerinin İzahı
-Şaz Rivayete Mütabi' veya Şahit Bulunduğu Takdirde Ondan Şazlık (Şüzûz) Kalkar, Onunla İhticac Edilebilir
-Haber-i Vâhid, Mütevâtir veya Meşhur Sünnete Muhalefet Ederse Reddedilir
-Haber-i Vâhid, Meşhûr Bir Mesele ile İlgili Olur ve Cemaatin Rivayetine Muhalif Düşerse Reddedilir
-Birinci Asırda İmamların Hadisi Terk Ederak Re'ye Müracaat Etmiş Olmaları, O Hadisin Munkatı Olduğuna Delil Teşkil Eder
-Sahabelerin Bir Fiile Önem Vermemeleri Onun Mekruh Olduğuna Delildir
-Bir Hadisle Ameli, Sahabe ve Tâbi'inin Terk Etmişse Bu Onun Neshine veya Zayıflığına Delâlet Eder
-Hanefiler Hadisin Sahih Olması İçin Neleri Şart Koşarlar?
-Sahabe ve Tabiin'in Lisânında "Sünnet" Kelimesi Hangi Anlamda Kullanılmıştır?
-Tâbi'in'in "Şöyle Yaparlardı" veya "Şöyle Derlerdi" Şeklindeki Sözleri Neyi İfade Eder?
-Hakkında Nas Olmayan Hususta Müctehîd Sahabînin Sözü Hücçettir ve O Varken Kıyasa Gidilmez, Dört İmam ve Diğerlerine Göre Sahabi Kavlinin Hücçet Olduğunun Tahkiki
-Sahabe Zamanında Fetva Vermiş Olan Büyük Tabiin'in Kavli de Hanefî ve Diğerleri Nezdinde Hücçet Olduğuna Dâir
-İbrahim Nehâî'nin Sözleri Sahabeye Muhalif Düşmezse Hanefilerce Hücçettir

-Medineli Yedi Fakih ve Hakkında İhtilaf Edilenlere Dair

-Abdullah b. Mes'ûd, Sahabeler Arasında Kendi Fetvâ ve Görüşleri Talebelerince Yazılmış Olmakla Temayüz Etmiştir, İbranîm Nehâî Onun Fetvalarını En İyi Bilen Kimsedir

-Abdullah b. Mes'ud'un Etbâi, Hadis Rivayetinde Çok Titizdi, İbrahim Nehâî Onun Sözlerini En İyi Bilen Kimse İdi, Bu Sebep Etbû Hanife İbrahim'i Hüccet Kabul Etmiştir

BEŞİNCİ FASIL:

-Hadis ve Ahbardan Mürsel, Müdelles, Muallâk, Munkatı ve Mu'dal Olanların Hükümleri Hakkında

-Sahabe, Tabiîn ve Etbau't-tabii'nin de Bunların Arkasından Gelenlerin Mürsellerini Kabul Hususunda Ulemânın Görüşleri

-İbn Abbâs Hz. Peygamber'i (s.a.v.) Dinlemiştir ve Bizzat Dinlemiş Olduğu Rivayetleri Kırkı Aşmaktadır

-Makbul, Merdud ve Mevkuf Olan Mürseller Hususunda İbn Teymiyye'nin İzahı

-Hâfız İbn Recebi'l-Hanbelî'nin Mürselle Amelin Şartları Hususundaki Görüşü-Muhakkik Kevserîde Mürselle Amel Hususunda Güzel Bir İstidlalde Bulunur

-İbn Cerîr'in: "İkinci Asrın Başında Mürselle Amel Hususunda Ulemâ İttifak Etmiştir" Sözü, Bununla İlgili Talik

-Müsned-i Muttasıl, Mürselden Akvâdır, İkisi Tearuz Edince Hükümden Önce Bazı Müteferrik Şartlar Aranır

-İmâm Şâfiî'Nezinde Mürselin Müsnedle Takviyesi

-Muhaddisler Bazı Tabiîn İmamlarının Mürsellerini Sahih Addetmiştir: Şâbi'nin Mürselleri

-İbrâhim Nehâî'nin Mürselleri ve Bu

Hususta İmamların Sözleri

-Saîd b.Müseyyeb'in Mürselleri ve Bu Hususta İmâmların Sözleri

-İmâm Şâfiî Dört Meselede İbn Müseyyeb'in Mürsellerini Reddeder

-Kadı Şüreyh'in Mürselleri, Müellifin İstişâdı

-Hasan-ı Basrî'nin Mürselleri, Bu Hususta Ulemanın Müteâriz Görüşlerinin Te'lifi

-Muhammed b.Sîrîn'in, Muhammed b. Münkedîr'in Mürselleri

-Tabiîn ve Etbân'dan Sikâ Olanlardan Bazılarının Mürselleri

-Mürselin Mertebeleri, Kasten İrsalin Hükümü

-Tabiîn'den Bir Grubun ve Etbân'ın Mürsellerine Muhaddisler Zayıf Hükümünü Vermişler Bunlardan: Ata, Zühri, Katade, Ebû İshak El-Hemedâni, A'meş ve Diğerleri

-Hanefî Mezhebi, İlk Üç Asır Ashabının Mürsellerini Kabul Eder

-Adl Olanın Tedlisinin Hanefiler ve Başkaları Nezindeki Hükümü Nedir?

-Süfyan b.Uyeyne'nin Tedlisi Makbuldür ve Bu Ona Has Bir İmtiyazdır

-İrsal ve Tedlis, Cerh Vesilesi Olamaz, Bunun Yasak Olmadığına Dair Delil

-Şu'be'nin A'meş ve Sebi'den Rivayeti Tedlisten Salimdir

-Leysb. Sa'd'ın Ebu'z-Zübeyr El-Mekkî'den Rivayeti Tedlisten Salimdir

-Şu'be, Hadisleri Sahih Olan Şeyhlerinden Tahammül Etmiştir, Şu'be Tevsikte Titizdir

-Yahya el-Kattân, Züheyr'den Rivayetinde Tevsikte Titizdir

-Muallâk, Mu'dal, Munkatı' ve Mürsel'in Tarifleri

-Mâlik, Ebû Hanîfe, Şâfi, Muhammed b. Hasan, Ebû Yusuf Gibi İlk Üç Asırdaki Sika Olanların Belağatı Makbuldür, Buhârîve Ahmed Gibi Olanların Belağatı

tı da Cezm Şiğasıyla Olursa Makbuldür
-Müslim ve Buhârî'deki Muallâk Riva-
yetlerin Hükmü

ALTINCI FASIL:

-Muzdarîb Hadis Hakkında
-Hadisin Senedindeki İhtilâf İki Şarta
Bağlı Olarak Muzdarib Sayılır, İsnad-
dakiler Sikâ ise Senetteki İzdırap Hadi-
se Zarar Vermez
-İzdırap, Kalb ve Şüzûz, Sahih ve Ha-
sen Hadisleri Birleştirir, *Sahihayn'de*
Bu Çeşitten Çok Hadis Mevcuttur

YEDİNCİ FASIL:

-Cerh ve Tâdil Esâsları, Kullanılan La-
fızlar ve Cerh Sebepleri Hakkında
-Mübhem Cerhin Kabul Edilmemesi,
Ancak Hiç Kimsenin Tevsik Etmediği
Kimse Hakkında Makbul Olması
-İmamların Cumhuru, Mübhem Cerhi
Ehlinden Vâki Olunca Kabûl Ederler
-*Sahihayn'de* Müfesser Olmayan
Cerhle Mecruh Muhaddislerin Hadis-
lerinden Bir Miktar Mevcuttur, Bu Çe-
şit Hadislerden *Sahihayn'e* Girenleri
Cem'eden Müelliflerin Bahsi
-Âlimler Bir Ravi Hakkında; "Kezzâb"
Demişlerse Bu Kizb İfadesiyle Galatı
Kasdetmiş Olmaları Mümkündür
-Ubâdeb. Sâbit'in: "Ebû Muham-
med Yalan Söyledi" Sözüdeki Ebû
Muhammed'in Kim Olduğu
-İbn Salâh'a Göre Mübhem Cerh Kabul
Edilmez, Tevakkuf Gerekir
-Bir Râvi Hakkında Sarfedilen *Leyse*
Bi Şey'in Sözü Bütün Âlimlerce Cerh
Olurken İbn Maîn Nezdinde Cerh Ol-
maması, Çünkü Onun, Bu Sözle Çoğu
Kere Rivayetinin Azlığını Kasdetmesi
-Hâfız İbn Hacer'in Hiç Kimsenin Tevsik

Etmediği Biri Hakkında Vâki Olan Müb-
hem Cerhi Kabule Meyletmesi

-Bir Ravi Hakkında Cerh ve Ta'dil İtti-
fak Ederse Hangisi Takdim Edilir?

-İbn Abdilberr'in, İkrime Hakkındaki Cerhi,
Cârihin Hücjeti Yoktur Diyerek Reddetmesi

-Bu Hususta İmam Ahmed'in Prensibi:
"Bir Ravinin Terki Husûsunda Ulemâ
İcmâ Etmedikçe Onun Hadisi Redde-
dilmez"

-İbn Cerîr'in Sözü: "Hakkında Sapık
Mezhep İthamı Yapılan Her Kimsenin
Adaleti Düşse ve Şehadeti Bâtil Olsa
Belde Âlimlerinin Ekserîsine Göre (Ha-
disin) Terki Gerekir"

-Buhârî Hakkında İbn Ebî Hâtim, Ba-
bası, Zühlî ve Ebû Zür'a'nın Cerhleri

-Âlim Bile Olsa Her Cârihin Sözü ile
Amel Edilmez, Onun Cerhini Kabul
Etmemeyi Gerektiren Çeşitli Sebepler
Vardır, Bu Hususla İlgili Misâller

-Cerh Sebeplerden Biri: Cârihin Ken-
disi Mecrûhtur, Bu Durumda Cerhi
Kabûl Edilmez, Ezdî Gibi

-Bir Başka Sebep: Cârih Cerhte Çok
Aşırı Gider, Ebû Hâtim, Nesâî, İbn
Maîn, Ebûl-Hasani'1-Kattân, Yahyâ
el-Kattân, İbn Hibbân Gibi, Bunların
İfratlarına Misâl

-Zehebî'nin, Nesâîye Yahyâ el-Kattân'ın
Aşırılığına Dikkat Çekmesi

-İbn Hibbân, Cerhte Aşırı (Mütean-
nit), Tevsikde ise Gevşek (Mütesâhil)
Olduğuna Dair, Bu Husustaki Onun
Şartları, Ulemânın Onları Tenkidi

-İbn Hibbân'ın Cerhte Aşırı Şiddet
Sâhibi Olduğunun Delillerle İspatı

-İbn Hibbân'ın Teracümdeki Tasarru-
funun Kevserî Tarafından Tenkidi ve
Kevserî'nin Onu "Cerh ve Ta'dil Ehli-

- nin Filozofu” Diye Nitelemesi
- Ebû Hatim, Nesâi ve İbnu'l-Kattân'ın Cerhteki Aşırılığına Misaller
- Sehavî'nin, Rical Hususunda Söz Edenleri Aşırılık ve Gevşeklik Açısından Üç Kısma Ayırması
- Tirmizîve Hâkim'in Müsamahası ve Bunun Neticeleri
- İbn Adıyy'ın Hanefilere ve Diğerlerine Karşı Cerhte Aşırı Davranması(Teannüt)
- İbn Hacer'in: “Her Bir Nakkad Tabakasında Müteşeddît ve Mutavassıt Kimseler Mevcuttur” Sözü
- Müteahhirun'dan Olan Bazı Müteşeddîtler: İbnu'l-Cevzî, İbnu'l-Mevsîlî, Es-Sâğânî, El-Cuzekânî, İbn Teymiyye ve Firuzabadi
- Müteahhirun'dan Sâdece Bazı Kimselere Karşı Taannüt Gösterenler: Cuzecânî, Zehebî, Dârakutnî, Hatîb, İbnu'l-CevzîGibi
- Tâcu's-Sübkî'nin: “Cerh, Ta'dile Mukaddemdir” Kaidesini Mutlak Manada Alarak Hataya Düşmemesi İçin Yaptığı Uyarı, Bunun Kabul ve Reddini Mucib Şartların İzahı
- Akranın Birbirini Tenkîdi Hüccete Dayanmazsa Nazara Alınmaz
- Ravinin Rivayetinin Makbul Olması İçin Şart Koşulan Vasıflar, Rivayete Zararı Olmayan Kusurlar
- Muhaddis İbn Dîzîl'in Zabtının Kuvvetine İşaretle Söylenmiş Olan: «Onun Rivayet Ettiği Hadiste Ekmeğe Yenmemelidir Denmiş Olsa Ekmeğin Terki Gerekirdi” Sözü
- Bir Ravinin Hatalı Diye İthâmının, O Ravi Hatada Çok İleri Gitmedikçe Onu Taz'if Edemeyeceği
- Ravi Hakkında Cerh Olmayan Şeylerin Bazı Misâllerle İzahı
- Ravinin Rivâyetini İnkâr Etme Durumu
- Ravinin Rivâyetine Muhalif Amelde Bulunma Durumu
- Sahabenin Hadise Muhalif Olan Amelinin Hükümü
- Râviye Zarar Veren ve Vermeyen Cehalet (Mechûl Olma)
- Mechûlü'l-Hâl Üç Kısımdır, Bunların İzahı, Hükümü
- Mestûrun Rivâyetini Kabul Eden İmamlar
- Sahîhayn* Ricalinden Birçoğu Hakkında Hiç Kimsenin Tevsiki Mevcut Değildir
- Hakkında Cerh ve Ta'dil Bulunmayan Mechûlü'l-Ayn Ravi Sikadır
- Muhaddisler ve HanefilerNezdinde Raviden Cehâletü'l-AynıKaldıran Şeyin İzahı
- Mechûlü'l-Ayn Ravinin Rivayetinin Muhaddisler Nezdindeki Hükümü ve Bu Husustaki Görüşler
- Mechûlü'l-Ayn Ravinin Rivayetinin Hanefiler Nezdindeki Hükümü ve İzahı
- Mestur Ravinin Rivayetinin Hanefilere GöreDurumu ve Bu Husustaki Ayrıntılar
- Zâtıve Adaleti Bilinen Fakat İsmi ve Nesebi Bilinmeyen Rivayetiyle İhticac Edilir
- Ün ve Şöhretle Adalet Sübut Bulur, İmamlardan Adaleti İştihar Edenler: Ebû Hanife, Malik, Şafi', Ahmed, Evzai Gibi
- Ebû Hanife'nin *Mizanu'l-İ'tidal*deki Biyografisinin Gizlice Sonradan Sokulması
- İbn Abdilberr'in: “Elde Ettiği İlme

Karşı İtina Göstermekle Tanınan Herkes, Cerhi Tebeyyün Edinceye Kadar Adil Kabul Edilir” Sözü

-Raviden Cehâletü'l-Aynı Kaldıran Husus

-Adil Ravinin, İsmi Zikrederek Kendisinden Rivayette Bulunduğu Kimse Böylece Ta'dil Edilmiş Olur Mu?

-Sadece Sikadan Rivayet Ettiği Söylenen Muhaddisler

FAİDE: Sadece Sikadan Rivayette Bulunan Hadis İmamlarının Sayısı, Bu Durumun Bütünüyle Değil Ekseriyete Göre Olduğunun ve Sikanın da Herkesine Göre Değil Kendisine Göre Sika Bulunduğunun İzahı

-İmam Mâlik ve Şu'be'nin Bir Kısım Sika Olmayan Kimselerden Rivayeti

-İbn Abdilberr'in: “Sadece Sikadan Rivayet Ettiği Bilinen Kimsenin Müdelles ve Mürsel Rivayetleri de Kabul Edilir” Sözü

-İmam Ahmed'in Bazı Sika Olmayan Raviden Rivayeti

-İmam Ebû Hanife'nin Câbir el-Cu'fi'den Rivayeti ve Ravinin Hakkındaki Kezzâb Hükmü

-İmam Şafi'nin İbrahim El-Eslemî'den Rivayeti ve Onun Tevsiki

-Buhârî veya Nesâî'nin Cerh Etmeksinin Rivayette Bulunduğu Kimselerin Sika Olması

-Her Biri İçin: “Sadece Sikadan Rivayet Eder” Denen Bir Kısım Âlimler

-Müessir ve Gayr-ı Müessir Bid'aların İzahı

-Bid'at ile İtham Edilen Birçok Kimse-den Şeyhaynin Hadis Alması

-Mürcie gibi Şiîliğinde İki Çeşit Olduğu ve Bunların İzahı

-Şia'ya Râfıza Denmesinin Sebebi, Rafz Kelimesinin Açıklaması

-İmam Ebû Hanife'ye Mürcie İthamını Kabul Etmeme

-İmanın Artıp Eksileceğini İleri Sürenlerle Muhalifleri Arasındaki Görüş Ayrılığının Lafzî Olduğu

-Ebû Hanife'nin Kitâpları, Mürcie Mezhabinin Batıl Olduğuna Şâhidlik Eder

-İbn Cerîr'in: “Hakkında Sapık Mezhap İddiası Yapılan Herkesin Böyle Olduğuna Hükmedilseydi Birçok Belde Âliminin Terki Gerekirdi” Sözü, Buhârî'nin de Eleştiriden (Ta'ndan) Kurtulamadığı

-Buhârî'nin *Halku'l-Kur'ân* Meselesine Buluşturılması ve Bu Sebeple Cerh Edilmesi

-Cerh ve Ta'dil Tabirleri, Mertebeleri, İzahı

-Sahabe'nin Hz. Peygamberle Sohbetinin, Onların Adaletini Gerekli Kıldığı, Fakat Bu Hususun Hıfz ve Zabt Meselesiyle İlgili Olmadığı

TEVSİKDE KULLANILAN LAFIZLAR

-Birinci, İkinci ve Üçüncü Mertebe Lafızları, Bu İfadelerle Tevsik Edilenlerin Delil Alınması

-*Hâfız* Mertebesinin *Müfid*den, *Hüccetin* de *Sikadan* Üstün Olduğu

-Dördüncü Mertebede-Saduk Mertebesinde-Olanın Hadisi Hasendir, Bu Hususun Ulemânın Sözleriyle İzahı

-“Saduk” İfadesinin Tarif ve Bu Mertebenin Çoğu Kere *Sika* Lafızıyla da İfade Edildiği

-Tevsik Mertebelerinden Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Mertebelerin Lafızlarının İzahı ve Bunlarla Tevsik Edilenlerin Durumu

-“*Teğayyara bi âhirihi / âhiratin / âharatin* = Ömrünün Sonunda Tagayyür Etti” Tâbirinin İzahı

-İbn Maînin, Bir Ravi Hakkında Kullandığı “*Lâ Be'se bih*” Sözü ile Onun

Sika Olduğunu Kasedettiği
-”Lâ Be'se bih” Sözü'nün, Sika Manası-
na O Asırda Yaygın Olarak Kullanıldığı
CERHDE KULLANILAN İFADELER
-Cerh Lafızlarıyla Nitelendirilenlerin Durumu
-Bir Ravi Hem Cerh ve Hem de Ta'dil
Edilmişse Cerh Müfesser Olmadığı
Müddetçe Ta'dilin Öne Alınması

1. TENBÎH: Buhârî'nin: ”Fîhi Nazar
ve Seketû anh” Sözüleri ile Ne Kasedettiği
-Muhaddis Habiburrahman el-A'zami'ye
göre, Buhârî'nin “Onda İhtilaf Vardır”
Dediği Kimsenin Metruk Olmadığı Şek-
lindeki Değerlendirmesi

-Buhârî'nin: “Kimin Hakkında Münkerü'l-
Hadîs Dediysen Ondan Rivâyet Alın-
maz” Sözü

-Ravi Hakkında Kullanılan: ”Fîhi Nazar”, “Seketû
anh” Sözülerini Buhârî Dışındaki Hangi An-
lamda Kullandığı

2. TENBÎH: “Hadîsun Münkerun” ve
“Münkerü'l-Hadîs” ile “Rava'l-menâkîr”
Sözüleri Arasındaki Fark

-Cumhur Ulemanın Münkerü'l-Hadîs
Tâbirini Benzeri Olmayan Ferd Hadis
İçin Kullandığı

İmam Ahmed ve Diğerlerinin Münkerü'l-
Hadîs İfadesini Güvenilir Ravilere (Sikât)
Muhâlefet Eden Zayıf Râviler için Bazan
da Münker Rivâyet Eden Ravi Hakkında
Kullandığı

-Münker İfadesini Bazan Tek Hadis
Rivâyet Eden veya Zayıf Ravilerde
Münkerler Rivâyet Eden Kimse İçin
Kullanmaları Sebebiyle Onun Zayıf Ol-
mayacağı

-”Rava'l-Menâkîr” Sözü'nün, Sade-
ce Bu Vasıftan Dolayı Rivâyetlerinin
Terkini Gerektirmeyeceği, Münker
Rivâyetleri Çok Olduğunda Ona

Münkerü'l-Hadîs Dendiği ve Hadisinin
Terki Gerektiği

-İbn Dakîku'l-İd Tarafından Rava'l-
Menâkîr ve Münkerü'l-Hadîs Sözüleri
Arasındaki Farkın Genişçe İzahı

3. TENBÎH: İbn Mâin'in Bir
Ravi Hakkında Kullandığı Leyse bi
şey'in İfadesinden Kaskdı Nedir? İbn
Main'in Sözü'nü Mutlak Manada Anla-
yanların Hatası ve Doğru Olanın İzahı

4. TENBÎH: Bir Ravinin Bazan Ken-
dinden Daha Güvenilir Olana Nisbetle
Zayıf Görülmesi ve Örnekleri

-Bir Münekkidin, Ravi Hakkındaki
Sözü Farklı Şekilde Gelir, Bir Seferinde
Tevsîk Ederken Bir Başka Seferinde de
Taz'îf Ederse, Bilindiği Takdirde Son
Söylenenle Amel Olunur, Bilinmezse
Ta'dil Tercih Edilir

5. TENBÎH: Burada Birkaç Mesele
Vardır: Ebû Hatim'in Bir Raviyi Mechul
Saymasındaki Genel Yönelimi; Zatinın
Değil Vafsinın Cehaletinden Olduğu ve
Bunun Misallerle İzahı

-Ebû Hatim'in Meçhul Dediği Bir Kı-
sım Ravileri Başkalarının Tanıyarak
Tevsik Etmesi

-Ebû Hatim'in Meçhul Dediği (Ravi-
lerin), Başkalarının Tevsik Edildiğine
Dair Dokuz Örnek

-İbn Hazm'ın Meçhullük İthamına Başka-
sı Muvafakat Etmedikçe İtibar Edilmez,
Hükümünde Aceleci Olduğunun İzahı

-İbn Hazm'ın, Ebû İsa Et-Tirmizî'yi
Mechul Sayarak Kendini Düşürmesi

-İbn Hazm'ın, Müsnidu'l-Âlim Olan
Ebû'l-Kasım El-Begavî'yi de Mechul
Kabul Etmesi

-İbn Hazm'ın, İlimde İki Dağ Büyük-
lüğünde Olan İmam es-Saffar ve el-

Asamm'ı Mechul Görmesi

-İbn Hazm, *Sünen Sahibi İbn Mâce*'yi de Mechul Kabul Etmesi

6. TENBİH: Bir Ravi Hakkında: *Leyse Misle Fulan* Sözüden Maksad Nedir?

7. TENBİH: Âlimlerin: «Falanın En Münker Rivayeti Şudur» Sözü Hadisin veya Ravisinin Zayıf Olmasını Gerektirmediği, Buna Dair Bazı Misaller

-İbn Adıyy ve Zehebî'nin: "*Men enkerâ mâ ravâhu fulanun*" Sözüden Ne Kasdettiği

8.TENBİH: Bir Ravi Hakkındaki: "*Lehû evhâm*" veya *Yehimu fî hadîsihi* ya da "*Yuhtiu fîhi*" Sözlerinden Onun Sika Mertebesinden Düştüğünün Kasdedilmediği ve Bunun Açıklaması

-Ukaylî'nin, Ali b. Medinî'yi *ed-Du'afâ*'ya Dâhil Ettiği İçin Zehebî'nin Onu Ayıplaması

-Zehebî'nin, Bazı Sebeplerle Bir Kısım Sikayı da *el-Mizan*'da Zikretmesi

9.TENBİH: Ukaylî ve İbnu'l-Kattan'ın Aslında Cerh Sayılmayan Bir Kısım Nitelemelerle Râviyi Cerh etmeleri ve Buna Dair Bazı Misaller

10.TENBİH: Bir Ravi Hakkındaki "*Teğayyara bi âhirihi* veya *İhtilata*" İthamının Ne Zaman Cerh Sayılıp Sayılmayacağı ve Cerh Edici Olunca Ne Yapılacağı

1.FAİDE: İhtilat Etmiş Olduğu Halde Buhârî ve Müslim'de Rivâyeti Olan Ravilerin Durumu

2.FAİDE: Ravi Hakkında Yapılan Tevsik ve Taz'ifden Her İkisinin de Açıklanmasının Şart Olduğu, Sadece Birini Belirtmenin Doğru Olmadığı, Bunun

İhlalinin Büyük Bir Hata Olduğu

3.FAİDE: Duafa veya Mevzuat Kitaplarında: "Bu Hadis Sahih Değildir" veya "Sabit Değildir" Denecek Olsa Bu İfadenin O Hadisin Mevzu' Olduğunu Gösterdiği, Eğer Aynı İfade Ahkâm Kitaplarında Geçiyorsa Hadisin Usul Bakımından Sahih Olmadığını İfade Ettiği, Bu Durumun Genişçe İzahı, Bu Hususta Aldanan Müteahhir ve Muasır Âlimler

4.FAİDE: Ravinin Sehv ve Telkini, Rivayeti Sahih Bir Kaynakta Olmadığı Takdirde Sıhhatine Zarar Verdiği

SEKİZİNCİ FASIL:

Deliller Arasında Tearuz ve Birini Diğerine Tercih Usulleri Hakkında

-Gerçekte Şer'i Delillerde Tearuz Olmadığı, Tearuzun Herhangi Bir Sebeple Âlimde Meydana Geldiği, Düşüncesine Göre Tearuz Ortaya Çıkan Âlimin Nasılları Nasıl Kullanacağı

-Nâsîh Zannedildiği Halde Nâsîh Olmayan Rivayet ve Nâsîhin Nasıl Biliniceği

-Birbiriyle Çelişen İki Nassın Cem'i İçin Çeşitli Yollar

-Tearuz Halinde İsbatın, Nefyin Önüne Alınması ve Bu Hususta Çeşitli Görüşler

-Fiil Tekrar Etmedikçe Tearuzun Söz Konusu Olmadığı, Aksi Durumda Tearuzun Nasıl Giderileceği

-Fiilin Sözle Tearuzunun Dört Kısma Ayrıldığı, Bu Durumdaki Çözüm Yolu

-Hanefilere Göre Delil veya Ravi Çokluğuna Göre Tercih Yapılamayacağı

-Tercîhin Manası, Tercîhin, Sened ve Rivayete veya Metne ya da Medlul ve Hükme veya Hârici Bir Duruma Göre

Yapılması, Bunların Genişçe İzahı

- Metne Göre Tercih Nedir, Nasıl Olur, Birinin Diğerinin Önüne Geçtiği Durumlar
- İcma'nın Nassa, Mutlak Olan Âmmın Mahsûs (Tahsîs Edilmiş) Olan Âmma, MükkedHükümün Mükked Olmayana, Lafzen Yapılan Rivayetin Manen Yapılan Rivayete, Hz. Peygamber'in(s.a.v.) Şahit Olduğu Halde Sessiz Kaldığının İşittiği Halde Sükût Buyurduğuna Tercih Edilmesi
- Yakın Mecazın Uzak Mecaza, Şart ve Ceza Sigası ile Gelen Umum İfadenin Diğer Sigalarda Gelen Umuma, Elif-Lamlı Cem'inde Mukabiline Tercih Edilmesi
- Sözün Fiile Tercihinin Tek Bir Durumda Olması, Hz.Peygamber'den Sema' Yoluyla Alınan Rivayetin Takrir Olunan Rivayete Tercih Edilmesi, Hakkında Sükûtla Birlikte Men etme İhtimali Daha Kuvvetli Olanın Mukabiline Tercihi, Umum Belva ileİlgili Olmayanınİlgili Olana Tercih Edilmesi
- Lugavî Anlamın Şer'î Manaya Tercihi
- Senedin Çokluğunun, Tercih Sebebi Olup Olmadığı Hususunda Âlimlerin Görüşleri
- Ravi'nin Fıkhının, Tercih Sebebi Olup Olmayacağı Hakkında Farklı Görüşler
- İbn Emir Hacc'ın *Halbetül-Mücellî* Kitabının İmlâsında Tahrîf Meydana Geldiğine Dikkat Çekilmesi
- Ebû Hanîfe ile Evzâî Arasındaki Münazara ve Bunu Rivâyet Edenler
- Bir Kısım Tercihlerin Metne Ait Olduğu
- Hüküm ve Manaya Ait Tercihin Çeşitleri, Bunun Genişçe Açıklaması
- Sened ve Rivâyete Ait Tercih Çeşitleri ve İzahı
- Diğer Sebeplere Ait Tercih Çeşitleri ve Açıklaması

DOKUZUNCU FASIL:

- Üç İmâmın -Ebû Hanife, Ebû Yusuf, Muhammed b. Hasan- Biyografisi
- EBÛHANİFE'NİNBIYOGRAFİSİ:Ebû Hanife Âdemoğlunun En Zekilerindedir
- Ebû Hanife'nin Tabiin'den Olduğu, Hususu Yirmiden Fazla Âlimin İfade Etmesi
- Ebû Hanife'nin Sika Bir İmam, Hadiste Hâfız Mertebesinde, Rivayetinın Çok Olduğu ve Muhaddislerin Onun Hakkında Övgüde Bulunduğu
- Ebû Hanife Hakkında, Hadis İmamlarının Şeyhi Olan Yezid b. Harun'un Tezkiyesi
- Ebû Hanife'yi Muasır Olan İmam Abdullah b. DâvudEl-Hureybî'nin Tezkiyesi
- Ebû Hanife'yi Şakîku'l-Belhi ve Abdullah İbnu'l-Mübârek'in -ki İkisi de İmamdır- Tezkiyesi
- Ebû Hanife Zamanında *İlm* Kelimesinin Anlamı, Bununla Hadisve Kur'an Kastedildiğine Dair Açıklama
- Ebû Hanife'nin Fıkhıve İlmi Hususunda Süfyân es-Sevrîve Kasım el-Mes'udi'nin Övgüsü
- İbnu'l-Mübârek'in, Cenâb-ı Hakk'ın Kendisini Ebû Hanife ve Süfyân es-Sevrî Vasıtasıyla Kurtardığınıİfade Etmesi
- Fıkıh Bilgisi Olmayan Ravinin, Hadislerin Tearuzu Karşısında Şaşırıp Kalacağı, Onu Bu Durumdan Fakih İmamların Kurtaracağına DairBir İki Misal
- Ebû Hanife'yi, İmam Yahyâ el-Kattân'ın Takdiri, Çoğu Yerde Ebû Hanife'ye Uyduğu ve Onu Tevsik Ettiği
- İmam Keşmirî'nin: "İmam Azâm, İbn Maîn Zamanına Kadar Tecrih Edilmedi" Sözü
- Buhârî'nin Ebû Hanife'ye Muvafık Düşen Meseleleri, Şafi'ye Muvafık Düşen Meselelerden Az Olmadığı

-Muhaddis Bedru Âlem'in Tesbît Ettiği, Buhârî'nin Hanefîlere Muvafık Dü-
şen Görüşleri
-Ebû Hanife'nin Fıkhı İçin Övgüde Bu-
lunan Bir Kısım İmamlar
-Hadisleri ve Âsârı Ezberlemeden Fıkhın
Mümkün Olmadığı, Ebû Hanife'nin Hem
Fakîh Hem de muhaddis Olduğu
Zehebî'nin, Ebû Hanife'yi Hâfızlar Ara-
sında Sayması
-İsrail b.Yûnus'un, Ebû Hanife'nin Hıf-
zını Övmesi
-Muhaddis İmam Vekî' b. Cerrâh'ın,
Ebû Hanife'nin Re'yi ile Fetvâ Verdiği,
Onun Bütün Rivayetlerini de Ezberledi-
ği
-Süfyân b.'Uyeyne'nin: "Beni Muhad-
dis Yapan İlk Zât Ebû Hanife'dir" Sözü
-Ebû Hanife'nin Fıkhında Temas Edi-
len Meselelerin Çokluğu, Onun Çok
Hadis Bildiğine Delâlet Etmesi
-Ebû Hanife'nin Senedli Olarak Rivâyet Et-
tiği Hadisleri İhtivâ Eden Muteber Kitaplar
-Onun Senedli Hadisleri Bir Araya Ge-
tirilse Büyük Bir Cilt Tutacağı
-İbn Maîn'in Ebû Hanife'nin Hıfzını
Övmesi ve Onu Tevsîki
İbn Maîn'in Ebû Hanife Hakkındaki
Senâ ve Tevsîkinin Ehemmiyetini An-
lamak İçin İbn Maîn'in Hayâtından Bir
Nebzede Olsa Bahsetmek Gerekir
Ebû Hanife'nin Ashabıyla Haşır Ne-
şir Olanlardan Ebû Hanife Hakkında
Gelen Tezkiye, Ondan ve Ashabından
Sonra Yaşamış Olanlardan Gelen Cerhe
Takdim ve Tercih Edilir
Ebû Hanife'yi Hafıza Zayıflığı ile İtham
Eden Bazı Şeni Muasırlarımız, Bunlara
Cevap, İlme İhanet Ettiklerinin İspatı.
Ebû Hanife'yi Tevsik ve Hıfzındaki

Kuvveti Sena Eden İmamların Zikri
İbn Maîn ve Şu'be'nin Ebû Hanife'yi Tevsikleri
Rical Hususundaki Titizliğinin Dere-
cesini ve Ebû Hanife Hakkındaki Se-
nasının Ehemmiyetini Anlamak İçin
Şu'be'nin Tercemesinden Bir Parça
İmam Ebû Dâvud'un Ebû Hanife Hak-
kındaki Tezkiyesi, İmam Kelimesinin
En Yüksek Tevsik ve Ta'dil Lafzı Oldu-
ğunun Beyanı
İmam İbn Abdilberr Der ki: "Ebû
Hanife'yi Tevsik Edenler, Cerh Eden-
lerden Çoktur"
İbn Abdilberr, Ebû Hanife Hakkında
Buhârî'nin Sözlere ve Buhârî'ye Tabi
Olanlara Ehemmiyet Atfetmez
İbn Abdilberr, Bazı Muhaddislerin Ebû
Hanife'yi Ta'nediş Sebeplerini Açıklar,
Ebû Hanife'nin Makamı, İlmi ve İma-
meti Sebebiyle Onu Över ve Hakkında
Senada Bulunur
İmam Ebû Hanife'yi Şeyhi Olan İmam
Alî İbnu'l-Medinî'nin Tevsiki
Ebû Hanife Hakkındaki Tevsikinin
Ehemmiyetini Anlamak İçin Alî İbnu'l-
Medinî'nin Hayatından Bir Parça İzahı
Şu'be, Ebû Hanife'nin Hıfzındaki Ta-
zeliğe Allah'a Kasem Ederek Şehadet
Eder, Bu, Ebû Hanife'ye Hafıza Zayıflı-
ğıyla Bühtanda Bulunanları İtham Edi-
ci Bir Nassdır
Ebû Hanife'nin İki Rekâtta Hatm-
iKur'an'da Bulunduğu Hususu Manevi
Tevâtür Derecesinde İstîşhar Etmıştır
A'meş, Ebû Hanife'den Kendisine Hacc
Menasikini Yazmasını Taleb Eder, O da
Bunu Yapar
İmâm Evzai ve İmam Süfyân b.Uyeyne,
Ebû Hanife'yi Sena Eder
İmam Hasan b. Salih ve İmam Mis'ar b.

Kıdam'ın Ebû Hanife'yi Senaları	EbûHanîfe'nin MeclîsiÇeşitli Âlimleri
İmam Süfyan-ıSevrî'nin Ebû Hanife'yi Senası	İhtivâ Ediyordu,Herhangi Bir Hata Gözden Kaçmazdı, Derhal İkaz Ederlerdi
Ebû Hanife'deki Tilmiz, Ashab Başka Hiçbir İmama Nasip Olmamıştır	Cemaati Arasında Ebû Hanife'nin Sözlerini Tedvin Edenler
İbn Abdilberr Der ki: "Ebû Hanife'nin Aleyhine Konuşan Muhaddisler Onu Umumiyetle Reyde Aşırı Gitmekle Ayıplamışlardır, Bu ise Cerh Sayılmaz"	Ebû Hanîfe Aynı Zamanda Tirmizî, Beyhaki, İbn Hacer, Kureşi, Zehebi Ve SuyutîGibi Nakkadlardandır, Cerh ve Ta'dilde Bulunmuştur
İbn Ebi Aişe'nin, Ebû Hanife'yi Senası	Rivayet ve Hadis İlminde Ebû Hanife'nin Bazı Prensipleri
Ebû Hanife'yi Sena Eden İmamlardan Bir Cemaat ve Bu Meyanda Eimme-i Selâse	Ebû Hanife'yi Cerh Edenlerin Sözleri Bâtıldır, Onun Adalet ve İmametî Şayi Olmuştur
En-Nadru'l-Mervezî'nin Verdiği Haber ve Bu Meyanda Ebû Hanife'nin Hadis Talebi ve Sema' Hususundaki Hırsı	Asabiyye ve benzeri Merdud Bir Sebep- le Olan Cerhe İltifat Edilmez
Hibbân b. Ali'nin Rivayeti Meyanında da: "Ebû Hanîfe'nin Her Bir Dinî Meseleyle İlgili Bir Hasen Eseri Bildiği" Belirtilir	Tacu's-Sübki Der ki: "Cerhin Takdim Edileceğini Mutlak Olarak Kabul Etsek Bize, Cerhten Salim Tek İmam Kalmazdı"
Mekke'de Ashabu'l-Hadîs ve Ashâbu Rey'in Ebû Hanîfe'den Hadis Dinlemek İçin Etrafını Sarmaları	<i>el-Mizan</i> 'daki Ebû Hanîfe'nin Terce- mesî, ZehebîTarafından Yazılmamıştır, Sonradan Sokuşturulmuştur
Zekeriyyâb. Zaide, Ebû Hanîfe'den Hadis- Dinlemesi İçin Oğlunu Teşvik Etmiştir	Onun Hakkındaki Ta'nlar, Cârihlere Zaman ve İlimdeki Mertebesi Yönün- den Tekaddüm Edenlerin Tevsiki İle Reddedilmiştir
Veki' Ebû Hanife'den Bizzat Duyamadıklarını Yakalamak İçin Züfer'in Peşin- den Ayrılmamıştır	İMÂM EBÛ YUSUF'UN TERCEMESİ
Zuheyr b.Mu'âviye Arkadaşına Der ki: "Ebû Hanîfe'nin Meclîsinde Bir Defa Bulunman, Senin İçin, Bana Bir Ay Bo- yunca Devam Etmenden Daha Hayırlı- dır"	İmam Ebû Hanîfe'nin Tilmizidir, Huffâz ve Hadisİmamlarındandır
Süfyan-ıSevri, Ebû Hanîfe'nin İlmini Alîb. Mus'irYoluyla Almıştır	İmamlar Onun Hakkında Senâda Bulunur, Tevsik Eder, İlim ve İtidâline Şehâdette Bulunurlar
Süfyan b.'Uyeyne Bir Müşkille Karşıla- şınca Bunu Ebû Hanife'nin Ashabından Sorardı,Derdiki: "Fukâhaya Teslîm Ol- mak Dinde Selâmeti Bulmaktır"	İmam Ahmed, İmam Ebû Yusuf'a Tale- be Olmuş ve Ondan HadisAlmıştır
Ames, İçinden Çıkmaz Mesele Soranları Ebû Hanîfe'nin Halkasına Yollardı	EbûYusuf Tefsîr, Hadisve Eyyâmu'l- ArabîHıfzederdi, Fıkıh Sahasında- ki İlmi Daha Azdı, Onun İlmi, Ebû Hanîfe'nin İlmiyle Kıyaslanınca Fırat'a Nispetle Küçük Bir Nehir Gibiydi

**İMAM MUHAMMED B. HASAN
EŞ-ŞEYBÂNÎ**

Ebû Hanîfe'nin Tilmizidir, Şeyhlerinden Bazıları: Ebû Hanife, Sevrî, İbn Kidâm, el-Evzaî, Mâlik vd.

Bazı Tilmizleri: Şâfiî, Kasım İbn Sellâm, Cüzcâni, İbn Mihrân vd.

Mâlik'e Üç Sene Mülazim Olur, Ondan İlim Alır ve *Muvattâ'*yı Ezberler

Bazı Muhaddisler Onu Niçin Tenkîd Etmiştir? Hadis Ehlinin Şeyhi Olan Şâfiî'nin Senâ Edişinin Sebepleri

Muhammed b. Hasan'a İmam Yahyâ İbn Maîn Talebe Olur

Muhammed b. Hasan ve İlminin Vüs'ati Üzerine Bazı İmamların Senası

Zehebî'nin Sözü: "Muhammed b. Hasan Bu Âleme Gelen Büyük Zekâlardan Biridir"

130

ÇEŞİTLİ MESELELERE TETİMME

Tevsik Edilmiş Olan Bir Ravi Hakkındaki Söz Onun Hadisini Sahihu'l-isnad Mertebesinden Kaviyyu'l-isnad Mertebesine İndirir

Kaviyyu'l-isnad Vasfı, Sahihu'l-isnad Vasfından Düşüktür

Tevsik ve Taz'ifi Hususunda İhtilâf Edilenlerle Sâdece Hanefiler Nezdinde İhticâc Edilebilir

Vâkidi'nin Tevsiki, Bir Ravî Hakkında Cerhi Söylenmeden Tevsikini Nakletmenin Tenkîdi, Bir Kimse Hakkında Hem Cerh Hem Ta'dîl Varsa Ekseriyete İtibâr Edilir veya Ta'dîl Takdîm Edilir, Bu Husustaki Hanefî Görüş

Bazı Âlimler Vâkidi'yi Tevsik Ederler: İbn Seyyidi'n-nâs, İbn Dakîk el-İd ve İbnu'l-Hümâm

Muhtelifun fih Ravi, Sıhhatinde İttifak Edilen Ravinin Dûnunda Bir Hüccettir

Ebû Dâvud, Hadisteki Nekâreti (Münker Oluşunu) İhtilâfla İfâde Ediyor, Eğer Bir Sika Hususunda Böyle Bir İthamda Tek Kalırsa Bu Onun Hakkında Cerh Olmaz

Zehebî, Bazı Ravilerin Techîlinde Acele Eder, Birkaç Misâle İzâhı

Hz. Peygamber'le (s.a.v.) Sohbeti Hususunda İhtilâf Edilen Bir Kimse En Azından Sika Bir Tâbi'dir

İbn Adiyî'nin: "İbn Maîn'in Tanımadığı Herkes Meçhûldür" Sözü'nün Reddi, Herkesi Kendi Beldesi Tanır

Rical Hususunda Ahmed'in Prensibi, *Müsned'*deki Şartı, *Müsned'*e Oğlunun ve el-Katî'nin Ziyâdelerinin Hükmü, Muhaddisinden Kudema Olanların Takip Ettikleri Yol, İbnu'l-Müzhîb ve el-Katî'nin Yaptıkları Rivayetin Değeri

Her Sahih Hadisin Sıhhati İçin Mütâbaat Şart Değildir

Ahmed'in *Müsned'*inde Yer Alan Hadislerin Ekserisi Ceyyiddir, Zayıf Olanlar Azdır İmam Mâlik'ten Bir Ravinin Rivayeti Ondan Cehaleti Kaldırır

Ebû Hâtîm veyâ Ebû Zür'a ya da İbn Ebi Hâtîm veya Buhârî Herhangi Bir Ravi Hakkında Cerh Beyân Etmezlerse Bu Onun Hakkında Tevsiktir

Hasan'ın Ebû Hüreyre'den Semânın Sübûtu, Bu Husustaki Nakiller, Kezâ Semüre'den de Semâ Sâbittir

Muhaddislerden Bir Cemâat, Halku'l-Kur'ân Meselesine Bulaştığı İçin Buhârî'den Rivâyeti Terk Etmiştir

HALKU'L-KUR'ÂN MESELESİ: Bu Meselenin Kısaca Tarihçesi, Râvi ve Muhaddis Saflarında Hâsıl Ettiği Te'sîr ve Bunun Cerh-Ta'dîl Kitaplarına Sırayeti, Bu Konu Üzerine 20 Sayfa Kadar

Vereceğimiz Malumatı Bir Başka Kipta Bulmak İmkânsızdır

Buhârî Niçin Ebû Hanîfe'ye Muhalefet Eder? Ona Karşı Taassubu, Bunu Red Hususunda Telif Edilen Eserler

Nu'aym b.Hammâd'ın Hanefiler'e Karşı Taassubu, Bu Husustaki Te'lifatı

Buhara Âlimlerinin Buhârî'ye Hased Etmeleri, Buhara'dan Çıkarmaları

Ricâl Târihinden Bazı Örneklerle Birbirine Gadap ve Adavet Besleyen Kimselerin Tenkitte Düştükleri Şiddet, Aşırılık ve Haktan Uzaklaşmanın İzahı Şâfi'nin(r.a.) Zuhuruna Kadar Fukâha ve Muhaddisin Arasında Cereyan Eden Aşırı Muhasamaya Bir Göz Atma, Şâfi'nin Bunları Barıştırmaması

İbn Ebî Zî'b'in Hıyâru'l-meclîs Meselesinde Malik'e Gösterdiği Huşunet Abdürrezzâk'ın Teşeyyüü ve Bundan Rücuu, Hadisi Fehmetmede Şâfi'nin Tekaddümü, Onun ve Ebû Hanîfe'nin Az Hadis Rivâyetlerinin Sebebi

Zehebî, *el-Mizân'a* Bütün Mecruhları Almış,Oraya Alınmayanlar ya Sikadır ya da Mesturdur Kendilerinden Sâdece Bir Kişinin Rivayette Bulunduğu Bir Kısım Raviler, Bu Durum Onları Sika Olmaktan Hârîç Tutmaz Bir Ravi'ye Ne Zaman "Hatâ Yaptı" Denir Sika veya Mestur Kadınlardan Rivayetler *el-Mizân* Kitabı Zayıfların Zikri İçin Yazılmıştır Ama Kendilerine Yapılan İthamları Reddetmek İçin Sikalarda Zikredilmiştir

Bazan Bir Râvi Kendinden Daha Kuvvetliye yahut Bizzat Bir Hadise Nazaran Tazîf Edilir İbn Sa'd ve Vakidî Nakd-irical Âlimi Değildirler

İmam Ahmed'in Bir Râvi İçin Söylediği: "Ehl-i Hıfzdan Değildir» Sözü'nün Manası,Tashihve Tazîf İçtihadî Bir Keyfiyettir,Bu Sebeple *Sahîhayn* Bile Tenkide Uğramıştır

Buhârî ve Müslim'in Şeyhleri Bu Meslekte İkisine Tekaüdüm Etmişlerdir Bir Hadis, Çeşitli Şekilde Ta'n Edilir, İletli Kılınır, Bunlardan Bazısı Müessirdir, Bazısı Gayr-i Müessirdir,Bunların Hepsinden *Sahîhayn*'de Mevcuttur

Ravisi İçin: "Bu Zat Bunda Kavi Değildir Tabiriyle Yapılan Taz'if Mutedil Bir Taz'iftir

Cerh ve Ta'dil Zanna Mebnidir,Bazan Carihler Hata ve Vehimle Cerhte Bulunur, Buna Misaller,Bunlardan Biri Nesâî'nin Ahmed b.Salih el-Mısri'ye Olan Cerhidir

İbn Hacer'in İki Tabında Vâkî Olan Tahrif İhtiyaç İçin Sultana Gitmek Cerh Sebebi Olamaz

VakidîBaşta Olmak Üzere Medinelilerin Iraklılardan Yüz Çevirmesi

Cerh ve Ta'dil Âlimi Arapça'nın Sarfını İyi Bilmelidir

Ebû Zür'a'nın Gayr-imüfesser Cerhi Kabul Edilmez, Nesâî'nin Taannütü

Asıllarda Hoş Karşılınmayan Bazı Kusurlara Mütâbilerde Göz Yumulur,Buhârî Sâdece Nazarında Sikâ Olan Kimselerden Rivayet Eder,Mütâbaat İçin Zayıf Râvilerden de Rivâyet Eder

Cârihlerin: "O, En Kuvvetli Olan Gibi Değildir Sözü Nisbî Bir Taz'iftir

Hadisin Tashihi ve Ricalin Tevsîki İçin Buhârî'nin Bilgisi Kâfidir, Buhârî'nm Emsallerinin Bilgisi de böyledir

Bir Kimseyi Müttekaddim Olan Tevsîk

- Etmisse Müteahhirin Cerhi Nazara Alınmaz, Buna Örnek
- Bir Bid'a Ehlinin Diğer Bir Bid'a Ehli Hakkındaki Cerhi Kabul Edilmez, Nasibi'nin Şii Hakkındaki Cerhi Gibi Buharî'nin *Sahih*'ine İsmail b.Ebî Üveys'ten Aldığı Hadisler Onun Sahih Hadislerindedir *Sahihayn*'in Ravileriyle Mutlak Olarak İhticâc Edilmez, Bazı Malûm Kayıtlar Aranır
- Şeyhayn, Bazan Za'fında İcmâ Edilen Ravilerden Başkalarının Mütabaatı Tahtında Rivayette Bulunur
- Buharî'nin Bir Hadis İçin Kullandığı: İsnadında Nazar Var Sözü Ravinin Mutlak Olarak Za'fını Gerektirmez
- Ravi'nin Ehl-ibidatden Olması Rivayetinin Ta'nını Gerektirmez
- Adil Kimse Mecrûh Kimsenin Sözüyle Cerhedilmez, Cemaatin Kendisiyle İhticac Ettiği Kimseye Beyhaki'nin Cerhi Tesir Etmez, Merdud Taz'if İçin Misal Râvi İçin Yapılan Bir Kısım Taz'ifler Mütabaatla Ortadan Kalkar
- Cârih Râviyi Mufesser Olarak Tekzib Etmedikçe Bu Onun Hakkında Müessir Olamaz
- Sarîh Tevsîk Varken Zanna Müstenîd Cerhe İltifat Edilmez
- Râvilerin Bir Şeyhten Yaptıkları Rivayette Izdırâba Düşmeleri Şeyhi Cerh Etmez
- Hafs b. Gıyâs, A'meş'in Semâ ile Tedlisini Temyiz Eder
- Cârih Zayıfsa Sika Hakkındaki Cerhi Makbul Değildir, Ebû Hanife Hakkındaki Ta'nlar Hep Böyledir
- Buharî'nin: "Bize Falanca Tahdis Etti Tabirinden "Bize Falanca Söyledi" Tabirine Geçişinin Sebebi
- Yapılan İş, Şer'an Caizse Sultanın Emrine Girmek Adaleti Bozmaz
- Ravi Sika İse Şiilikte İfrat Cerh Sebebi Değildir
- İbn Hazm'ın Cerhte Taannütüne Bir Örnek
- Cârihlerin Çokluğu, Ravinin Cerhini Gerektiren Muttarid Bir Sebep Değildir "Onu Terketti ()" Sözü ile "Ondan Rivayet Etmedi " Sözü Arasındaki Fark
- Râvinin Zayıf Olması Bütün Rivayetlerinde Zayıf Olmasını Gerektirmez
- Kötü Anlamadan Neşet Eden Cerhe Örnek
- İbn Hibbân'ın Cerhteki Taannütü ve Kelimeleri Husûsi Kullanışı
- Semâ'nın Râviye Ârız Olan İhtilâttan Önce mi Sonra mı Olduğunda Düşünülen Tereddüdün Hükmü
- Büyüklerin Ashâbu'l-muhtelît'den Rivayetleri Sıhhate Hamledilir
- Makbûl Olmayan Mübhem Telyîne Örnek
- Buhârî Muhtalittan Rivayet Edince Onun İhtilâttan Önceki Hadislerini Rivayet Eder, İhtilâttan Sonraki Rivayetleri Arasından Âlimlerin İttifak Etmiş Olduklarını Seçerek Rivayet Eder
- Ancak Doğruluğu Araştırılmasından (Tesebbütten) Sonra Cerh Kabul Edilebilir
- Hadisin Sıhhati İçin Râvinin Hadisi Ezberlemesi Şart Değildir
- Hisbe Vazifesini Deruhte Etmek Cerhdici Bir Keyfiyyet Değildir
- İbn Main'in: "Ravilerden Asım İsmi Taşıyan Herkes Zayıftır» Sözü Muttarid Değildir
- Dünyevî Adâvetten Neşet Eden Cerhe Kıymet Verilmez
- İsmaili'nin Buharî'yi İntikadı, Abdullah

- b.Sâlih el-Cünenî'den Taliki ve Buna Cevap
- Merdûd Olan Mübhem Cerhe Bir Örnek
- Nisbî Taz'ife Bir Örnek
- Sahîhayn*'ın Râvileri Arasında Tek Ravisi Olanlar
- İsminde Şekke Düşülünce Ravinin Cerhi Kabul Edilmez
- İbn Maîn'in Bir Ravi Hakkında Kullandığı Tabiriyle Bazan Hadisinin Azlığı, Bazan O Ravinin Belli Bir Hadisinin Taz'ifi Kastedilir
- "Sirkat-i Hadîsle İthâm Edilmiştir" Sözü Mübhem Cerhlerdendir
- Bir Kitaptan Rivâyet Eden Kimse HadisEzberlemediği İçin Ayıplanamaz
- Bir Ravinin Bid'at Ehlini İyi Taraflarıyla Senâ Etmesi Cerhini Mûcib Bir Davranış Değildir
- Buhârî'nin Muhtelit Bir Kimseden Rivayeti Bunun İhtilâttan Önceye Ait Olduğuna Hamledilir
- Bir Zayıfın Bir Sikayı Cerh Edici Rivayeti Zayıftır, Akranın Cerh Edici Sözü Beyânsız Kabul Edilmez
- Yahya el-Kattân'ın Rical Hususundaki Ve Bilhassa Akranlarına Karşı Taannüt
- İhtilâfından Önce Ata b. Sâib'den Rivâyet Edenler
- Halku'l-Kur'an Meselesinde Tevakkuf Cerh Sayılmaz
- İbn Sa'd'da Cerh Hususunda Rastlanılan Tehâfüte Bir Misâl
- Bidatçının Sika Kimseyi Cerhi Merdûddur
- Tercemesi Yapılan Şüyûhu ve Râvilerini Zikirde İbn Hacer'in Tâkibettiği Tarz, Mizzî'nin Tarzından Ayrılır
- Haricî Olan Bir Ravi'nin Hadisi Ehli Hevâ Olanların Hadisleri Arasında En Sahih Olanıdır
- Buhârî, Haricî Olan 'İmrân b. Hittân'dan Rivâyet Etmiştir
- İbn 'Adiyy'in Kitâblarında Acâib Hatâlar Vâki Olmuştur, Onun Sözlerine Dikkat Etmek Gerekir
- Ali b. Medîni'nin Rical Hususundaki Teşeddüdü, Keza Ebû Hâtim'de Taannüd Sahibidir
- Hıfzın Kuvvetli, Galatın Az Olması Hafızdan Hafıza Değişen Nisbî Bir Keyfiyettir
- Bazı Râviler Bir Şeyh Hususunda Mutkin Olurken Başkası Husûsunda Zayıf Olabilir
- RaviEhli Rey'den Olduğu İçin Cerhedilmişse Bu Makbul Değildir: Hususi-Bir Sebepden Dolayı Verilen Cerh Hükümü Makbul Değildir
- Tergib Ve Terhib Hadislerinde Buhârî'nin Tesâhülü
- Hata ve Sevâbda Bulunan Ravinin Ahmed Nazarındaki Hükümü
- Sika Kimse Hâkime Kılıç Çekti Diye Cerhedilemez
- Bir Ravide Şaz Rivayetler Çoğalmışsa Hadislerin Şaz Olduğuna Hükmedilir
- Nâsıbî Olması Sebebiyle Cüzcanî'nin Kufelilere Karşı Yaptığı Cerh Kabul Edilmez
- Nu'aym b.Hammâd'ın Ehl-i rey'e Karşı Taassubu,Buhârî'nin Ondan Rivayeti Nâkîd, Bir Raviyi Hem Cerh Hem de Ta'dil Etmişse Ta'dil Tercih Edilir
- Sahih'in, Sahih li-Zatihi ve Sahihli-Gayrihi Diye İkiye Ayrılması ve Bunun Şahidi Buhârî Bir Müdellîsden Tahrîc Etmişse Bu Müdellîsin Semâyı Tasrih Ettiği

Hadisi Olduğu
Hemmâmu'l-Basrîyi Hayâtının Sonunda Dinleyenlerin Hadisleri Daha Önce Dinlemiş Olanlarınkinden Esahhtır
İmamların Bir Raviye İtimadları, Ravi-Hakkında Söylenen Telyini Zayıflatır
Re'ye Yer Verdi Diye Yapılan Ayıplama Merdûddur, Sikâ Olan İbâdî'nin Rivayeti Makbuldür
Muasara ve Mübhemlik Sebebiyle Merdûd Olan Cerhe Örnek
Mütekaddimîn, Tesâhülün Azından da kaçmıştır
Berdicî'nin "Münkerü'l-Hadîs" Sözündeki Hususi İstilahı: Yâni O Bu Sözüyle Ferd Hadisi Kasdeder
Sika Ravinin Bir Kısım Münker Hadis-Rivayet Etmesi Onun Sikalığını Gidermez
*Sahîhayn*Ricaline Yapılan Ta'nların Çoğuna Verilen Cevâp Hanefî Âlimlerinin Prensibleriyle Uyuşur
İbn Hacer *Sahîhu'l-Buhârî*'nin Ricaline Yapılan Ta'nların Sebeplerini Özetler, Bunlardan Mâkul Olan ve Olmayanları Beyân Eder

ÇEŞİTLİ FÂİDELER

İbn Teymiyye'nin Sözü: "Şâfiî (R.A.) Muhammed b. Hasan'a Yetiştirdi Ve Onunla Münazara Etti, Fakat Ebû Yusûf'a Yetişmedi"
Şâfiî'nin Yaptığı Söylenen Seyahat Uydurmadır
İbn Teymiyye'nin Sa'lebî, Vahidî ve Bağavî Tefsirleri Hakkında Bize Işık Tutan Faydalı Sözleri, Onların Rivayetleri Ve Tefsirleri Arasında Mukâyese
İbn Teymiyye Der ki: "Her İlimde O İlmin Ehline ve Ricaline Müracaat Edilir"
Ceyyid Hadisleri Cerhte İbn

Teymiyye'nin Teşeddütü ve Bunun Sebebi

Müellif, Tahâvî ile İbn Teymiyye'yi Fazilet Yönünden Kıyaslarken, Zahiriyile İbn Teymiyye'yi Tenkîs Edici Tâbirât Sarfeder, Müellifin Özürünü Beyânı ve Bu Davranıştan Rücû Etmesi

İbn Teymiyye'nin Hadis Ülemâsının Mertebesinin Yüksekliği ve Diğer Âlimlere Efdâliyetleri Hakkındaki Sözü İbn Teymiyye: "Ulûmu İslâmiyyede Râfıza, Mu'tezîle ve Havâric Arasında Fark Vardır" Der

İbn Teymiyye'nin "İsnâd Müslümanlara Has Bir Keyfiyettir" Sözü ve Menkûlatta Çeşitli Kizblerin Mevcudiyeti Hakkındaki Beyanatı

İbn Teymiyye Der i: "Menkulât Mevzuunda Ehli Sünnetin Durumu En Mâkul Olanıdır

İbn Teymiyye Der ki: "İlk Muhaddislerin (Kudemâ) Âdeti, Ele Aldıkları Konu ile İlgili Bütün Hadisleri Sahih Olsun, Zayıf Olsun Rivayet Etmektir

Buhârî, Hadisin Mana ile Rivâyetini Tecvîz Eder, Medine Ehlinin Amelini Tearuz Halinde Haberi Âhâda Tercihde Mâlik'in Re'yi Neye Mebnîdir

Hanefilerin: "Haber-i Vâhîd, Meşhur Sünnetle Tearûz Ederse Şazzdır, Umûmî Belvâ Hakkında Vârîd Hadisde Böyledir" Sözü Neye Mebnîdir?

Dört Halife Devrinde veya Sünnetin Kaynağını Teşkil Eden Bölgelerde Bilinmeyen Hadisler Hücçet Olamazlar, Onların Dinin Zaruriyatından Olması da İmkânsızdır

Hadis Rivayetinde Hz. Ömer Tahkîkde Bulundu, Onun Bu Davranışı Hadisin Takviyesi İçin Turukunu Araştırmanın

Müstahsen Olduğunu İfade Eder
“Ebû Hanîfe Hadisler Tedvîn Edilinceye Kadar Yaşasaydı Kıyasla Verdiği Hükümlerin Hepsini Terk Ederdi” İddiasına Kapılanların (İddialarının) Çürütülmesi

Taklîdi Zemmedenler Hakkında Câmî ve Muknî Bir Söz

Selefin Dilinde Nesh'in Manası Ne İdi, Bu Tâbir Müteahhir Ülemânın Vazettiği Bir İstîlâh Değildir

Taklîdi İnkâr ve Zemmedenlerin Reddi
Bu Eşit Taklîd Herkes İçin Şarttır, Bu Zamanda Taklîdi Terk Edip İçtihad İddiasında Bulunmak Çok Mahzurludur
Sahihayn'de Yer Alan Bir Kısım Ta'na Sebep Hususlar ve Bunlara Verilen Cevaplar

Müslîm, *Sahihinde*: “Ebû'z-Zübeyr an Câbir” Tarikinden Rivayette Bulunur, Ebû'z-Zübeyr ise Câbir'den Yaptığı Rivâyetlerinde Tedlîsde Bulunur

Ebû'z-Zübeyr'in “Müslîm'de Tahrîc Edilen ve Hakkında Söz Edilmiş Olan Bazı Hadisleri

Hakkında Söz Edilen Hadislerden Müslîm'in *Sahihinde* Zikrettiklerinden Bazıları

Müslîm, *Sahihini* Te'lif Ettiği Zaman Davranışı Sebebiyle Ebû Zür'a'nın Onu Tenkidi

Şeyhayn'in *Sahih*'lerinde Bazı Zayıflardan Hadis Tahrîc Ettikleri Meselesine Cevap

Müellifin Bu Kitabın Telîfini Tamamladığı Târih

ONUNCU FASIL

Müellifin Bu Kitapta ve *İ'lâû's-Sünen* Kitabında Kullandığı Bazı Hususi İstîlâhların İzahına Dâir

MUKADDİMEDEKİ KONULARIN FİHRİSTİ(20. CÜZ)

FEVAİD Fİ ULUMİ'L-FIKH

1. Faide: Hadisin Bir Takım Yönlerden Terkedilmesi

2. Faide: Meclis Muhayyerliği

Yemin ve Şahitle Hüküm Verme

3. Faide: “Ed-Dînu'l - Kayyim” Adlı İçtihat ve Taklitle İlgili Müstakil Bir Risale

Fetva Vermenin Şartları

Sahabe Döneminde Taklidin Yaygın Olması
Kıyasın Batıl Olduğuna Ait Deliller ve Cevabı

Taklidin Yasak Olduğuna Aklî Deliller ve Cevabı

Âlimlerin, Taklidin Batıl Olduğuna Dair Görüşlerinin Dayandığı Delilleri ve Cevapları

Müctehit ve Mukallit Arasında Münazara Meclisi Düzenleme

Mukallidin İlim Düşmanı Olduğuna Dair Görüş ve Ona Cevap

Sahabenin, Hz. Ömer'in Çocukların Annelerinin Alış Verişi ve Üç Boşamanın Birlikte Gerçekleşmesi Konusundaki Görüşlerini Taklidi

Sahabenin Fetva Vermesi ve İnsanların Onları Taklidi

Ehli Olmayana İçtihat İzni Vermenin Tefrikaya Yola Açması

İbn Kayyim'in Mukallide Getirdiği Delillere Özetle Cevap

İctihadın Kesintiye Uğraması (İnkıtâ) Meselesi

İctihad ve Taklid Konuları Hakkında Not

Önemli Bir Mesele

- 136 İbn Kayyim'e Taklid Konusunda Cevap Cevaplar
Taklidi Kabul Etmeyenin Allah'ın Dini İbn Hazm'in Malikilere Karşı İleri Sür-
Hakkında Ancak Taklid Etmek Sure- düğü Deliller ve Cevapları
tiyle Söz Söylediği İbn Hazm'in Getirdiği Deliller ve Cevabı
Bir Mezhepten Başka Bir Mezhebe Ge- Allah Hakkı ve Kul Hakları Arasındaki
çemeyişin Sırrı Farkın İzahı
İbn Kayyim'e Göre *Fesad*'ın Açıklaması Allah'ın ve Resulünün Batıl Bir Delili
Hadisle Amel Etmenin Mutlak Vacip İstidlal Etmesi Tasavvur Edilir Mi?
Olduğunu İleri Süren Kimseye Cevap Kıyasın Allah ve Resulüne Mahsus Ol-
İbn Kayyim'in *Fesad* Açıklamasına madığı
Tekrar Dönüş Sahabeden Hiç Kimsenin Kıyası İnkâr
Etmediği
Müftünün Tercih Ettiği Mezhebin Gö- İbn Abbas'ın Kıyasla Delil Getirmesi
rüşünden Bir Başkasına Göre Fetva Hz. Ali'nin Kıyasla Delil Getirmesi
Vermesinin Caiz Olup Olmadığı İbn Hazm'in Getirdiği Deliller ve Cevabı
4.Faide: Haberi Vahidle Umum İfade İbn Hazm'in Hanefi, Şafiî ve Malikilerin
Eden Şer'i Bir Delilin Tahsisinin Caiz Görüşlerini Kabul Etmediği Bazı Mese-
Olmadığı leler
5. Faide: Kıyasın İnsanların Yaratılış İbn Hazm'in Kabul Etmediği Meselele-
Özelliklerinden (Fıtrattan) Olduğu rin Cevabı
Kıyasın Delil Oluşunun Allah'ın Kita- Ebû Saîd'in Kıyasla Delil Getirmesi
bıyla İsbatı İbn Hazm'in Ebû Saîd'in Rivayeti Hak-
İbn Hazm'in Ayetle Delil Getirme (İs- kındaki Görüşü ve Ona Verilen Cevap
tidlal) Hakkındaki Cevabı Ma'mer b. Abdullah'ın Kıyasla Delil
İbn Hazm'in Yanıltıcı Açıklamasına Getirmesi
(Mugalata) Karşı Tembih Hz.Ömer'in (r.a.) Ebû Musa Eş'arî'ye
Muayyen Bir Kıyastaki Aybın Kıyasın Mektubu
Delil Olmasına Bir Kusur Oluşturma- İbn Hazm'in Hz. Ömer'in Mektubunu
dığı Kabul Etmeyişini
Kıyası Kabul Etmeyenlere İcmanın Faydasının Olmadığı
Garip Bir Mesele Hz. Ömer'in Mektubunu İsbat ve İbn
İnkâr Edenlerle Müslümanların Dinî Hazm'in İddiasını Çürütme
Hükümler Karşısındaki Durumları Hz. Ömer'in Kıyas Yoluyla Ebû Bekr'in
Hakkında Görüş İleri Sürenlere Cevap Halifeliğini Tercihi
İ'tibar ve Kıyasın İki Farklı Şey Mi İbn Hazm'in Namazdaki İmamlığın
Olduğu Halifeliğe Kıyas Yapılmasına İtirazı
Kıyasın Delil Oluşunun Sünnetten De- Halifeliğin Namazdaki İmamete Kıyas
lille İsbatı Yapılmasının İzahı
İbn Hazm'in Görüşü ve Ona Verilen Bazen Hükümün Farklı İletlerinin Bu-
lunduğu

İbret ve İ'tibar Kavramları Hakkında	niş Açıklama
İbn Hazm'ın İleri Sürdüğü Görüşün Eleştirisi	Peygamber'e Soru Sormanın Yasak Kılınmasının Kıyas İçin de Söz Konusu Olup Olmadığı
Kıyasın Geçersizliğine Dair Deliller ve Ona Verilen Cevaplar	İbn Hazm'ın Bazı Cüzî Kıyaslar Hakkındaki Görüşlerine Genel Cevap
İbn Hazm'ın Görüşünü Çürütme ve Nass İle Kıyasın Varlığını İsbat	Kıyas Ehli ile İnkârcıları Arasındaki Durumun İbn Kayyim Tarafından Karşılaştırması
İbn Hazm'ın Benzerlik Kıyasını Delil Kabul Etmemesi	Kıyası İnkâr Edenlerin Dört Yönden Hatalı Olduklarını İzah
Bazı Konularda İhtilaf Olsa da Benzerlik Kıyasının Delil Olması	İbn Kayyim Tarafından Kıyas Ehlinin Beş Yönden Hatalı Olduğu İddiası
İbn Hazm'ın Ayetlerle Getirdiği Delil ve Ona Verilen Cevap	Adaletli Olmayan Mukayese
İbn Hazm'ın Hadislerle Getirdiği Delil ve Ona Verilen Cevap	İbn Kayyim'in Kıyas Ehlinin Hatalı Olduğu Konusundaki Görüşüne Cevap
İbn Hazm'ın Sahabe Görüşüyle Getirdiği Delil ve Ona Verilen Cevap	6. Faide: İbn Hazm'ın Muaz Hadisinin İsnadı Hakkında Eleştirisi ve Cevabı
İbn Hazm'ın Tabiin Görüşüyle Getirdiği Delil ve Ona Verilen Cevap	İbn Mes'ud'un İctihadı Çok Yaptığına Dair
İbn Hazm'ın İcmayla Getirdiği Delil Ve Ona Verilen Cevap	İbn Hazm'ın İbn Mes'ud'un Rivayetine Eleştirisi ve Cevabı
Dinin Kemale Ermesinin Kıyasın İnkârını Gerektirip Gerektirmediği	Kıyası Kabul Etmeyenlerin Delilleri ve Onlara Verilen Cevap
İbn Hazm'ın Kıyasın Geçersizliğini Akla Uygun Göstermesi ve Ona Verilen Cevap	Övülmüş(Mahmud) ve Yerilmiş(Mezmum) Re'y Diye Ayrımını Kabul Etmeyen İbn Hazm'ın Görüşünü Çürütme
Mehrin Kıyasla Değil Sünnetle Sabit Olduğu Meselesi	İbn Hazm'ın "Kâdîlar(Hâkimler) Üçtür" Şeklindeki Hadisi Delil Getirmesi ve Ona Verilen Cevap
Beraeti Asliye Hükmünün Şer'i Delillerden Sonra Olduğu	İctihat Türleri
Allah Resulü(s.a.v.) Tarafından Hükmün Açıkça İfade Edilmemesinin Sırrı	İbn Hazm'ın Kendi Görüşüne Faydası Olmayıp Zararı Olan Delilleri Kullanması
Hükmün Vasfa mı Yoksa İsme mi Bağlı Olduğu	"Bağışlanma Dilesen de Dilemesen de Onlar İçin Birdir" (Münâfıkûn 63/6) Ayeti ile İlgili Hz. Peygamber'in İctihadı
Kıyasın Yasaklanmış Zanna Uyuma Olup Olmadığı	İctihadın Batıl Olduğunu Gösteren
Hükmün İletini Araştırmanın(Ta'lil) Boş Olduğu Görüşü ve Ona Verilen Cevap	
Ta'lilin Geçersiz Olduğu Hakkında Ge-	

- Akli Deliller ve Onlara Verilen Cevap
İstihsan, İstinbat ve Re'y Hakkında Bir İnceleme
İctihadın Gerçekleşmesi Hakkında Bir Mesele
Çeşitli Yönlerden İbn Hazm'in Görüşüne Eleştiri
Konunun Özeti
7.Faide: İbn Hacer'in Rüyası Hakkında İbn Hacer'in Hanefilere Meyletmesinin Menşei
İbn Hacer'in Rüyasıyla Çelişen Bir Rüya
8.Faide: İcma Konusunda Zahiriyye'nin Farklı Görüşte Olmadığı
İbn Hazm Hakkında İlim Erbabının Bazı Sözlere
9.Faide: Telfik Konusunda Âlimlerin Görüşleri
Birinci Görüş Sahiplerinin Delilleri ve Cevabı
Üçüncü Görüş Hakkında Geniş İzah İleri Sürülen Görüşlere Cevaplar
İcmayı Kaldırma Da Telfikin Caiz Olmadığı *Müsellemu's-Sübût Ve Fevâtihu'r-Rahmût* Adlı Eserde Geçen Bir Metnin İncelemesi
Telfik Edilen Hükümün İttifakla Geçersiz Oluşu
Sonuç
10.Faide: İmam Muhammed B. Hasan Eş-Şeybânî'nin Biyografisi Ve *İnhâu's-Seken* Adlı Esere Ek Bilgi
İmam Muhammed'in Ebû Hanife'ye İntisabı
İmam Muhammed'in Arkadaşları ve Talebeleri
İmam Muhammed'in İmam Malik'e İlim İçin Seyahati ve Ondan Sema' Yoluyula İlim Alması
İmam Muhammed'in *Muvatta* Rivayetinin Diğerlerinin En İyisi Olduğu
İlim Erbabının Ekseriyetinin İmam Muhammed'i Bazı Âlimlerden Üstün Tutması
İmam Muhammed'in Muhaddis Fakihlerin Nazarındaki Durumu
Muhaddislerin İmam Muhammed ve Ebû Yusuf'un Fıkhına Çok Önem Vermesi
İmam Muhammed'in Öğrencilerin Eğitimindeki Sabrı ve İnfak Hususunda Onları Kendine Tercih Etmesi
Esed'in İmam Muhammed'e Seyahati ve Ondan Sema Yoluyula Rivayet Alması
Ebû Hanife ile İmam Malik'in Mezhepleri Arasındaki Bağ
Şafiî'nin İlim Talebi İçin Seyahatleri Uydurma Hayali Tartışmalara Dair
Şafiî'nin Muhammed b. Hasan'a Övgüsü
İlim Erbabının İmam Muhammed'i Medhi
İmam Muhammed'in Kitaplarıyla İlgilenmenin Yasak Edilmesi Konusunda İmam Ahmed'in Sözüne Alma
Muhammed b. Hasan'ın Mezhepler Üzerinde Bir İyiliğinin Olduğu
İmam Muhammed ve Ebû Yusuf Arasında Ayrılığın Çıktığına Dair Serahsî'nin Naklinin Uydurma Olduğu
Şafiî'ye Nisbet Edilen İki Seyahati Söylentisinin Uydurma Olduğuna Tembih
İkinci Seyahat
Açık Yalanlar
Ebû Hanife İle İmam Malik Arasında Üstünlük Gösterisini Anlatan Rivayet Hakkında
Çeşitli Konularla İlgili 11.Faide: Belli

Bir Mezhebe Bağlılıkla İlgili Bir Tetkik
İmamların “Hadis Sahihse Benim Mezhebidir” Sözü Hakkında Bir İnceleme
Bir Mezhepten Diğere Geçiş Konusunda Bir Araştırma
Başka Bir Mezhebe Geçebilmenin Üç Şartı
Amr b. Şuayb-Babası-Dedesini Tarikiyle Gelen Rivayetin Delil Alınması Hakkında Bir Araştırma
Mürsel Hadisin Delil Olmasının İsbatı Hakkında
İcmanın Delil Olması Konusunda Bir İnceleme
İcmanın Delil Oluşunu Kabul Etmeyle İlgili Şevkânî'ye Cevap
İcmayı Kabul Etmemenin Hükümü
İcma Konusuyla İlgili Bir Mesele
Az Bir Muhalefetle Gerçekleşen İcmanın Delil Olması Hakkında Değerlendirme
Mutlak Olarak Nassa Ziyadenin Nesh Olmadığı Hakkında Değerlendirme
İhtilaf Durumunda Hakikatin Bir Olduğunun Değerlendirilmesi
İ'lâ'nın 4. ve Diğer Cildindeki Aslı Olmayan Konular
Sübkî'nin Tasdiki
Bilal'in Kıssasının Sıhhati Konusundaki İhtilaf
Bilal'in Hikâyesinin Uydurma Olduğuna Bazı Dostların Eleştirisi
Bazı Dostlara Cevap
Tarikin Çokluğunun Rivayeti Tercih Sebeplerinden Olup Olmadığı
Ravinin Fakih Olmasının Tercih Sebebi Olup Olmadığı
Ebu Hanife ve Evzâî Arasındaki Tartışma Tartışmanın Dayanağı
MUKADDİMEDEKİ KONULARIN

FİHRİSTİ(21.CÜZ)

Önsöz

1. Bölüm: İmam Ebû Hanife'nin Tabinden Olması Hakkında

-İmam Aliyyu'l-Kârî'nin İmamımız Ebû Hanife Hakkındaki Görüşü

-İmam Celaleddin es-Suyûtî'nin İmamımız Ebû Hanife Hakkındaki Görüşü

-Muhaddislerin Büyük Çoğunluğunun Ebû Hanife'nin Enes b. Malik'i Gördüğünü Tasdik Etmesi

-İmam Ebû Hanife'nin Sahabeden Rivayetini İmam Ebû Maşer Abdülkerim'in Tasdik Etmesi

-Yine İmam Muhaddis Abdulkadir b. Ebu'l Vefa el Kureşî'nin Bunu Onaylaması

2. Bölüm: Ebû Hanife Zamanının En Büyük Âlimi Olması

-İmam Ebû Cafer eş-Şizamari'nin İmamlık Ebû Hanife Hakkındaki Görüşü

3. Bölüm: İmamın Hadis İlmindeki Derecesi Muhaddislerin Övgüsü ve Hafız Olması

-Hatib'in, Muhammed b. Bişr'den Rivayetinde: “Bir Ebû Hanife Birde Süfyan Konusunda İhtilafa Düşüyordum” Demesi

-İmam el-İsferainî'nin İmamımız Ebû Hanife Hakkındaki Görüşü

-Ebû Hayyan et-Tevhidî'nin Bir Sözü: Fakihler Kıyaslandığında Herkes Ebû Hanife'nin Çocuklarıdır

-Müçtehidin *Sâhibu's-Sunne* Olması Gerektiği

-Tarihçi İbni Haldun'un Bir Kısım Müçtehit İmamların Az Hadis Rivayet Etmesi ile İlgili Sözü, Zehebî'nin Ebû Hanife'yi Hadis Hafızlarından Sayması

-İbn Kayyim Bir Sözüde: “Numan, Hz. Peygamber'in(s.a.v.) VefatınaKa-

dar Çok Sayıda Hadis Toplardı” Demesi

-Veki'nin Pek Çok Hadisi Ezbere Bildiği Halde Ebû Hanife'nin Re'yi ile Fetva Vermesi

-Suveyd b. Said'in Ebû Hanife'yi Hadiste Kendisinden Daha Önde Görmesi
-Ebû Hanife ile A'meş Arasında Geçen Faydalı Bir Konuşma

-Ebû Hanife'nin Meseleleri Beşyüz bine Ulaştı diyen *Camîu'l-mesânîd*'in Sahibi

-Ebû Hanife'nin 4000 Şeyhten İlim Aldığı

-Hadis Rivayetinde İki Örnek

-Şah Veliyullah Dehlevî'nin: “Ümmet Hz. Peygamber'den (s.a.v.) Şeriatı İki Vecih Üzere Almıştır” Sözü

-Resulullah'ın Ashabının Rivayet-Yönüyle Dört Tabakaya Ayrıldığı (*İzâletu'l-hafâ* adlı eserde)

-Ebû Hanife'nin Hadise Pek Fazla Önem Vermediğini İddia Eden Kimsenin Tesahülünden veya Ona Hasedinden Dolayı Konuştuğu

-Ebû Hanife'nin Resûlullah'a (s.a.v.) İsnat Ettiği Hadislerin Pek Çok Olduğu

4. Bölüm: Ebû Hanife'nin Güvenilirliği ve Hıfzının Mükemmelliği

-Şu'be'nin Ebû Hanife Hakkında, “Onun Güzel Anlayışlı ve Hıfzı Kuvvetli” Diye Sözü

-İbn Hacer el-Mekkî'nin; “Ebû Hanife, Sika ve Saduktur” Sözü

-İmamın Hıfzına ve Hadisteki İlminin Genişliğine En Büyük Delillerden Biri de Çok Sayıda Hocasının Olması

-Ebû Hanife'nin 4000 Hocası Vardı

-Hafız es-Sem'anî'nin: “Kim Ebû Hanife'yi Kendisi ile Allah Arasında Velse Yaparsa Endişelenmesin” Sözü

5. Bölüm: Bazı İmamların İmam-ı

A'zam Hakkındaki Ta'nlarına Cevap

-İbn Hacer'in: “Ebû Hanife'nin Ashabı ve Öğrencilerinin Ortaya Çıktığı Gibi Meşhur İmamlar İçerisinden Hiç Kimse Zuhur Etmemiştir” Şeklindeki Sözü

-Ebû Hanife Hakkındaki Cerhlerin Büyük Çoğunluğu Makbul Olmayan Şüpheli Şeylerdir

-Cerheden Kimse Hasetçi veya İnatçı Olduğu Ortaya Çıkarsa Cerhi Boşunadır

-İbn Abdilberr'in; Ashabü'l-Hadis Ebû Hanife'ye Dil Uzatmada İfrat Etmiştir Şeklindeki Sözü

-İslam'da Hz. Peygamber ve Ashabından Sonra Ebû Hanife'nin Dışında Daha Mutlu ve Uğurlu Birisi Doğmamıştır

-Ebû Hanife'nin Bir Meseleyi Haccamlardan Öğrenmesi

-Humeydî'nin Bu Konuda İmamı Eleştirisinin Aslında Haccam Hikâyesini Bilmediğinden Dolayı Olduğu İçin Onu Methetmesi

-İmam Şafii'nin: “Fıkıh Öğrenmek İsteyen Ebû Hanife ve Ashabının İlim Meclisinde Otursun Onlara Hizmet Etsin” Sözü

6. Bölüm: Ebû Hanife'nin Hadis Öğrencilerinin Olması ve İnsanların Pek Çoğunun Ona Gelmesi

-İmam Malik'in Ebû Hanife Hakkında: “O Öyle Bir Adam ki Eğer Sana Şu Sütunu (Direği) Altın Yapacağını Söylese Bunu Delilleriyle İspat Eder” Sözü

-İbn Hacer'in: “Ebû Hanife'nin Mezhebi Ahirette Kişinin Kurtulmasını Sağlar” Sözü

-Ebû Hanife'nin *Kesiru'l-Hadîs* Olması

-Ebû Hanife ile Mekke'deki Ashabü'l-Hadis Arasında Geçen Konuşma

-Muhaddislerin Belli Bir Süre Sonra

- Ebû Hanife'ye Dönüşleri İmam Ebû Hanife'nin Büyüklüğünü Gösterir
- İmam ile Süfyânu's-Sevrî Arasında Cereyan Eden Kıssa
- Veki'nin Ebû Hanife'nin Hata Yaptığı Konusundaki Taaccübü
- 7. Bölüm Ebû Hanife'nin Cerh ve Ta'dil Sahibi Hadis Tenkitçisi Olması**
- 8. Bölüm Ta'nlara Verilen Diğer Cevaplar**
- Ebû Hanife ve Ashabına İrca Nisbetinin Araştırılması
- Şeyh Abdulkadir Ebû Hanife'yi Mürci eden Saymamıştır
- İmam Ebû Hanife'nin Ehl-i Re'yden Olmadığı ve Re'y in Değerlendirilmesi
- Davud Zâhirî ve Ashabına Kıyası İnkâr Etmeleri Sebebi ile Verilen Cevap
- İbnu'l Kayyım'ın Re'yi İki Kısma Ayırması
- İlk İki Çeşidinin Övülmüş Re'y Olduğu
- Ebû Hanife'nin Re'yinin Hadisin Tefsirinden Başka Olmadığı
- Üçüncü Çeşidin Övülmüş Re'y Olduğu
- Dördüncü Çeşidin Övülmüş Re'y Olduğu
- Muaz'ın(r.a.) Yemen'e Kaza İşleriyle Görevlendirilmesinin Kıssası
- Sahabenin Hz. Peygamber(s.a.v.) Zamanında ve Sonrasında da Kendi Re'yleriyle İctihat Ettiklerinin İspatı
- Ebu Hanife'nin Ekolünün Sünnet, Eser ve İctihadın Tertibinden İbaret Olduğu
- İmam Ebû Hanife'nin Sevrî ve Büyük Âlimlerle Olan Münazarası
- Şiddetli Zaruret Hali Dışında Kıyas Etmeyiz
- Zahiri Şeriata Muhalefet Eden Her
- Türlü Re'yin Dışında Kalmış İmamların İlki İmam Ebû Hanife'dir
- Hanefîlerin Tüm Görüşleri Sahih Şer'î Bir Delile Dayanmaktadır
- İmamların Hepsi Rablerinden Bir Hidayet Üzeredir
- Ebû Hanife'nin Esere Sımsıkı Yapışması
- Hatib'in Ebû Hanife'ye Eleştirisi ve Ona Verilen Cevap
- Ebû Hanife'nin Bir veya İki Tür Kıyas Kullanması, Şafiî'nin ise Dört Türü Kullanması
- Onun Çabasına Ulaşamadıklarında Delikanlıya Haset Etmeleri
- İsa b. Eban'ın Hayatından Bir Kesit
- Ebû Hanife Kıyasa Aykırı Olsa Bile Eserle Amel Ederdi
- Ebû Hanife'nin Kıyastan Re'ye Döndüğü Meseleler Pek Çoktur
- Hakka Dönmek Batılda Devam Etmekten Daha Hayırlıdır
- Hiç Bir Mesele Kalmamıştır Görüşüne Şafiî'nin İki Sözü
- Ebû Hanife'ye Göre Zayıf Hadis Kıyas ve Re'yden Evladır
- Ebû Hanife'nin Yasaklanmış ve Yerilmiş Re'yi Kabul Etmemesi
- Re'yi İmama Nispet Etmenin Şekli
- İmamların Rebiatu'r-re'y'e Övgüsü
- Zehebî'nin Mizanına Metin Eklenmesi
- Müctehidler Arasındaki İhtilafın Sebepleri
- Onların Bir Kısımının Diğerlerinin Amel Ettikleri ile Amel Etmeyi Bırakmaları
- İmamların İhtilafının Sebepleri, Bunların İçerisinde İbn Teymiye'nin Alakası
- Şah Veliyullah'ın İmamların İhtilaf Sebeplerini Açıklama Hususundaki Takriri
- Hadislerin İhtilafında İmamların Yaptıkları

- Hadise Aykırı Olduğunda İmamızın Sözü'nü Terk Ederiz
- Müçtehitlerin İstinbat Ettikleri Şeylerin Tümü'nün Şeriatın Sayılması
- Ebû Hanife'ye Ta'n ve Ona Verilen Cevap
- Ebû Hanife'nin İlimlerde Aşılması Mümkün Olmayan Bir Derya ve Geçilmesi Mümkün Olmayan Bir İmam Olması
- Ebû Hanife'nin Şeriat İlmini İlk Tedvin Eden ve Bablara Göre Tertib Eden Olması
- Acayip Bir Rüya
- İmam Şafî'nin İmam Ebû Hanife'nin Yanındaki Güzel Edebi
- İbnu'l-Mubarek'in Ebû Hanifeye Olan Övgüsü
- İmam Ebû Hanife'nin Mezhebinin Tedvin Edilen İlk Mezhep Olması
- 142** **9. Bölüm İmamın Ashabından Bir Kısım Değerli Muhaddislerin Hayat Hikâyeleri (Teracimi)**
- İmam Ebû Yusuf Yakup b. İbrahim
- Ebû Yusuf'un, *Sahibu's-sünneve'l-hadis* Olması
- Bir Meselede Görüşü Olupta İhtilaflarını Duymayanın Olmadığı Üç Kişiden Biri de Ebû Yusuf'tur
- İmam Muhammed b. Hasan eş-Şeybanî
- Şafî'nin İmam Muhammed'i Övmesi
- Acayip Bir Rüya
- Yezidî'nin İmam Muhammed'in ve Kisâî'nin İyiliklerini Hayırla Yâd Etmesi
- İmam Muhammed'in Büyüklüğü ve Yaygın Şöhreti
- İmam Züfer b. Huzeyl el-Anberî
- Züfer b. Huzeyl'e Olan Güzel Bir Övgü
- Veki'nin Ebû Hanife ve Züfer'e Olan Övgüsü
- El-Karî'nin *Menakib* te: "İmam Züfer Eser Varsa Re'yi Almazdı, Eser Geldiği Zaman Re'yi Terkederdik" Sözü
- Abdulah b. Mubarek el-Mervezî'nin Hayat Hikâyesi
- İbnu'l-Mubarek Zahit Kimse idi
- İmamların İbnu'l-Mubarek'i Övgüsü
- İbnu'l-Mubarek Kendi Dönemindeki İnsanlar İçerisinde Hadise Fıkha ve Arapçaya Vakıf Birisiydi
- İbnu'l-Mubarek'in Bir Kerameti
- Yahya b. Zekeriya b. Ebî Zaide'nin Biyografisi
- Yahya b. Said el-Kattân'ın Biyografisi
- Veki' b. Cerrah'ın Biyografisi
- Hafs b. Ğıyas en-Nehaî'nin Biyografisi
- Mis'ar b. Kudam'ın Biyografisi
- Mekki b. İbrahim el-Belhî'nin Biyografisi
- Ebû Asım en-Nebil'in Biyografisi
- Fazl b. Dukeyn'in Biyografisi
- Fazl b. Musa es-Sinanî'nin Biyografisi
- Hafızların Seyyidi İmam Süfyan-ı Sevrî'nin Biyografisi
- İbrahim b. Tahman'ın Biyografisi
- Cerir b. Abdulhamid'in Biyografisi
- Yezid b. Harun el-Vasıtî'nin Biyografisi
- Abdullah b. El-Mukriî'nin Biyografisi
- Ali b. Müshir'in Biyografisi
- Abdullah b. Dâvudel-Hureybî'nin Biyografisi
- Kasım b. Ma'n b. Abdurrahman el-Mes'udî'nin Biyografisi
- Hammad b. Zeyd'in Biyografisi
- Leys b. Sa'd'ın Biyografisi
- Muğire b. Muksim ez-Zabiy'in Biyografisi

- Fudayl b. İyaz'ın Biyografisi
-Nadr b. Şümeyl'in Biyografisi
-Muafi b. İmran el-Mevsîlî'nin Biyografisi
-Abdurrezzak b. Hemmam'ın Biyografisi
-Abdulhamid b. Abdurrahman el-Hımmanî'nin Biyografisi
-Amr b. el-Heysem b. Katan'ın Biyografisi
-Malik b. Muğûl'un Biyografisi
-Ebû Hamza es-Sükkerî'nin Biyografisi
-Muhammed b. Abdullah b. el-Müsennâ el-Endelûsî'nin Biyografisi
**10. bölüm Bir Kısım Hanefi Muhad-
dislerin Noktalı Tertibe Göre Hayat
Hikâyeleri**
Elif Harfiyle Başlayanlar (Mühmele)
-İbrahim b. Edhem b. Mansur el-Iclî
-İbrahim b. Cerrah b. Sabih et-Temîmî
el-Mazenî el-Kufî
-İbrahim b. Hasan el-Azerî
-İbrahim b. Rüstem Ebûbekir el-
Mervezi
-İbrahim b. Ubeydullah et-Tennûhî
-İbrahim b. Ubeyd et-Tenafusî
-İbrahim b. Ali "İbn Abdülhakk" diye maruf
-İbrahim b. Muhammed el-Heysemî el-
Hazrecî
-İbrahim b. Muhammed el-Huzzamî
en-Neysaburî
-İbrahim b. Muhammed el-Mervezi
-İbrahim b. Muhammed "Emin" diye maruf
-İbrahim b. Muhammed es-Semerkindî
-İbrahim b. Muhammed el-Harezmî
-İbrahim b. Muhammed en-Neysaburi,
Sahih-i Müslim'in ravisi
-İbrahim b. Musa el-Vezdulî
-İbrahim b. Meymun el-Mervezi
-İbrahim b. Yusuf el-Belhî
-Ebyaz b. el-Ağar el-Minkarî
-Ahmed b. Ezher el-Belhî
-Ahmed b. İshak et-Tennuhî
-Ahmed b. Esved el-Basrî
-Ahmed b. İsmail es-Semerkindî
-Ahmed b. Bedil el-Kûfî
-Ahmed b. Bekir el-Husaynî
-Ahmed b. Hasan
-Ahmed b. El-Hasan el-Bakillanî (Dipnotta)
-Ahmed b. Hüseyin el-Yusuflî
-Ahmed b. Hüseyin el-Mervezî
-Ahmed b. Abdullah et-Tâî
-Ahmed b. Ali ed-Demeğânî
-Ahmed b. Ali el-Esterâbâdî
-Ahmed b. Ali er-Râzi "el-Cassâs" diye
maruf
-Ahmed b. İmran el-Esterabâdî
-Ahmed b. Amr eş-Şeybânî Ebûbekir el-
Hassâf
-Ahmed b. Kamil el-Bağdâdî
-Ahmed b. Muhammed en-Neysâburî
-Ahmed b. Muhammed el-Kudurî,
Muhtasarın sahibi
-Ahmed b. Muhammed es-Sakafî
-Ahmed b. Muhammed el-Enmâtî en-
Neysâburî
-Ahmed b. Muhammed el-Muhammed
es-Sumnânî
-Ahmed b. Muhammed en-Neysâburî
-Ahmed b. Muhammed et-Tahâvisî
-Ahmed b. Muhammed el-Ezdî et-
Tahâvî
-Ahmed b. Muhammed es-Sa'dî
-Ahmed b. Muhammed en-Neysâburî
-Ahmed b. Muhammed et-Tâhirî
-Ahmed b. Muhammed el-Enberdivânî
-Ahmed b. Muhammed "İbn Mesleme"
diye maruf
-Ahmed b. Muhammed Muhammed el-Bunî

- Ahmed b. Muhammed Muhammed es-Sukunî
-Ahmed b. Muhammed el-Antâkî
-Ahmed b. Muhammed el-Hârisî
-Ahmed b. Muhammed eş-Şumnî
-Ahmed b. Muhammed en-Nesefî el-Bezdevî
-Ahmed b. Muhammed es-Serahsî
-Ahmed b. Muhammed ed-Dâmiğânî
-Ahmed b. Muhammed Mihrân
-Ahmed b. Muhammed en-Nesefî
-Ahmed b. Muhammed en-Nisâburî
-Ahmed b. Muhammed el-Halebî
-Ahmed b. Muhammed el-Vâsîî el-Mevsilî
-Ahmed b. Ebî İmran el-Bağdâdî
-Ahmed b. Harun el-Müzenî
-Ahmed b. Hibetullah
-Ahmed b. Yusuf et-Tennuhî
-Ahmed b. Yusuf el-Huseynî
-İdris b. Ubeyd et-Tanâfusî
-İdris b. Yezid el-Evdî
-İşhak b. İbrahim el-Vezedulî
-İşhak b. İbrahim el-Horâsânî eş-Şâşî
-İşhak b. Behlul et-Tennuhî
-İşhak b. Şîs el-Buhârî “Saffâr” diye maruf
-İşhak b. Furat el-Masrî
-İşhak b. Lutuf el-Berdivânî (Dipnotta)
-İşhak b. Yahya el-Amidî
-Esed b. Amr el-Becelî
-Es’ad b. Sâid
-Es’ad b. Ali ez-Ziyâdî
-İsmail b. İbrahim “İbnu’l-Mevsilî” diye bilinir
-İsmail b. İbrahim el-Mardinî
-İsmail b. İbrahim el-Mervezî
-İsmail b. İbrahim ed-Dımeşkî
- İsmail b. Huseyin el-Buhârî
-İsmail b. Hammad (İmam Ebû Hanife’nin torunu)
-İsmail b. Salim
-İsmail b. Subey’ el-Kufî
-İsmail b. Said el-Cürcânî
-İsmail b. Süleyman
-İsmail b. Abdüsselam el-Bağdâdî
-İsmail b. Osman el-Kuraşî
-İsmail b. Adıyy el-Ezherî
-İsmail b. Ali er-Râzî
-İsmail b. Ali en-Nâsîhî
-İsmail b. Muhammed el-Haccâcî
-İsmail b. Muhammed el-Huseynî
-İsmail b. Muhammed el-Kerâbisî
-İsmail b. Şemsettin el-Kevârânî
-İsmail b. Hibetullah “İbnu’l-Adim” diye maruf
-İsmail b. Yakub et-Tennuhî
-Eşref b. Saîd
-Eyyub b. Ebûbekir el-Halebî
- Be Harfi**
- Bişr b. Kasım el-Herevî
-Bişr b. Velid el-Kindî
-Bişr b. Zeyd en-Neysâburî
-Bekkâr b. Kuteybe es-Sekafî
-Bikr b. Muhammed el-Ensârî
-Behlül b. Hassân
-Beyrem b. Ali
- Cim Harfi**
- Cebbâre b. el-Müflis el-Kûfî
-Ca’fer b. Tarhan el-Esterâbâdî
-Ca’fer b. Abdullah ed-Dâmiğânî
-Ca’fer b. Muhammed en-Nesefî
-Celal b. Ahmed et-Tirabetî
-Cüneyd b. Muhammed et-Tâlikânî

- Ha harfi**
- Hibban b. Ebû Ali
 - Hasan b. Ahmed "İbnu'l-Mesleme" diye maruf
 - Hasan b. Ahmed ez-Zaferânî
 - Hasan b. Ahmed er-Râzî
 - Hasan b. Eyyub en-Neysâburî
 - Hasan b. Bişr en-Neysâburî
 - Hasan b. Bundar el-Esterâbâdî
 - Hasan b. Ebû'l-Hasan el-Endakî
 - Hasan b. Ziyad el-Lü'lüî
 - Hasan b. Salih el-Hemedânî
 - Hasan b. Ubeydullah es-Seyrâfî
 - Hasan b. Osman ez-Ziyâdî
 - Hasan b. Ali el-Bezdevî
 - Hasan b. Mübarek ez-Zebidî
 - Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî
 - Hasan b. Muhammed el-Adevî
 - Hasan b. Ebî Malik
 - Hasan b. Mes'ud el-Harezmi
 - Hüseyin b. İbrahim el-Amirî
 - Hüseyin b. Hasan el-Mukriî
 - Hüseyin b. Hasan el-Avfi
 - Hüseyin b. Hafs el-Isbehânî
 - Hüseyin b. Hıdr el-Kâdî en-Nesefî
 - Hüseyin b. Ali es-Saymerî
 - Hüseyin b. Mübarek et-Tirmizî
 - Hüseyin b. Muhammed el-Ğuveydinî
 - Hüseyin b. Muhammed el-Kûfî
 - Hüseyin b. Muhammed Hasru'l-Belhî
 - Hüseyin b. Muhammed el-Bağdâdî
 - Hafs b. Abdurrahman en-Neysâburî
 - Hakem b. Abdullah Ebû Muti' el-Belhî
 - Hakem b. Muayd el-Edîb
 - Hammâd b. İbrahim el-Buhârî
 - Hammâd b. Delil el-Kadî
 - Hammâd b. Seleme
 - Hammâd b. Süleyman en-Neysâburî
 - Hammâd b. Numan Ebî Hanife (İmam)
 - Hamza b. Habib ez-Zeyyât el-Kufî
 - Hayyân b. Bişr el-Kâdî
- Ha harfi (Noktalı)**
- Harice b. Mus'ab el-Horasânî
 - Harice b. Mus'ab
 - Halid b. Süleyman el-Belhî
 - Halid b. Sabih el-Horasânî
 - Halid b. Yusuf es-Semtî
 - Halef b. Eyyub el-Amirî el-Belhî
 - Halil b. Ahmed eş-Şecerî
 - Halil b. Muhammed
- Dal harfi**
- Dâvud b. Reşid el-Harezmi
 - Dâvud b. El-Mahber el-Basrî
 - Dâvud b. Nusayr et-Tâî el-Kufî
- Ra harfi**
- Rızkullah b. Muhammed el-Enbârî
- Za harfi**
- Zaide b. Kudâme es-Sakafî
 - Zekeriyya b. Yahya en-Neysâburî
 - Züheyr b. Muaviye
 - Zeyd b. Hasan el-Kindî
- Sin harfi**
- Said b. Uveys el-Ensârî
 - Süfyan b. Uyeyne el-Hilâlî
 - Süleyman b. Şuayb el-Keysânî
 - Sehl b. Ammar en-Neysâburî
- Şin harfi**
- Şeddad b. Hâkim
 - Şüreyk b. Abdullah
 - Şuayb b. İshak ed-Dimeşkî
 - Şuayb b. Eyyub es-Sarifinî
 - Şuayb b. Süleyman el-Keysânî
 - Şefik b. İbrahim el-Belhî

Sad harfi

- Saîd b. Seyyâr
- Saîd b. Muhammed Kâdı Nisâbur
- Saîd b. Muhammed el-Buhârî el-Isbehânî

Dat harfi

- Dahhâk b. Mahled

Ta harfi

- Tahir b. Yahya b. Kubeysa
- Tarrâd b. Muhammed b. Ali ez-Zeydî

Ayn harfi

- Âfiye b. Yezid el-Evdî
- Abbâd b. Suhayb
- Abbâd b. Hamdân el-Isbehânî
- Abdullah b. İbrahim el-Esterâbâdî
- Abdullah b. Ahmed en-Nesefî
- Abdullah b. İdris el-Evdî el-Kufî
- Abdullah b. Hüseyin Kadî'l-kudât
- Abdullah b. Hüseyin el-Basrî el-Mervezî
- Abdullah b. Ali el-Firgabî
- Abdullah b. Ferruh el-Horasanî
- Abdullah b. Mübarek
- Abdullah b. Bedil el-Eşkar
- Abdullah b. Muhammed el-Becelî el-Cerirî
- Abdullah b. Ubeydullah el-Hatibî el-Esedî
- Abdullah b. Muhammed el-Ezraî
- Abdullah b. Muhammed b. Yakub el-Harisî es-Sebzemunî
- Abdullah b. Numeyr el-Hârefî el-Kufî
- Abdubaki b. Kâni'Ebü'l-Hasen
- Abdubaki b. Yusuf ez-Zeydî
- Abdulhamid b. Abdulaziz el-Kâdî
- Abdulhalik b. Esed Sabit Ebû Muhammed
- Abduddâim b. Mahmud b. Mevdud el-Mevsilî
- Abdurrahman b. Alkame es-Sa'dî el-Mervezî
- Abdurrahman b. Ömer b. Ahmed

Abdurrahman b. Ömer b. Abdurrahman et-Teymî

Abdurrahman b. Muhammed b. Muhammed el-Kirmanî Rükneddin
Abdurrahman b. Muhammed b. Haska, Tirmiz Kadısı

Abdurrahman b. Muhammed Ziyadel-Muharibî
Abdurrahman b. Muhammed b. Ali el-Kâtib
Abdurrahim b. Ahmed b. Urve Fakih, Zahid
Abdurrahim b. Ahmed b. Muhammed es-Sirac el-İsmailî

Abdurrahim b. Abdulaziz ez-Zuzelî
Abdurrahim b. Abdusselam el-Ğiyâsî
Abdurreşid b. Ebî Hanife el-Valvâlicî
Abdussamed b. Züheyr b. Harun b. Musa

Abdussamed b. Abdulmelik b. Ali
Abdusselam b. Muhammed b. Yusuf el-Kazvinî

Abdurrezzak b. Ebî bekir b. Rızkullah İzzeddin

İsam Yusuf b. Meymun el-Belhî
İsa b. Eban b. Sadaka Ebû Musa el-Kâdî
Ali b. Osman b. İbrahim el-Mardinî

1. CÜZKONU FİHRİSTİ

Abdu'l-Fettah Ebû Ğuddenin Takrizi
Tahkiki Sunuş

Hakîmu'l-Ümme Mevlana Şeyh Eşref
Ali et-Tehânevî'nin Biyografisi

Mevlana Şeyh Zafer Ahmed et-Osmânî'nin Biyografisi

Kitap ve Tahkik Hakkında

1. TEMİZLİK BÖLÜMÜ

ABDEST

- Abdestin Alınış Şekli ve Fazileti
- Başın Dörtte Birini Mesh Etmek
- Sarık Üzerine Mesh
- Sarığa Meshi İfade Eden Hadislerin

- Değerlendirilmesi
- Konuyla İlgili Şâz Hadis ve Hükmü
 - Konuyla İlgili Fiilî Hadislerin Değerlendirilmesi
 - Fiilî Hadislerle İlgili İddiaların Değerlendirilmesi
 - Sakalları Hilâllemek
 - Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Sakalı
 - Uykudan Uyanıldığı Vakit Ellerin Yıkanmadan Kaba Sokulmasının Yasak Oluşu
 - Abdestte Bismelenin Müstehap Olduğu
 - Misvak Kullanmanın Sünnet Oluşu
 - Dişleri Parmaklarla Ovmak
 - Misvakın Kullanılış Şekli
 - Ağza ve Burna Su Vermenin Sünnet Oluşu
 - Ağız ve Burun Temizliğini Ayrı Ayrı Yapmak
 - Kulakların Meshi ve Mesh Edilme Şekli
 - Sakalı Hilallemenin Sünnet Oluşu ve Şekli
 - Parmakları ve Diğer Abdest Uzuvarını Ovalamak
 - Abdestte Uzuvarları Bir veya İki Defa Yıkamanın Caiz, Üçten Fazlasının Yasak ve Üçer Defa Yıkamanın Sünnet Oluşu
 - Abdestte Niyetin Farz Olmadığı
 - Başın Her Tarafını Mesh Etmenin Sünnet Oluşu ve Meshin Şekli
 - Başın, Kolların Yıkandığı Islak Elle Mesh Edilebileceği
 - Abdestte Tertibin Farz Olmayışı
 - Sağdan Başlamanın Müstehap Oluşu
 - Uzuvarların Ara Vermeden Birbiri Ardınca Yıkılması
 - Boyunun Mesh Edilmesinin Müstehap Oluşu
 - Sakalın Meshi
 - Abdestte Yüz ve Ayakları Fazla Yıkamanın Müstehap Oluşu
 - Boy Abdestinden Sonra Abdest Almanın Mekruh Oluşu
 - Gusülden Artan Suyla Abdest ve Gusül Alınması
 - Abdestten Arta Kalan Suyu Ayakta İçmenin Müstehap Oluşu
 - Abdest Sonrası Eteğe Su Serpmenin Sünnet Oluşu
 - Yıkamadan Önce Ayaklara Su Serpmenin Müstehap Oluşu
 - Bir Abdestle Birden Fazla Namazın Kılınabileceği, Her Namaz İçin Abdest Almanın Müstehap Oluşu
 - Göz Pınarlarının Ovulmasının Sünnet Oluşu
 - Abdest Alana Su Dökerek Yardımcı Olmak
 - Abdestten Sonra Okunacak Dua
- ABDESTİ BOZAN DURUMLAR**
- İdrar ve Dışkı Yolundan Çıkanların Abdesti Bozacağı
 - Burundan Kan Gelmesi, Ağız Dolusu Kusmak, Vedy, Mezi ve Akan Kan
 - Mafsalları Gevşeyecek Şekilde Uyumanın Abdesti Bozacağı
 - Cinsel Organlarının Temasının Hükmü
 - Namazda Kahkaha ile Gülmek
 - Zayıf Hadisle Amel Etme
 - Ateşte Pişen Yemeği Yemekten Dolayı Abdestin Bozulmayacağı
 - Kadına Dokunmaktan Dolayı Abdestin Bozulmayacağı
 - Erkeğin Cinsel Organına Dokunmasının Abdesti Bozmayacağı
 - Erkeklik Organına Dokunmakla İlgili Hadis Hakkında Yapılan Bir Müzakere-

nin Değerlendirilmesi

-Yellenme Olduğunda Abdestin Bozulacağı, Kuşku Halinde Bozulmayacağı

GUSÛL

-Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Gusül (Abdesti) Alışı

-Guslederken Kadının Saç Örgüsünü Çözmesinin Gerekli Olmadığı

-Farz Olan Gusülde Ağız ve Burnu Yıkamanın Farz Olması

-Guslün Şehvetle ve Dışarı Atılarak Çıkan Meni Sebebiyle Farz Olduğu

-Gusül Esnasında Vücutta Kuru Yer Kalmaması

-Cinsel Organların Birbirine Temasıyla Meni Gelmesi Bile Guslün Gerekeceği

-Cinsel İlişkide Meninin Gelip Gelmesine Bakılmaksızın Guslün Vacip Olduğuna Dair İcmâ

148

-Cinsel Organların Temasının Hükmü

-Hayız ve Nifas Sebebiyle Guslün Farziyeti

-Ölü Yıkamanın Guslü Gerektirmeyeceği

-Kan Aldırmak ve Cuma Günü Sebebiyle Gusletmenin Sünnet Olduğu

- "Kâne" Fiilinin Sürekliliğe Delâleti

-Bayramlarda Gusletmek

-Müslüman Olmak İsteyen Kimsenin Gusletmesinin Müstehap Olduğu

-Bayılan Kimsenin Ayıldığında Gusletmesinin Müstehap Olduğu

-İnsanların Görmeyeceği Şekilde Gusledilmesi Gerektiği, Yalnızken Çıplak Halde Gusledilebileceği ve Bu Durumda Örtülü Olarak Yıkamanın Müstehap Olduğu

-Rüyasında Meni Gelmesizin İhtilam Olan Kimseye Gusül Gerekmeyeceği

-Cünüplük Halinde Guslün Geciktirilmesi

SULARIN HÜKMÜ

-Az veya Çok Pisliğin Karışmasıyla Suyun Kirlenmesi

-Kulleteyn Hadisi

-Budâa Kuyusuyla İlgili Hadis

-Rengi, Kokusu ve Tadı Değişmedikçe Suyun Temiz Olduğu

-Akıcı Kanı Olmayan Hayvanın Ölmesiyle Suyun Kirlenmeyeceği

-Mâ-i Müsta'melin Temiz Fakat Temizleyici Olmadığı

-Tabaklanmış Derinin Temiz Olduğu

-Eti Yenmeyen Hayvanların Derilerinin Boğazlanarak Temizlenmesi

-Murdar Hayvanın Tabaklanmış Derisinin, Tüyü, Yünü, Boynuzu, Kemiği ve Benzeri Parçalarının Kullanılması

-İçerisine Temiz Bir Nesne Karışmış Suyla Temizlenebilme

-Sıcak Suyla Temizlenebilme

-Pislenen Kuyuların Boşaltılması

ARTIKLAR

-Köpek Artığının Üç Defa Yıkanaacağı

-Münker Hadis Hakkında Önemli Açıklamalar

-Kedi Artığının Mekruh Olduğu

-İnsan Artığının Temizliği

-Eşek ve Yırtıcı Hayvanların Artığı

-Hurma Şırası (Nebiz) ile Abdest Alınabileceğine Dair Delil

-İbn Mes'ûd'un (r.a.) Cin Gecesine Şahitliğiyle İlgili Rivayetler

-Ebû Hanife'nin (r.a.) Kendi Görüşünden Vazgeçip Âlimlerin Çoğunluğunun Görüşünü Benimsemesi

TEYEMMÛM

-Teyemmümün Toprak Cinsinden Nesne ile Yapılabileceği, Mutlak Olarak Toprakla Yapılmasının Şart Olmadığı

-Teyemmümün Yapılışı

-Toprak Cinsinden Olup Üzerinde Toz Bulunmayan Nesnelere Teyemmüm Yapılabileceği

-Cenaze Namazı Gibi Bedeli Bulunmayan İbadetlerde Abdest Aldığı Vakit Namazı Kaçırma Durumu Söz Konusu Olduğunda Su Bulunsa da Teyemmüm Yapılabileceği

-Teyemmümle Kılınan Namazın Su Bulunması Halinde Tekrar Kılınmayacağı

-Selam Almak ve Temizliğin Şart Olmadığı Durumlar Gibi Abdestsiz Yapılabilecek Şeyler İçin Teyemmüm Almak

-Vakit Çıkmadan Su Bulunacağını Uman Kişinin Teyemmümü Namaz Vaktinin Başında Alması

-Bir Teyemmümle Birden Fazla Farz Namazı Kılınabileceği

-Su Bulunmadığında Cinsel İlişki Sebebiyle Teyemmüm Edilmesi

-Soğuk veya Yara Sebebiyle Teyemmüm

-Abdestsiz veya Teyemmümsüz Namazın Olmayacağı

-Teyemmüm İçin Vaktin Girmesinin Şart Olması

-Mukim Birinin, Suyun Bir veya İki Mil Uzağında Bulunması Durumunda Teyemmüm Edebileceği

-Üzerinde Toz Bulunmayan Taşla Teyemmüm Edilebileceği

-Su Bulunacağı Ümidiyle Teyemmümü Vaktin Sonuna Ertelemenin Müstehaplığı

MEST ÜZERİNE MESH

-Mest Üzerine Mesh Edilebileceği, Abdestli İken Giyilmiş Olması Şartı, Cünüplükten Yıkanırken Çıkarılması Gerektiği

-Meshin Süresi

-Meshin Yapılış Şekli

-Mest Ayakkabısı Üzerine Mesh Etmek

-Çoraplar Üzerine Mesh

-Sargı Üzerine Mesh

HAYIZ VE NİFAS (Kadınlara Mahsus Haller)

-Hayızın En Kısa ve En Uzun Süresi

-Loğusalığın (Nifas) En Kısa ve En Uzun Süresi

-İki Hayız Arasındaki En Kısa Temizlik Süresi

-Beyaz Islaklık Dışında Kadının Gördüğü Farklı Renklerdeki Akıntının Hayız Olduğu

-Hamile Kadının Hayız Olmayacağı

-Süresi Tamamlandığında veya Daha Önce Hayız ve Nifas Kanı Kesilmesi Durumunda Namaz Kılmanın ve Cinsel İlişkide Bulunmanın Hükümü, Ondan Gelen Kanın Özür (istihaza) Kanı Olduğu

-Özür Sahibi Kadının Her Namaz Vakti İçin Ayrı Abdest Alması

-Özür Kanı Gören Kadının Hayız Günleri İçin Mutat Zamanını Esas Alması

-Özür Kanı Gören Kadınlarda Cinsel İlişkide Bulunulabileceği

-Hayızlı Kadının Namaz Kılmayacağı ve Oruç Tutamayacağı Ancak Namazı Kaza Etmeyeceği, Orucu ise Kaza Edeceği

-Hayızlı Kadının Kocasına Helâl Olan Yerleri

-Loğusalığın En Uzun Süresi

-Hayız ve Loğusa Olan Kadının ve Cünübün Kur'an Okuyamayacağı

-Kur'an'a Temiz Olarak Dokunulabileceği

NECİS SAYILAN MADDELER ve HÜKÜMLER

- Ayakkabı ve Meste Bulaşan Pisliğin Temizlenmesi
- Meninin Necis Olduğu
- Kadının Fercinin Islaklığının Necis Olduğu
- Necis Olan Toprağın Kurumak Suretiyle Temizleneceği
- Şarabın Necis Olduğu
- Dirhem Miktarı Necasetin Bağışlandığı
- Maddi Pisliklerin Sudan Başka Bir Şeyle Temizlenebileceği ve Ondan Görünen Kısımının Temizlenmesinin Yeterli Olacağı
- İzi Kalan Necasetin Hükümü
- Necasetten Sıçrayan Kısımın Bağışlandığı
- Süt Emen Çocuğun Elbiseye Bulaşan İdrarının Temizlenmesinin Gerekliği
- Eti Yenen Hayvanların İdrarlarının Temiz Olmadığı

TAHARETLENME (İSTİNCA)

- Hayvan Tersinin Necis Olduğu
- Taşla Taharetlendiğinde Necasetin İstincâ Mahallini Taşmadığı Durumda Suyla Taharetlenmenin Sünnet Olduğu
- Helâyâ Girerken Üzerinde Mukaddes İsimler Bulunan Eşyaların İçeri Sokulmaması
- Büyük veya Küçük Abdestte Ön ve Arkanın Kibleye Döndürülmemesi
- Sağ Elle ve Kemikle Hayvan Tersini Kulanarak Taharetlenmenin Yasaklığı
- Taharetlenmede Tek Sayıya Riayetin Müstehap Olduğu, Çift Sayıda Yapılmasının ise Mekruh Olmadığı
- Tuvalete Girerken ve Çıkarken Okunacak Dua

-Taharetlenmenin Üç veya Tek Sayıdaki Taşla Yapılmasının Vacip Değil Müstehap Olduğu

-Dışkı Mahrecini Taştığında Taşla Taharetlenmenin Yeterli Olmayacağı Ayrıca Suyla Temizlemenin de Vacip Olduğu

-Taharetlenirken Uyulması Gereken Kurallar

-İyi Haber

2. CÜZ KONU FİHRİSTİ

2. NAMAZ BÖLÜMÜ

NAMAZ VAKİTLERİ

-Öğle Namazını Vaktin Serinliğinde Kılma

-İmam Tirmizî, Cumhur Âlimlerin Aşırı Sıcaklarda Öğle Namazının Tehir Edilmesine Dair Görüşünü Kabul Etmesi, İmam Şafiî'nin Görüşünü ise Benimsememesi

-Öğle Namazı Vaktinin Her Hangi Bir Şeyin Gölgesi Kendi Misli Kadar Olduğunda Girdiğini İleri Sürenlerin Görüşü

-Yolculukta Öğle ile İkinde Namazının Cem Edilmesine Dair Hadisleri İleri Sürenlere Cevap

-Her Hangi Bir Şeyin Gölgesi Bir Katı Olduğunda İkinci Namazının Kılındığını Anlatan Cebrail'in İmameti Hadisine Dair İleri Sürülen Delile Cevap

-Her Hangi Bir Şeyin Gölgesi Bir Kat veya İki Kat Olduğu Zaman İkinci Namazının Kılındığına Dair Âlimlerin İcma Ettiği

-Öğle Namazını Her Hangi Bir Şeyin Gölgesinin Bir Kat, İkinci Namazını ise Gölgesinin İki Katı Olduğu Zamandan Önce Kılmada İhtiyatlı Olma

-Ehl-i Kitabın "Bizim Amelimiz Daha Fazladır" Demelerinin Manası

- Hristiyanların Amellerinin Öğle Namazının Gölgenin İki Katı Zamana Kadar Olduğuna Dair
- Ebû Hanife'nin (r.a.) Görüşünü Destekleyen Ebû Hureyre'nin (r.a.): “*Öğle Namazını Bir Şeyin Gölgesinin Katı, İkinci Namazını Gölgesinin İki Katı Olduğunda Kıl...*” Hadisi
- Beyhakî ve Nevevî'nin İbn Ömer'den Naklettiği, Şafağın Güneş Battıktan Sonraki Batıda Meydana Gelen Kızılık Olduğunu İfade Eden Mevkuf Hadis
- İbn Fudayl'ın Hadisinin Sahihliği ve Merfu Hadis Olmadığı Zannında Olan Kimseye Cevap
- Akşam Namazının Vaktinin Sonunun Ufuktaki Şafağın Beyazlaştığı Zaman Olduğu
- İbn Seyyidi'n-Nas'ın Şafağın Beyazlığının Gecenin İlk Üçte Biri Olduğunu İfade Ettiği Sözüne Cevap
- Yatsı Namazının Vaktinin Şafağın Beyazlaşıp Ufkun Kararmasıyla Girdiği
- Üsâme b. Zeyd el-Leysi'nin Sika (Güvenilir) Oluşu
- Ebû Hanife'nin (r.a.) Günün Beyazlığının- Şafağın- Kaybolmasıyla Yatsı Namazının Kılınabileceğini Söylemesi
- Sabah Namazında Ortalığın Aydınlanmasını Beklemenin Fazileti ve İbn Mes'ud'un Hadisinin Bazı Âlimlerce Yapılan Teviline Cevap
- “İsfar”ın Anlamı Hususunda Muhaliflerin Yaptığı Açıklamalara Cevap
- Sabah Aydınlığını Beklemeye Dair (İsfar) Hadisinin Mütevatir Oluşu
- Allah Resulü'nün (s.a.v.) Sabah Namazını Gün Aydınlanırken Kıldığını İfade Eden Hadisin “İsfar”ın Anlamını Kuvvetlendirmesi
- İmam Kasım b. Sabit es-Sarakustî'nin Biyografisi
- Musa b. Harun'un Sika Oluşu
- Sabah Namazının Alaca Karanlıkta Kılınması(Tağlîs) Gerekliğini İleri Sürenlerin Delilleri ve Cevapları
- Şu'be'nin Sika Ravi Olarak Kabul Ettiği Muslim b. Keysân'dan Hadis Rivayet Etmesi
- İsfâr'ın Manası(Tarifi)
- “En Faziletli Amelin Vaktinde Kılınan Namazdır” Hadisi ve “Vaktin Evvelindedir” Şeklindeki Ziyadenin Şaz Olduğu
- Öğle Namazını Yazın Erteleme, Kışın ise İlk Vaktinde Kılma
- İkindiyi Geciktirerek Kılmak
- Akşam Namazını Acele ile Kılmak
- Yatsı Namazını Gecenin Üçte Birine Kadar Ertelemenin Müstehaplığı
- Bulutlu Günlerde İkinci Namazını Erkenden Kılmanın, Akşamı Tehir Etmenin Müstehaplığı
- Mekruh Vakitler
- Harice b. Mus'ab, Hadiste İstikamet Sahibi Bir Ravidir
- Mekruh Vakitlerde Cenaze Namazı Kılmanın Keraheti
- Güneşin Tam Tepede Olduğu Anda (İstiva) Namaz Kılmanın Mekruhluğu ve Cuma Gününün Bundan Müstesna Olduğu Hakkındaki Görüşün Zayıflığı
- Sabah ve İkinci Namazlarından Sonra Nafile Kılınan Namazın Mekruhluğu
- Akşam Namazından Önceki İki Rekâtla İlgili Deliller ve Cevapları
- İmam Şafii'nin(r.a.) Cubeyr b. Mut'im'in (r.a.) hadisini Mekke'de Mekruh Vakitlerde Nafile Kılınabileceği

- Konusunda Delil Getirmesi
- Sabah ve İkinci Namazlarından Sonra Kılınan İki Rekât Tavaf Namazı
- Yahya b. Saîd'in Sika Olduğu
- Muhammed b. el-Hasen eş-Şeybanî'in Sika Olduğu
- İmam Ebû Hanife'nin sika Olduğu
- Bir Ravinin Rivayet Ettiği Hadise Aykırı Uygulaması
- Cuma Günü Hutbe Okunurken Namaz Kılmanın ve Konuşmanın Mekruhluğu
- Süleyk b. Gatafanî'nin Allah Resulü'nün (s.a.v.) Cuma Günü Hutbe Okunurken İki Rekât Namaz Kılmayı Emrettiğine Dair Kıssasının Cevabı
- İmam Ahmed'in Hocalarının Tamamının ve İbn Lehî'a'nın da Sika Olduğu
- Cuma Günü İmam Hutbe Okurken Namaz Kılmanın Günah Olduğuna Dair Ukbe b. Amir'in Hadisine Ait Senedin İncelemesi
- Süleyk el-Gatafânî'nin Kıssasının Ayrintılı Cevabı
- Şu'be'nin «Sizden Biri İmam Hutbe Okurken Mescide Geldiğinde İki Rekât Namaz Kılın» Hadisi Hakkında Darekutni'nin Şeyhayni Tenkit Etmesi
- Namazı Gerçek Manada Birleştirmenin (Cem'in) Caiz Olmadığı
- İbn Abbas'ın Medine'de İki Namazın Cem'i Hakkındaki Hadisin İcmaya Yorumlanması
- İbn Abbas'ın "İki Namazı Özürsüz Birleştiren Kimse Büyük Günahlardan Bir Kapıya Gelmiştir" Şeklindeki Hadisi
- Ebû Ali Haneş b. Kays Er-Ruhbâ'yı Hâkim'in Sika Sayıp Sahih Şahid Bir Rivayetini Alması
- Zaruret Halinde İmamdan Başkasını Taklit Etmenin Bir Sakıncası Olmadığı
- Yatsı Namazından Önce Uyumanın ve Sonrasında Sohbet Etmenin (Semer) Mekruh Olduğu
- Sabah Namazının Sünnetini Kıldıktan Sonra Konuşmanın ve Yatmanın Hükümü
- Sabah Namazının Sünnetinden Sonra Yatma ile İlgili Kavli Hadisin Şaz Oluşu
- Ezan ve Kametin Keyfiyeti, Sünnetleri ve Fecirde Namaza Çağrıda Bulunma (Tevsib)
- Ezan Okunurken Şehadetlerde Sesi Alçaltıp Yükseltmenin (Terci') Sünnet Olmadığı
- Terci' Hakkında Ebû Mahzûre'nin Hadisine Cevap
- Kamette Cümleleri Bir Kez Söylemeye Dair İbn Ömer ve Enes'in Hadisi Hakkında Cevap
- Kamet Cümlelerinin İkişer Kez Söyleneyeceğine Dair Bilal'den (r.a.) Gelen Rivayetin Mütevatirliği
- Ezan Okurken ve Kamet Getirirken Parmakları Kulağa Sokma
- Ezan ve Kamete Katılma
- Ezan ve Kamete Katılırken Bazı İfadeleri Eklemenin Aslının Olmadığı ve Bunu Sünnet Görmemede Bir Sakınca Olmadığı
- Ezandan Sonra Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Dua Etmek ve Salavat Getirmek
- Ezanla Kamet Arasını Ayırma
- Ezanı Okuyanın Kamet Getirmesi ve Bunun Müstehaplığı
- Fecir Doğmadan Ezanın Okunmayacağı
- İmam Ebû Hanife'nin Talebesi Kadı Ebû Yusuf'un Sika Olduğu
- Yolcunun Ezan Okuyup Kamet Getir-

- mesinin Müstehaplığı
- Şehirde Okunan Ezanın Evde Kılacaklara Yeterli Oluşu
- Kazaya Kalmış Namazlar İçin Ezan ve Kamet
- Ezanı Mescit Dışında Yüksekçe Bir Yerde Ayakta Okuma, Kameti Mescitte Getirme
- Ezan İçin Abdest Almanın Müstehaplığı
- Hadisin Metnine Uyarak Mekruhluğa Dair Rivayeti Tercih
- Müezzinin Nitelikleri
- Kadının Ezan Okumasının Mekruhluğu, İzin verilse de İade edileceği
- Hâkim'in *Müstedrek*'indeki Hadisler
- İbn Lehîa'nın Sikalığı
- Zührî'nin Urve'den Hadis Almadığı
- Ezan ve Kamet Esnasında Kibleye Yönelme
- Müezzinin Sesinin Güzel Olması Gerekliği
- Ezan Arasında Konuşma
- Konu Hakkında İbn Abbas'ın Hadisi Yerine İbn Ömer'in Hadisini Tercih
- Namazın Dışındaki Şartlar
- Uyuluğun Avret Olması
- Namazda Uylukların Açılmasının Caiz Olduğuna Dair Hadisler Hakkında Cevap
- Diz Kapaklarının Avret Oluşu
- Muhammed b. Mahled, Ahmed b. Mansur Zâc ve Ebû Ahmed es-Sayrafi'nin Biyografisi
- Amr b. Şuayb'ın Babası ve Dedesinden Rivayeti
- Diz Kapağının Avretinin, Uyuluğun Avretinden Daha Hafif Olmasının Hükümü
- Hasımların İleri Sürdüğü Delillere Cevap
- Ali b. Şeybe'nin Sikalığı
- Çıplak Olanın Namazı Oturarak Kılması
- Sıbt b. el-Cevzî'nin Cerhedilmiş Olduğu
- Hür ve Cariye Olan Kadınların Tesettürü
- Hür Kadının Ayağının Avret Olmadığı, İç Kısmı ve Görünen Kısmın Eşit Olduğu
- Saîd b. Beşir en-Nasrî'nin Sikalığı
- Kolun Açık Olmasının Namaz Kılmaya Engel Olmadığı Fakat Mekruh Olduğu
- Zamanımızda Cariyelerin Bilakis Günaha Girmeye Neden Olacağı için Beyaz Tenli Cariyelerin Yüzlerini Örtmeleri Gerekliği
- Başkasının Avret Yerine Bakmanın Avreti Açmak Gibi Haram Olduğu, Ölünün Avretinin Canlının Avreti Gibi Olması
- Kadının Bir Başka Kadının Avret Yerine Bakmasının ve Dokunmasının Haram Olduğu
- Sahih Bir Maksat Haricinde Halvet Halinde Olsa Dahi Setr-i Avretin Gerekliliğinin Umumi Olduğu
- Kendisi İçin Namazda Örtünmenin Şart Olmadığı, Elbisenin Kenarından Bir Tarafını Görmesinin Mekruh Olsa da Namazı Bozmadığı
- Kadının Kendi Cinsi İçin Avret Yerinin Göbek ile Diz Kapağı Arası Olduğu
- Çocuğun Avret Yerini Örtme ve Alıştırmak İçin Namaza Başlatma
- Çocuğun Avret Yeri Sınırı ve Veliye Çocuğun Avret Yerini Örtmesini Emretmesi Gerekliği
- Namazın Şartlarından Niyet
- Niyetin Sözlü İfadesinin Hz. Peygamber'in değil Büyüklerin Uygulaması Olduğu
- Cemaatin İmama Uymaya Niyet Etmesinin Şart Oluşu
- Namazda Kibleyi Belirleyerek Yönel-

me veya Kibleyi Belirleyemeye Kim-
senin Namaz Sırasındayken Kiblenin
Bilinmesi Durumunda Kibleye Doğru
Dönerek Yönelme

-Kibleyi Araştırarak Namazını Kılmış
Kimsenin Yanlış Yöneldiği Ortaya Çı-
karsa Namazı İade Etmeyeceği

-Korku veya Başka Bir Nedenen Dola-
yı Kibleyi Belirleyemeyen Kimsenin Na-
mazı Dilediği Tarafa Yönelerek Kılması

NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ

-Başlangıç Tekbirinin Farz Olduğu ve
Bunun Sünnetleri

-Tekbir Getirirken Elleri Kulaklara Kal-
dırmanın Sünnet Olduğu

-Kadının Ellerini Göğsünün Hizasına
Koyması

-Elleri Kaldırırken ve İndirirken Tekbiri
Geciktirmenin Hz. Peygamber'in Fiili
Olarak Sabit Olduğu, Elleri Kaldırır-
ken Tekbiri Alma, Birincinin Dirayet ve
Rivayet Yönünden Daha Sahih Olduğu

-Ebû Hanife'nin, *Allahu Ekber* Deyip
Namaza Başlamayı Sünnete Muhalif
Görerek Mekruh Saydığı

-Namazın Allahu Ekber Denmediğinde
Bozulmadığı, Sünnete Aykırı Olduğu
İçin Başka Bir Anlamda İfade Kullan-
manın Mekruh Olduğu

-Kadının Namazda Tekbirle Sesini
Yükseltmesinin Caiz Olmadığı, Cema-
atin Tekbir Getirene Uymasının Caiz
Olduğu

-Namazda Nereye Bakılacağı

-Konu Hakkında İbn Sîrîn'in Mürsel
veya Mevsul Bir Haberinin Değerlen-
dirilmesi

-Namazda Ellerin Göbek Altına Bağ-
lanması ve Şekli

-Mezhebimize Göre Büyük Tabiûn

Âlimlerinin Görüşlerinin Delil Olması,
Onlardan Ebû Miclez Lâhık b. Hamîd
-Konu Hakkında Hz. Ali'nin (r.a.) Mer-
fu Hükümündeki Mevkuf Hadisi

-Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'indeki Ri-
vayetlerin Makbul Olduğu

-Eli El Üzerinde Göbeğin Altına Bağ-
lamaya Dair Ebû Hureyre ve Enes'den
Nakledilmiş Rivayet

-Müemmil b. İsmail

-Eli Göğsün Üzerine Koyan Kabîsa'nın
Hadisini Katib'in Tashif Ettiği, Doğru-
sunun Eli El Üzerine Koyma Olduğu

-Bu Konuda Hz. Ali'nin Hadisinin Söz
Bakımından Diğerlerinden Daha Uy-
gun Olduğu, Göğüs Üzerine Koymaya
Dair Hadislerin Fiilî Hadisler Olduğu

-Alkame b. Vâil'in, Babası Vâil'den Ha-
dis Duymuş Olması

-Kadının Elini Göğsünün Üzerinde Eli
Üstüne Koymasının Daha Uygun Ol-
duğu

-*"Fesalli li Rabbike Venhar"* Ayetinin
Tefsiri

-Tekbirden Sonra Sübhâneke'yi Oku-
manın Sünnet Oluşu

-Eûzü Besmele Çekmenin Sünnet Olu-
şu ve Açıkta Çekilmemesi

-Ebû Ubeyde'nin Babasının Hadisini
Daha İyi Bildiği

-Ebu'l-Cevzâ'nın Hz. Aişe'den (r.a.)
Hadis İşitmiş Olduğu

-Ali b. Ali el-Basrî'nin Biyografisi

-Bize Göre İftitah Tekbirini Hz.
Ömer'in Açıkta Okuduğu Şekilde ve
Sahabe'nin Tercih Ettiği, Ahmed b.
Hanbel'in de Görüşü Olduğu Biçimde
Yapmak Uygundur

-*"İnnî Veccehtu Vechiye"* Ayetini

- "Sübhâneke" Duasına Eklemenin Hükmü
-Sübhânekedeki Sonra Eûzü Besmeleyi Açıktan Okumamanın Sünnet Oluşu
-Bısr b. Umâra el-Has'amî
-Lâ Be'se bihi Sözü'nün Manası
-Besmelenin Açıktan Okunacağını İleri Süren Hasımların Delillerine Verilen Cevap
-Yezid b. Abdullah b. Muğaffel'in Sika Oluşu
-İbn Hibban'ın Bir Raviyi Sika Kabul Etmesindeki Kuralı
-Bu Konu Hakkında Hasımların Delillerine Tafsilatlı Cevap
-Konu Hakkında Muaviye'nin Hadisine Dair Verilen Cevap
-Besmelenin Fâtiha'dan Bir Parça Olmadığı
-Besmelenin Kur'an'dan Tek Bir Ayet Oluşunun Delili
-Besmelenin Fâtiha'dan ya da Her Bir Sureden Bir Parça Olduğu Hakkında Verilen Cevap
-Bazı Hanefîlerin Fâtiha ile Beraber Her Rekâtın Başında Besmele Çekmenin Vacib Olduğu Görüşünü Tercih Etmesi
-"Öyleyse Ondan (Kur'an'dan) Kolay Geleni Okuyun"(Müzzemmil 73/20) Ayeti, Namazda Kıraatin Farz Oluşu ve Miktarı
-"İçinde Fâtiha Okunmayan Namaz Tam Değildir" Sözü'nün Ahmed b. Hanbel'in Namaz Kabul Olmaz İfadesiyle Naklettiği Rivayete Göre Namazın Tam Olmadığı Anlamı Taşıdığı
-"Kur'an'dan Kolay Geleni Oku" İfadesinin, Fâtiha'nın Namazın Bir Rükünü Olmadığına Delil Olduğu
-Ebû Dâvud ve Diğerlerine Göre Namazında İsâet Eden Kimsenin Hikâyesindeki Emir İfadesiyle Fâtiha Okumanın Rivayete Ziyade Edilişinin Şaz Olduğu
-Ubâde'nin Merfu Olarak Rivayet Ettiği "Fâtiha Okumayanın Namazı Olmaz" Hadisinin Tam Anlamıyla Olmaz Anlamına Geldiği
-Bize Göre Haber-i Vahide Kur'an'ın Umum İfadesinin Husus, Mutlakının Mukayyed Kılınmasının Caiz Olmadığı
-Bize Göre Meşhur, Tabiin'in Kabul Telakki Ettiğidir
-Haber-i Vahide Ziyadenin Bize Göre Muhtemel Olmayıp Mukkem Meşhur Olursa Caiz Olduğu
-Cinsini Nefyeden Lâ Harfinin, Tam Olmadığı Anlamına Geldiği
-Ubâde'nin(r.a.) Hadisine *Fesâiden* İfadesinin Ziyade Edilmesi Hasımın Aleyhine Bir Delildir
-Ma'mer'in Zührî'den *Fesâiden* İfadesini Ziyade Ederek Naklettiği Rivayetin de Tek Kaldığı Sözüne Cevap
-Fâtiha ile Beraber Bir Sure Okumanın Vacib Olduğuna Delil
-Ebû Süfyan Tarîf es-Sa'dî'nin Hadisinin Hasen Oluşu
-Fâtihaya Sure Eklemenin Vacib Olmadığını İfade Eden Hadisler Hakkında Cevap
-Cumhurun Görüşüne Göre Fâtiha ile Birlikte Sure ya da Ayetler Okumanın Müstehap Olduğu, Bunu Osman b. Ebi'l-Âs Gibi Bazı Sahabenin Uygulamasının Sahih Olduğu
-Farz Olan Kıraati Yerine Getiremeyen Kimsenin Durumu
-Namazda Âmin Demenin Sünnet Oluşu ve Bunun Gizli Söylenmesi
-Cemaatin Fâtiha Okumayışının Delili,

- Hafız'ın İmam'ın Kıraati Durumunda Onun Okunmayacağını Belirtmesi
- İmamın Kıyamdayken Kıraati Esnasında Susuşu (Sekteleri) Hakkında Değerlendirme
- Büyük Tabiin Âlimi İbrahim en-Nehaî'nin Sözü Mezhebimize Göre Değerli Gücü Taşır
- Ebû Saîd el-Bakkâl'ın Sika Oluşu
- Ebû Bekir b. Ayyaş'ın Sika Oluşu
- Vâil b. Hacr'ın Âmin İfadesinin Gizli Okunmasına Dair Hadisi
- Şu'be'ye Bu Hadis Hakkında Vehm Nisbetinde Bulunmaları
- Şu'be ve Süfyan'ın Vâil'in Hadisi Hakkındaki İhtilafı
- Vâil b. Hacr'ın Âmin İfadesini Öğretmek İçin Açıkta (Cehrî) Okunacağına Dair Açıklaması
- 156** -Onların İleri Sürdükleri Görüşleri Hakkında Verilen Cevaplar
- İmamların Şu'be'nin Hadis Hıfzını Methetmesi
- Şu'be'den Nakledilen Hadisten Daha Güzelinin Dünyada Olmadığı
- Alâî b. Salih ve Muhammed b. Seleme Hakkındaki Cerh
- Şu'be'nin Cehr Hakkındaki Rivayetinin Şaz Oluşu
- Duanın En İyisi Gizli Olanıdır
- Rivayet ve Dirayet Yönünden Âmin İfadesinin Gizli Okunacağına Dair Hadisin Tercihi
- Âmini Öğretmek İçin Açıkta Okuma
- İki Rivayet Arasında Yapılan Cem'in, Birini Alıp Diğerini Bırakmadan Daha İyi Olduğu
- Cehre Dair Hadisler ve Onlar Hakkında Verilen Cevap
- Vâil'in Üç Kere Âmin Deneceğine Dair Hadisi
- İmamın Dört Kere Alçak Sesle Âmin Diyeceğine Dair İbrahim'in Haberi
- Cemaatin Gizlice Âmin Demesi
- İbn Ömer'in Hadisinde Sureten Kastedilenin Ne Olduğu
- 3. CÜZ KONU FİHRİSTİ**
NAMAZ BÖLÜMÜ
(İntikal Tekbirleri)
- Namaz İçindeki Her Eğilme, Doğrulmada ve Rükûa Gitmeye Yakın Tekbir Getirmenin Sünnet Olduğu, Toplam Tekbirlerin Sayısı
- Rükû Esnasında Ellerle Dizleri Kavramanın Sünnet Oluşu
- Sünnetin Tanımı
- Rükûya Eğilirken Elleri Kaldırma Hükümüne Cevap
- Rükû Esnasında Topukları Bitiştirmenin Sünnet Oluşu
- Rükûda ve Secdede Dosdoğru Olmak, O İkisindeki Zikir
- Rükûdan Doğrulma Esnasında Zikrin Sünnet Oluşu
- Secdenin Yapılış Şekli
- İmam Ebû Hanife'nin (r.a.) Öğrencisi Hasan b. Ziyad el-Lülûî'nin Sika Olduğu
- Ebû Hanife'nin (r.a.) Müsnedlerinin Delil Olarak Kullanılması
- Namazda Ellerin Parmaklarını Kibleye Çevirme
- Secde Esnasında Dirsekleri Diz Kapaklara Dayamanın Caizliği ve Hafız İbn Hacer'in *Fethu'l-bârî*'deki Değerlendirme Hatası
- Secdeden Baş Kaldırmanın ve İki Secde Arasında Oturuşun Vacip Olduğu, O

- İkisi Arasındaki Zikrin Müstehaplığı
-İkinci Secdenin Vacib Olduğu
-İki Secde Arasında Oturuşun Şekli
-İstirahat Celsesi Yapmamak
-Namazda Secdeden Ayağa Kalkarken Ellere Dayanmamak
-Azîmâbâdî'nin *Avnu'l-Ma'bûd*'taki Hatası
-İftitah Tekbiri Dışında Elleri Kaldırmamak ve Namazda Sessiz Olmanın (Sükûn) Emredilişi
-Buhârî'nin İmam Ebû Hanife'ye (r. a.) Yapmış Olduğu Tenkide Cevap
-Bir Müçtehidin Bir Hadisi Delil Olarak Kullanması Onu Sahih Kabul Etmesi Anlamına Gelir
-Husayn b. Abdurrahman es-Sülemî'nin Sika Olduğu
-Ebû Hanife'nin (r.a.) Hocası Hammad'ın Sika Oluşu
-Ebû Hanife'nin (r.a.) *Müsned*'ini Bir Araya Getiren ve Üstad Diye Bilinen Hafız Ebû Muhammed el-Hârisî
-Ebû Hanife'nin (r.a.) Talebesi Şakîk el-Belhî
-Ebû Hanife'nin (r.a.) Ellerin Kaldırılması Konusunda Evzâî ile Tartışması
-Teşehhüdlerde Oturma Şekli ve İşaret
-İhtilafı Hadislerin (Muhtelifü'l-Hadis) Uygulanma Yöntemi
-Et-Tahiyyat ve Vacip Oluşu
-İbn Mesûd'un (r.a.) Teşehhüdünü Tercih Sebepleri
-Teşehhüdün Terkedilmeksizin Okuna Gelmesi Vacip Olduğunun Delilidir
-Her İki Rekâtın Sonunda Teşehhüdün Vacip Olduğu
-Teşehhüdü Nakleden Ravilerin Sayısı
-Birinci Oturuşta Sadece Teşehhüt Duasının Okunması
-Son İki Rekâta Fatihâ'nın Okunması, Tesbih ve Sükutun Caiz Oluşu
-Bunun Terkedilmeksizin Devam Etmesi Sünnet-i Mükked Olduğunun Delilidir
-Teşehhüd Miktarı Namazlarda Son Oturuş ve Salât-u Selâmın Vacib Olmadığı
-Namazda Hz. Peygamber 'e (s.a.v.) Salâvat Getirmenin Sünnet Oluşu ve Salli-Bârik Duaları
-Namazda Teşehhütten Sonra Salâvat Getirilen Âl'in Kimler Olduğu
-Salâvat Lafızlarının Mütevatirliği
-Peygamberimiz'in (s.a.v.) İsminin Önüne "Seyyidina" Kelimesinin Eklenmesi
-Namazda Duayı Kur'an ve Hz. Peygamber'in İfadeleriyle Yapmanın Sünnet Olduğu, Teşehhüd, Salavât ve Dua Şeklinde Sıralama
-Namazdan Selâm Vererek Çıkmanın Vacip Olduğu ve Nasıl Selâm Verileceği
-Namazdan Kendi Fiili ile Çıkmanın Farz Olduğu Konusunda Ebû Hanife'nin (r.a.) Beyanı Yoktur
-İbn Mesûd'un (r.a.) İfadesi Enes'in (r.a.) İfadesine Tercih Edilir
-Selâmdan Sonra Sağa ya da Sola Dönme ve Şekli, Namazdan Sonra Nasıl Dua ve Zikir Yapılacağı ve Duanın Sünnet Oluşu
-Dua Adabı
-Dua Ederken Ellerin Kaldırılmasının Mütevatir Oluşu
-Namazlarda Huşu
- 4. CÜZ KONU FİHRİSTİ**
NAMAZDA KIRAAT

- Namazda Açıkta(Cehrî) Okunduğu Yerde Açıkta, Gizli Okunduğu Yerde Gizli(Sırran) Okumanın Vacip Olduğu
- Tabiinden Bir Âlimin Sünnet Olarak Söz Ettiği Hususun Mürsel ve Merfu Haber Olduğu
- Namazda Kıraatin Gizli ve Açık Olmasının Sınırı
- Münferit Olarak Kılınan Namazda Kıraatin Açıkta Okunması Bahsi
- Bazı Kimselerin İddialarına Cevap
- Yolculukta Kıraati Kısaltmanın Müstehap Olduğu
- Ebû Dâvud'un Delil Getirmede Sessiz Kaldığı Durumun Geçerliliği
- Bayram ve Cuma Namazlarında Kıraatin Açıkta Olduğu
- Mukimin Kıraati Hakkında
- İlk Rekâtın Kıraatini Uzatmaya Dair
- Şehr b. Havşeb'in Sika Olduğu
- Uzun(Tıval), Orta(Vasat) ve Kısa(Kısar) Surelerin Hakkında Ayrıntılı Açıklaması
- Kur'an Surelerinin Sıralanışının Tevkifi Olduğu
- Vitr Namazının Üçüncü Rekâtında Felak ve Nas Surelerinin Okunuşu Hakkında
- “Kuran Okunduğu Zaman, Onu Dinleyin ve Susun” (7/A'râf 204) Ayeti ve İmamın Arkasında Kıraatin Yasak Olduğu
- Said b. Cubeyr, Mücahid ve Tavus'un Mürsel Haberlerinin Makbul Haber Olduğu
- Ebû's- Saib Müslim b. Cunade es-Sivâî
- Haccac b.Erta'nın Sika (Hasenu'l-Hadis) Olduğu
- İmam Ebû Hanife'nin (r.a.) Sika Olduğu ve Biyografisi
- Çoğunluğa Aykırı Olsa da Sika Ravinin Merfu Habere Ziyadesinin Makbul Olduğu
- Kıraate Dair Ubade'nin(r.a) Hadisinde Geçen “İmamın Arkasında” Şeklindeki İfadenin Hadise Ziyade Olduğu Hakkında Güzel Bir Cevap
- Muhaddislerin Usulüne Göre Sadece Fâtiha Suresinin Okunmasıyla İlgili Mekhul'un Rivayetine Cevap
- Darekutnî'nin Sikalıkla İlgili Görüşü
- Ebû Kilâbe'nin Hadisi Hakkında
- Fakihlerin Usulüne Göre Ubâde'nin Hadisi Hakkında
- İmamın Namazda Sessiz Kalmasına (Sekte) Dair Güzel Bir Cevap
- Namazın Rekâtında Bir, İki veya Daha Fazla Surenin Okunmasının Müstehap Olduğu, Bazı Surelerin Her Bir Rekâtta Okunabileceği ve Bazı Surelerin Hepsi ni Okumanın Müstehap Olduğu
- Tahavî'nin Hocası Bekkâ b. Kuteybe Ebî Bekre'nin Biyografisi
- Sondakini Öne Almak(Menkûs) Suretiyle Kıraatin Mekruh Olduğu, Farz Namazların İlk İki Rekâtında Aynı Sureyi Tekrar Etmenin Mekruh, Nafilelerde ise Caiz Olduğu
- Namazda Meşhur ve Şaz Kıraatle Yahut Arapça Telaffuz Edemeyen Kimsenin Farsça veya Diğer Dillerle Kıraatinin Durumu
- Kur'anı Tecvidle Okumanın ve Durak Yerlerini Bilmenin Gerekli Olduğu
- Kur'an Tilavetinin Adabı

İMAMET

- Her Hangi Bir Şart ve Sebep Olmaksızın Cemaatin Camiye Gelmesinin Na-

- mazın Sıhhati İçin Gerekli Olduğu
- Cemaatle Kılınan Namazı Terk Etmenin Mazeretleri
 - İmamın Nitelikleri
 - Mekruh Olmakla Birlikte Fasık, Köle, Bedevi, Yabancı ve Veled-i Zina Arkasında Namaz Kılınabileceği
 - Fazilet Sahibi Olmasa da Devlet Başkanının Namazda Diğerlerine İmam Olmasının Daha Uygun Olduğu, Evde Ev Sahibinin, Camide ise Görevli İmamın İmametinin Uygun Olduğu
 - İki Kişinin Cemaat Olması
 - Kamet Getirirken “Kad Kameti's-Salat” Dendiğinde İmamın Tekbir Getirmesinin Müstehap Olduğu
 - Kadınların Cemaatle Namazının Mekruh Olduğu
 - Namazda İmam ve Cemaatin Durduğu Yer Hakkında
 - Kadının Erkeklere İmam Olmasının Caiz Olmadığı
 - Erkeklerin Kadınlarla Bir Hizada Cemaatle Kıldıkları Namazın Fasit Olduğu
 - İbrahim Nehâî'nin Sözü'nün Bize Göre Delil Olması
 - Kadınların Camiye Gelmelerine Engel Olunması
 - Camide Saf Tutmaya Sol Taraf Boş Olmadıkça Sağ Taraftan Başlanması'nın Fazileti
 - Teyemmüm Abdesti Olan Kimsenin Abdestli Kimseye İmam Olabileceği
 - Namazı Ayakta Kılan Kimsenin Oturarak Kılanın Arkasında Namaza Durabileceği ve İmam Oturarak Kıldığında Cemaatin de Oturmasının Caiz Olmadığı
 - Farz Namazda Mümkün Olmayan Bir Durumun Nafile Namazda Mümkün Olduğuna Delil
 - Mahalle Camiinde Cemaatle Aynı Namazın Tekrar Kılınmasının Mekruh Olduğu
 - Farz Namaz Kılanın Arkasında Nafile Namaz Kılınabileceği, Tersinin Caiz Olmadığı ve Tek Başına Namaz Kılmış Bir Kimsenin Öğle ve Yatsı Namazlarını Cemaatle Tekrar Kılmasının Müstehap Olduğu
 - Ali b. Ziyad et-Tunusî el-Absî'nin Biyografisi
 - Sabah, İkinci veya Akşam Namazlarını Tek Başına Kılan Kimsenin Sonradan Cemaate Yetiştğinde Namazını İade Etmemesi
 - Cünüp ya da Abdestsiz Bir Halde Namaz Kıldırın Kimsenin ve Cemaatin Namazlarını İade Etmemesi
 - Hadisin Zayıf Kabul Edilmesinin Sadece Senedinin İncelenmesiyle Olmadığı
 - Tahâvî'nin Hocası Muhammed b. Nu'man el-Kudsî'nin Biyografisi
 - İmamet Müezzinlikten Faziletli Olduğu
 - Erkeğin Yalnız Kadınlara İmam Olması
 - İmamın Namazı Hafif Tutmasının Gerekliliği
 - Tek Başına Kılınan Namazın Kur'an'ın Hatmiyle Dahi Uzatılabileceği
 - Namazda Bir Rekâtın Kur'an Hatmiyle Uzatılabildiği Konusunda Ebû Hanife'ye Yöneltilen İtiraza Cevap
 - Namazda İmama Uymanın Vacip Olduğu, Ondan Önce Hareket Etmenin Yasak Olduğu
 - Münferit Namaz Kılanın İmamlığa Geçiş, Namazda İmam Olmaya Niyet

- Etmeyene Uyulabileceği
- Namazda İmama Rükû Halindeyken Yetişme, Safın Arkasında Tek Başına Namaz Kılmanın Mekruh Olduğu ve Her Hâlükârda Namaza İlk Rekâtta Yetişemeyen (Mesbuk) Kimsenin İmama Uymasının Müstehap Olduğu
 - Safın En Arkasında Yalnız Kalan Kimsenin Ön Saftan Birisini Çekip Namazı Onunla Kılmasının Müstehap Olduğu
 - Cemaatin İstemediği Kimsenin İmam Olmasının Mekruh Olduğu
 - Namazda Safı Düzgün ve Sıkı Halde Tutmanın Sünnet Olduğu
 - İlk Safı Tamamlayarak Saf Tutmanın Sünnet Olduğu
 - Şerhî Bir Neden Olmadan İlk Saftan Geri Kalmanın Mekruh Olduğu
 - İmamın Farz Namazı Kıldığı Yerde Nafileyi Kılmaması, Yerini Değiştirmesinin Müstehap Olduğu
 - Cemaatin İmamın Namazdaki Halini Karıştırmadığı Sürece Cemaatle İmam Arasında Bir Duvarın Bulunmasının Sakıncası Olmadığı
 - Ziyaretçinin Namaz Kıldırması
 - Ayakkabı ile Namaz
 - Münferit Namaz Dışında Direkler Arasında Safın Mekruh Olduğu
 - Mütekaddimuna Göre Şeyh İfadesinin Anlamı
 - Ebû Hatim'e Göre Mechul İfadesinin Anlamı, Hadisi Kabul Durumu
 - Bize Göre İlk Üç Asırdaki Mestur Ravinin Rivayeti Kabul Edilir
 - İmam Namaza Geç Kaldığında Cemaatin Ne Yapacağı
 - İmam Namazı Bitirdikten Sonra Mesbukun Kılmadığı Rekâtları Kaza Etmesi, İmamla Kıldığını ise Namazın Son Kısmı Olarak Sayması
 - Hz. Hasan'ın (r.a.) Hz. Ali'den Rivayeti
 - Namaza Yetişilmesi İçin Rükû Uzatma
 - Nimete Şükür
 - Takriz
- Not:Devamı altıncı sayıda yer almaktadır.